

VIJF-ZES

HOE HET REILDE EN ZEILDE

www.indiegangers.nl

REDACTIE:

Reserve 1e luitenant J. G. M. H. Corbeij

Reserve 1e luitenant P. Vroemen

OPDRACHT

AAN ALLEN, DIE WIJ ACHTERLIETEN
OP DE EREVELDEN VAN JAVA

www.indiebookgivers.nl

VOORWOORD

5-6 R.I., het ging, het kwam terug!

Maar tussen de woorden gaan en komen ligt een periode, die niemand van 5-6 R.I. ooit vergeten zal.

In die periode kende het bataljon zijn ups en downs. Banden van vriendschap en kameraadschap werden gesmeed, zware strijd en grote moeilijkheden waren er te overwinnen.

Om dit alles steeds levendig te houden, werd het initiatief genomen een gedenkboek samen te stellen. Een gedenkboek, dat steeds zal blijven herinneren aan de trouwe kameraden, die vielen zover van hun dierbaren.

Een gedenkboek, dat zal doen gedenken de dierbaren van trouwe makers, dat allen zal wijzen op de plicht om hen niet te vergeten maar te helpen dragen het zware offer, dat God van hen vroeg. Een gedenkboek, dat allen die thans weer leven met hun dierbaren en oude vrienden in het Vaderland steeds zal vertellen over de belevenissen en gebeurtenissen in het verre land overzee.

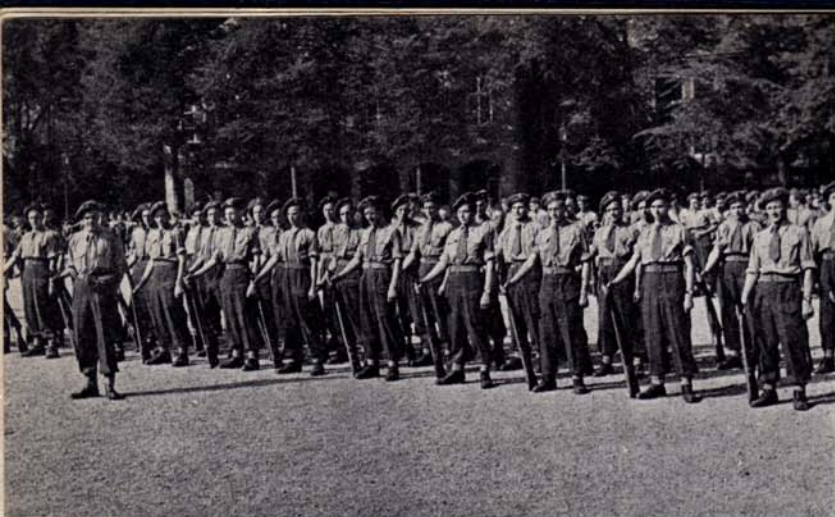
Moelijkheden om dit gedenkboek samen te stellen waren legio. De diverse belevenissen en gebeurtenissen, opgetekend door de mannen van de verschillende sub-onderdelen, zijn even onverbreekelijk met elkaar verbonden, als die mannen, die het begrip „Vijfzes” vormen.

Daarom dient deze verzameling gezien te worden als één geheel, immers elk hoofdstuk in dit gedenkboek geeft weer de geschiedenis zoals elke compagnie of dienstvak ze beleefde naar eigen inzicht en reactie.

Moge verder het gedenkboek beantwoorden aan het doel waarvoor samengesteld en in al de eenvoud voor alle lezers een gróót bewijs zijn voor de grootse plichtsvervulling en vaderlandsliefde door 5-6 R.I. getoond in Indonesië.

Juli 1950.

DE REDACTIE.

Passing out Parade

VIJF-ZES

HOE HET REILDE EN ZEILDE

Wanneer we de geschiedenis van 5-6 R.I. aan een nader onderzoek onderwerpen, dan kunnen we ze verdelen in de volgende fasen:

1. Opkomst op 3 Juli 1947 en oprichting van het bataljon op 11 November 1947.
2. Vertrek naar Indië op 31 Januari 1948 en aankomst aldaar op 5 Maart.
3. Verblijf in het regentschap PEKALONGAN.
4. 2e Politionele actie, bezetting van SOERAKARTA.
5. Verblijf in het regentschap WONOGIRI.
6. Verblijf in het regentschap BLORA/REMBANG/TJEPOE, de steden SOERABAIA en MALANG.

Iedere vijfzesser herinnert zich ongetwijfeld de morgen van de 3e Juli 1947 toen hij van huis vertrok en afscheid nam om zich naar Maastricht te begeven, „Tapijnkazerne”.

Zeer weinigen zullen zich destijds gerealiseerd hebben dat de toekomstige tijd een radicale verandering zou teweegbrengen in hun leven.

Van alle kanten kwamen ze opdagen, uit alle delen van Limburg en Brabant, uit alle lagen van het volk.

Jongens weggehaald uit de bedrijven, scholen, boerderijen. Jongens uit steden en dorpen.

Jongens, die geleerd hadden op hun eigen benen te staan, maar ook knapen, die voor het eerst van huis gingen, voor het eerst in de trein zaten en voor het eerst in de stad kwamen.

Deze verzameling kwam bijeen in een complex gebouwen en werd

*Maria-Congres Maastricht
Ontvangst Kardinaal de Jong*

onder leiding gesteld van hun meerderen om geschoold te worden in het militaire leven, dat zo een groot verschil uitmaakt met het burgerleven.

Hij maakt voor het eerst kennis met nieuwe begrippen, namen en dingen waar hij eigenlijk niet veel van begrijpt.

Maar al spoedig, na van top tot teen gekleed te zijn, begint hij zich aan te passen en tracht hij in het heterogene gezelschap, dat men peloton noemt, vrienden te maken; want met elkaar kom je gemakkelijker door al dat nieuwe heen dan als enkeling.

Na enkele dagen wordt hij een beetje wegwijs en weet hij de sergeant-majoor te onderscheiden van de fourier.

Geleidelijk aan voelt hij dat er lijn zit in de opleiding en is hij nu en dan zelfs geestdriftig als de eerste exercitioefeningen lukken en de bewegingen gelijk door iedereen uitgevoerd worden.

Zijn eerste verlov naar huis:

Druk vertelt hij aan zijn meisje en ouders de nieuwe dingen die hij opgedaan heeft en dat over het algemeen de dienst toch wel meevalt. Hij vertelt wie en wat een sergeant-majoor is, wat een fourier doet en met wie hij op de kamer ligt. Hij vertelt over het eten, de kazerne, zijn meerderen.

Terug van verlov vertelt hij zijn nieuwe vrienden wat hij tijdens zijn verlov gedaan heeft. Hele verhalen worden verteld en het is reeds laat in de nacht wanneer hij in slaap valt.

In de uitoefening van de dienst komt er gezonde rivaliteit in de pelotons van de compagnie onderling. Op het voetbalveld heerst er rivaliteit tussen de verschillende compagniën.

Tegenover zijn vrienden, die ook in dienst zijn, maar elders bij een ander onderdeel zijn ingedeeld, pocht hij: „Geef mij Maastricht maar, bij het Zesde.”

Zo krijgt hij gevoel en genegenheid voor zijn onderdeel en hij weet

Inspectie door Prins Bernhard

zijn mannetje te staan. Er groeit onder elkaar een band, die in de loop van de tijd steeds hechter wordt.

De opleiding is gericht op het optreden als bataljon in Indië en langzamerhand wordt het accent gelegd op het cijfer 5.

Bij parades kan het bataljon aan de buitenwereld laten zien wat het in de korte tijd van opleiding geleerd heeft. Iedereen is trots als alles goed verloopt en er na afloop een pluim op de hoed wordt gestoken.

Op 11 November 1947 wordt 5.6 R.I. opgericht met als Commandant de Reserve Luitenant-kolonel KLOMPERS G.

Na de officiële overdracht volgt een parade voor de Regimentscommandant.

Er volgt nu een tijd van drukke voorbereiding op het a.s. vertrek naar Indië. Van alle kanten wordt er hulp geboden om het bataljon zo goed mogelijk uitgerust op de boot te krijgen. Denk b.v. aan de avonden van BUCOMI en aan al de geschenken in de vorm van sport- en ontspanningsmateriaal dat meegegeven wordt.

De Overste weet een dankbaar gebruik te maken van de geestdrift van het Maastrichts comité en slaagt er in een behoorlijke hoeveelheid materiaal mee te krijgen.

Op initiatief van enkele jongens wordt er een band opgericht, de „Zwarte Panters”. BUCOMI voorziet de band gedeeltelijk van instrumenten.

Langzaam maar zeker komt de tijd voor inschepingsverlof. In de haast wordt nog de hand gelegd aan allerlei dingen, die men meeneemt op reis. Moeder houdt nog een laatste inspectie op je goederen en heus deze inspectie is grondig. Voordat je het weet is de dag van vertrek naar Amsterdam daar.

's Morgens is het een drukte van belang in Maastricht. Het bataljon is verdeeld in 2 groepen en zal in 2 treinen naar Amsterdam vervoerd worden.

Het is ondanks het vroege morgenuur al vrij druk op de weg van de kazerne naar het station. Onder grote belangstelling en tranen vertrekt de 1e trein, nagevuifd door familie en bekenden.

Trein no. 2 vertrekt bij daglicht. Het is nog drukker aan het station. Op weg er naar toe lopen aldra heel wat meisjes in de stoet mee. Op het station staat BUCOMI klaar met tulpen, die uitgereikt worden. Vlug neem je nog afscheid van je meisje en bekenden en dan is het sein van vertrek reeds gegeven. In de verte verdwijnt het station met wuivende mensen, zelf zie je nog de witte zakdoek... De reis naar Amsterdam, met al de wuivende mensen langs de spoorlijn duurt eigenlijk wat kort. Je blik laat je hongerig gaan over het landschap, je wil de laatste indruk nog in je hart vastprikken.

Aankomst in Amsterdam, inscheping. Enigszins verwonderd en overstelpt door de vele nieuwe indrukken ga je de loopplank op en volg je je voorganger, die ergens in een luik verdwijnt. Het is een drukte gelijk in een bijenkorf, alles krioelt door elkaar.

Vlug neem je je aangewezen plaats in en verdwijn je weer direct om aan de oproep van de scheepsradio gevolg te geven en je een bed, in de vorm van een hangmat, te gaan halen. Als je weer beneden komt, wil je zo spoedig mogelijk naar boven het schip gaan bekijken. Hier en daar wordt je door de scheepspolitie tegengehouden. Je vindt die kerels maar vervelend, waarom mag je niet overal lopen?

Aan dek kijk je je ogen uit naar de haven van Amsterdam, je zwaait naar bekenden op de kade en op het water.

's Avonds probeer je, moe als je bent, in de hangmat te klimmen, wat natuurlijk niet meevalt. Als je eindelijk, na veel vergeefse pogingen, goed denkt te liggen, wordt je er door je buurman, ijverig in zijn pogingen je goede voorbeeld te volgen, uitgelazerd. Als je eindelijk weer ligt kun je toch niet slapen en gaan je gedachten uit naar huis, naar vader, moeder en meisje.

De volgende morgen ben je weer vroeg aan dek om het vertrek gade te slaan. Langzaam wordt de „Nieuw Holland” door sleepboten door het Noordzeekanaal getrokken. Langs de kant staan overal wuivende mensen. Er waait een gure wind, huiverig kruip je in je overjas. Naar beneden gaan doe je niet, want je wilt de laatste ogenblikken, die je nog in Holland bent, meemaken.

Bij de sluisen in IJmuiden staan een massa mensen te zwaaien, je

Carnaval aan boord

kunt nog even je meisje iets toeschreeuwen, langzaam vaart de boot het zeegat uit. Alleen de loods is nog aan boord. Als deze na een tijdje verdwijnt en je het laatste stukje kust in het regenscherm ziet verdwijnen, blijven je ogen nog een poos gericht op een onzichtbaar punt; in je hart neem je voorlopig afscheid van dit mooie Holland.

De scheepsomroep maakt een abrupt einde aan je overpeinzingen. Naar beneden om orde op je zaken te stellen en om je ruim zo goed mogelijk in orde te krijgen.

Als je beneden komt voel je een eigenaardige schommeling in de boot. Nu en dan kijk je verwonderd op naar iemand die met de hand voor de mond snel naar boven verdwijnt. Spoedig moet je echter zijn voorbeeld volgen en als je naar beneden moet om het een of ander te doen, voel je je zieker worden. Het liefst ben je maar aan dek in de frisse lucht, ineengedoken in je jas.

Na enkele dagen went ook dit weer en sta je uren te turen naar het spel van de golven, die door de boeg van het schip doorkliefd worden. Je voelt jezelf en deze schuit maar klein.

Aankomst te Semarang

In je brieven naar huis schrijf je je belevenissen aan boord en met spanning zie je de haven tegemoet waar voor het eerst post uit Nederland zal komen. Je schrijft over Algiers, Malta, de plaatsen langs de kust van Noord-Afrika die je passeert. Over de carnavalviering aan boord, de ontspanning die geboden wordt.

In Port-Said zie je met ongeduld uit naar het bootje dat post brengt. Gretig maak je de enveloppe open en verslind je het nieuws van thuis. Je voelt aan den lijve hoe belangrijk deze brieven zijn. In een rustig hoekje ga je de brieven nog eens overlezen en gaan je gedachten terug naar huis.

In Aden maak je voor het eerst kennis met de handelslui in hun bootjes, die je van alles te koop aanbieden. Voor alle zekerheid sla je wat Engelse sigaretten in.

Sabang, voor het eerst voet aan wal, na een reis van 4 weken. Voor het eerst maak je kennis met de tropen. Je praat met de jongens die er al langer zijn, wat zij ervan denken en hoe zij het vinden. Je eet je eerste pisang en misschien je eerste portie nasi.

In Batavia geef je je ogen de kost aan al dat drukke gedoe en sta je eigenlijk verwonderd over de dingen die je er kopen kunt.

Langzaam komt het einde van de reis. In Semarang wordt je ontscheept en gepropt op een landingsboot. Bij het aan land komen wordt het bataljon ontvangen door de Divisiecommandant. Door het optreden slaan we direct een goed figuur.

Na enkele dagen in Semarang, je slaapt er voor het eerst onder een klamboe en je leerde er de mandibak niet te gebruiken als badkuip, gaat de reis per trein verder naar PEKALONGAN, waar onze eerste standplaats is en waar we worden ingezet om Orde en Rust te handhaven.

DE TIJD IN HET REGENTSCHAP PEKALONGAN

Moskee Pekadangan

In een kampong Zuid van de stad, PEKADJANGAN genaamd, wordt voorlopig het bivak opgeslagen. Het valt je direct op dat de streek rijk is en dat er weinig mensen zijn die Maleis spreken. De huizen, die meer lijken op Hollandse villa's, bieden ons een welkome legering. We zijn midden in de batikstreek belandt, hetgeen te zien is aan de kleurige doeken, die overal hangen.

Spoedig wordt het bataljon uitgesmeerd over de verschillende posten van andere onderdelen, die reeds langer hier te lande zijn en reeds hun sporen verdiend hebben voor, tijdens en na de eerste actie. 2-4 R.I. en het zusterbataljon 4-6 R.I.

De bat. staf en staf cie blijven te PEKADJANGAN.

1-5-6 R.I. te SOEBAH.

2-5-6 R.I. te TJOMAL met 1 pln. te PANNINGARAN, 1 pln. te WIRADESSA en 1 pln. te BODJONG.

3-5-6 R.I. te MOGA.

4-5-6 R.I. te PEKADJANGAN met 1 pln. te PANDANSARI.

Ost 5-6 R.I. te SEMARANG.

In het begin valt het niet mee om de machine, die bataljon heet, aan het draaien te krijgen. De moeilijkheden zijn legio. Wagenpark, verpleging willen niet vloten. Maar langzamerhand komt er verbetering in en kunnen met onderling overleg heel wat moeilijkheden opgelost worden.

Ook de buitenposten kennen hun moeilijkheden. Het in orde brengen van de legering, hygiëne, koken baren moeilijkheden, die echter door meer ervaring spoedig tot het verleden behoren.

Je eerste patrouilles, onder leiding van de ervaren O.V.W.-ers, geven je een kijk op het terrein. Je leert al vlug die dingen niet doen, die men je in Holland tijdens de oefeningen Indische veld-dienst geleerd heeft. Immers de vijand strijdt hier niet meer met klewang alleen, hij beschikt over moderne vuurwapens, die hij kent

Beëdiging. Voorlezing K.B.

en weet te gebruiken. De streek is echter rustig en tijdens je patrouilles rust je uit in de kampongs, waar de loerah je gastvrij onthaalt op rijst en thee. Je voelt je wel senang bij dit volkje. Je probeert een gesprek met hen aan te knopen. Het valt echter niet mee in je gebrekkig Maleis enkele zinnen te formeren en je zodoende verstaanbaar te maken.

Maar ook hier krijg je ervaring in en maak je je al spoedig een woordenrijkdom meester.

In je brieven naar huis schrijf je je meisje of ouders over de ervaringen die je opdoet tijdens je patrouilles en in je kampement, over het contact met de bevolking en het passagieren in de stad. De brieven van thuis zijn vol medeleven, maar er staan steeds weer raadgevingen in van je meisje of ouders.

Al gauw is de tijd van acclimatiseren voorbij en krijgt het bataljon als taak orde en rust te handhaven in het gebied van 2-4 R.I., welk bataljon zijn tijd er op heeft zitten en thuisvaart.

We krijgen enige verschuiving van compagniën en na de voltooiing ziet het er als volgt uit:

Bat. staf en staf cie te PEKADJANGAN.

1e cie te SOEBAH terwijl 1 pln. te LIMPOENG en BAWANG gelegerd is.

2e cie te BANDAR terwijl 1 pln. te SIMBANG en KEBATOERAN gelegerd is.

3e cie te KADJEN terwijl 1 pln. te PANNINGARAN en 1 pln. te WONOPRINGO gelegerd is.

4e cie te KEDOENGWOENI terwijl 1 pln. te PANDANSARI en DARA gelegerd is.

Ost cie te PEKADJANGAN terwijl carrierpel. te PLELEN en Pappel. te BOEARAN gelegerd zijn.

In Mei wordt het commando PEKALONGAN opgeheven en komt de „W” Brigade uit CHERIBON.

Nieuwe heren, nieuwe wetten, zegt het spreekwoord. Ook hier is dit het geval. De dislocatie ondergaat enkele wijzigingen.

Door de grootte van het vak krijgen we onder tactisch commando 3-12 R.V.A. en 6e Esk. Paw. R.H.v.B.

Hiertoe schuiven onze eigen compagniën op tot aan de demarcatielijn.

Te BAWANG, KEBATOERAN, DARA en PANNINGARAN liggen pelotons bestemd voor de patrouillegang in het VP gebied (gebied tussen rug- en demarcatielijn, z.g. veilige zône).

Door de stevige patrouillegang wordt er al vlug een einde gemaakt aan de rampokpartijen in het Bandarse. Ook elders biedt het vak geen noemenswaardige verontrustende belevenissen.

Door de Genie en de pioniers wordt druk gewerkt aan de z.g. Jappenweg, een door de Janners aangelegde weg evenwijdig met de kust, echter dieper landinwaarts dan de postweg van DAENDELS. Het doel van het openmaken van deze weg is om straks, indien nodig, snel troepen te kunnen verplaatsen langs de demarcatielijn. In Juni van dat jaar gaat de Bataljonscommandant heen en wordt vervangen door de majoor PEETERS, vroeger C.C. 2e cie.

In Augustus hebben we feest want de vaandrags worden op plechtige wijze beëdigd in PEKADJANGAN. Het is een plechtigheid die op iedereen indruk maakt. De beëdiging vindt plaats voor het front van de troep.

De infiltraties in ons gebied dwingen ons tot het inrichten van een post te LEBAKBARANG op 900 meter hoogte. De moeilijkheden zijn hier legio. De 1e cie trekt er naar toe. Het paardenpad slingert zich langs afgronden en steile hellingen naar boven. Met paarden-transport en 150 koelies wordt de tocht aanvaard. Na vele uren komt men boven aan, doodmoe om dan aan de bouw van het kampement te beginnen.

De paarden deden, door het betrekken van deze post, voor het eerst hun intrek bij het bataljon.

De patrouillegang daarboven is zwaar en vergt heel wat van de krachten van de jongens.

De toestand in het Brigadevak is tot Juli—Augustus rustig te noemen. In September beginnen echter aan de Westgrens van het Brigadevak, republikeinse troepen te infiltreren om zodoende West-Java te bereiken. De opzet van de republiek is het federale gebied onrustig te maken en de bewoners te intimideren. Er worden verschillende acties gevoerd tegen deze infiltraties. Namen als BOEMIAJOE en BELIK klinken ons vertrouwd in de oren.

De politieke hemel verduistert hoe langer hoe meer, de dreiging van de republiek wordt groter, de onderhandelingen gaan steeds stroever.

Men fluistert over actie.

Het aantal zuiveringsacties neemt steeds toe, resultaten worden praktisch niet bereikt. Vermeldenswaard is wel de actie in het Kadjense, waar we er in slaagden een hele organisatie op te rollen. De verrassing was zo groot, dat de bevolking bleef toestromen om zich te laten screenen.

Het vinden van het archief van deze „supporting club” droeg niet weinig tot dit succes bij.

De voorbereidingen tot een operationeel optreden tegenover de Republiek nemen grotere vormen aan. Enkele ingewijden zijn bezig met het samenstellen van de bevelen en als dan eindelijk het bevel komt, is geheel „VIJFZES” binnen enkele dagen geconcentreerd om uit het Pekalonganse te vertrekken, om vanuit Semarang onder het commando van de roemruchte „V” Brigade zijn sprong te doen naar het Republikeinse gebied. 19 December 1948 2e politionele actie.

DAGORDER

14 October 1948.

Door mijn plotseling vertrek naar Nederland op medisch advies ben ik helaas niet in de gelegenheid van mijn bataljon afscheid te nemen, zoals ik dit graag gedaan zou hebben.

Ik moet dit nu schriftelijk doen. Ik dank de H.H. Officiëren en Onderofficiëren voor de prachtige samenwerking, die ik steeds van hen heb ondervonden.

Mannen van 5-6 R.I. In een onderhoud dat ik met de Divisiecommandant, Generaal-majoor Meijer, mocht hebben, betuigde de Generaal dat hij steeds zeer tevreden was geweest en nog is, over ons bataljon. Weet dat dit het enige is, waar gij mij nog steeds genoeg mee kunt doen. Zorgt dat je Chefs tevreden over je blijven. Ik neem de prettigste herinnering aan U allen mee.

Toont mijn opvolger steeds dezelfde goede geest, als onder mijn commando.

Moogt gij allen gezond in het Vaderland terugkeren. God zegene U allen.

Uw Overste KLOMPERS.

19 DEC.
1948

Van 15 December 1948 worden de buitenliggende compagniën geconcentreerd te PEKADJANGAN en KEDOENGWOENI.

Er heerst bedrijvigheid een bijenkorf gelijk. Iedereen is druk in de weer. Vol geestdrift worden moeilijkheden overwonnen.

Op de commandopost worden de laatste besprekingen gevoerd over de taak, die het bataljon als gevechtsonderdeel staat te wachten, opdat iedere commandant op de hoogte is van zijn aandeel.

Op 19 December, nadat de actie 24 uur is uitgesteld, wordt vroeg in de morgen de colonne geformeerd, die het bataljon naar Semarang gaat brengen, vanwaar „Vijfzes” zijn sprong gaat doen naar Republikeins gebied.

Voordat de eerste passargangers hun voetstappen op de weg gezet hebben, heerst er al een opgewonden bedrijvigheid in het kampement van de diverse onderdelen. De laatste hand wordt gelegd aan de wagens. Apen en honden worden vastgelegd. Hier en daar met krijt een opschrift gezet op een 3-tonner. Ordonnansen rijden op en neer langs de stilstaande colonne.

De colonnecommandant wacht tot alle blokken aangetrokken zijn, daar komt de laatste ordonnans met het bericht: „achter alles klaar”. „Voorwaarts” klinkt het bevel. Grommend trekken de motoren de zware vracht voorwaarts. „Vijfzes gaat op mars”.

Vlug roep je nog iets naar de achterblijvers, de rear-partij. Vaag klinkt nog hun wens in je oren. „Succes”. Dan verdwijnt het kampement in de stofwolk, die opdwartelt door het rijden van het grote aantal wagens. Langzaam trekt het convooi verder naar de opstellingsplaats, waar het moet aansluiten in de colonne van de „V” Brigade.

Een grote stofwolk krult boven de bomen langs de weg. Vijfzes op weg naar Semarang. Onderweg wordt er enkele keren gestopt voor wagens van eerder vertrokken onderdelen, die de tocht wegens pech hebben moeten onderbreken.

Tegen 11 uur komen we aan de rand van Semarang waar we moeten wachten op bericht of we door de stad heen kunnen. Vlak voor ons ligt het vliegveld, waar de transportvliegtuigen met de regelmaat van een klok opstijgen en neerdalen, steeds maar troepen en materieel aanvoerend naar het vliegveld in Djocja. Er tussen door zwermen enkele jagers, die het vliegveld beschermen. Het is een

mooi gezicht de zware toestellen te zien draaien rond het veld om dan te dalen, terwijl een nieuw toestel de startbaan weer verlaat. Aan een voorbijganger vraag je hoe de zaken staan. Vol geestdrift doet hij zijn verhaal over de verraste aanval op het vliegveld van Djocja, dat de troepen zonder veel tegenstand oprukken naar de stad zelf. Iedereen is enthousiast en vertelt verhalen, die hij gehoord denkt te hebben.

Na een uur wachten mogen we verder, door de stad naar ons kampement, Djatingaleh, waar het grootste gedeelte gelegerd wordt. De kwartiermakers wijzen elke compagnie haar plaats aan en weldra is ieder druk bezig met het in orde brengen van zijn tampat tidoer of zich te ontdoen van het vuile stof.

Intussen wordt her en der gewerkt aan wagens en carriers. Accu's opgeladen en radio's getest. Hier en daar zie je er een bezig een brief te schrijven naar huis. Elders liggen er enkelen te praten met elkaar. Een enkeling zit alleen met zijn gedachten. Waaraan denkt hij? Moeder, vader of meisje?

's Avonds houdt de Bataljonscommandant een toespraak in de cantine. Het is stil tijdens de speech van de majoor PEETERS. Bij het horen van het woord SOLO kijk je elkaar aan, dat had je niet verwacht.

Na de speech breken de stemmen los en is iedereen vol van de komende dingen.

De volgende morgen is iedereen weer vroeg op om de laatste hand te leggen aan het pakken van de wagens. Nogmaals wordt alles goed bekeken, de radiotoestellen getest, accu's op spanning gemeten. „Wat duurt dat wachten lang,” zeg je tegen je vriend. „Ik wou dat ze maar opschoten.”

Eindelijk komt het bericht binnen. Vanavond „20 December om 23.00 uur afmars naar SOLO”.

Reeds vroeg wordt de colonne opgesteld. Wagen voor wagen rijdt naar de opstellingsplaats en wordt *nog eens nagekeken*

Terwijl je staat te wachten hoor je de voorgaande colonne zwaar ronkend de GOMBEL beklimmen. De schijnwerpers van de wagens gooien hun felle stralen tegen de berg op, hier en daar wegschietend in het luchtruim, alsof ze de duisternis willen doorboren.

Eindelijk is het ook onze beurt en gaan we voorwaarts. De motorordonnansen rijden langs de colonne heen en weer en houden de onderlinge afstand tussen de wagens vast.

Het weer is tot nu toe voor de tijd van het jaar zeer gunstig geweest. De regentijd is nog niet begonnen. We zijn echter nog geen uur onderweg of het begint te gieten zoals we nog geen regenbui mee-

Voor Kartasoera

Snel gaat het voorwaarts

Op mars naar uitgangstelling

Solo brandt

Even voor de aanval

.....Zou het gaan?

.....te voet verder

de eerste versperringen

Verbinding naar achteren

Waakzaam.....!

Even overleggen

gemaakt hebben. Binnen enkele minuten is iedereen doornat.

De radio's in de colonne houden regelmatig contact met elkaar, en geven bijzonderheden door.

De felle koplampen van de auto's priemen nu en dan door de duisternis heen. Zwaar brommend kruipen de zwaar beladen wagens tegen de hellingen op, het is overal stil in de dessa's waar we doorheen rijden. Ruisend giet de regen neer. De weg lijkt op een watervlakte, fel wordt het licht van de koplampen in lange draadachtige pijlen teruggekaatst.

Om 3 uur passeren we de vroegere demarcatielijn, langzaam trekt de karavaan verder. Hier en daar blaft een hond, opgeschrikt door het ongewone lawaai: „Les chiens aboient, le caravane passe”.

De wegen worden slechter, de regen blijft neerruisen, de radio's onderbreken de stilte in de voertuigen slechts met lange tussenpozen. Iedereen zit huiverig ineengedoken in een beschut hoekje, men zegt

.....Mijnen

Verbinding in voorste lijn

Solo is verlaten

niet veel, nu en dan een opmerking over de regen, verder ben je alleen met je eigen gedachten, die ongetwijfeld teruggaan naar huis, waar je verleden jaar bezig was voorbereidingen te treffen voor het Kerstfeest. Wat zal er dit jaar van komen. Je kunt je niet voorstellen dat het over enkele dagen het feest van de Vrede zal zijn. Je trekt vergelijkingen met vroegere jaren, huiverig duik je wat dieper in elkaar. Langzaam trekt het convooi verder, nu en dan stoppend voor een kapotte brug of coupure in de weg, die de Genie met baily of bulldozer hersteld heeft.

Hotsend en botsend gaat het verder, plotseling schrik je op uit je overpeinzingen, je probeert de oorzaak na te gaan. Je kijkt op en bemerkt dat je vriend je aangestoten

heeft. „Wil je een boterham met een slok thee?” „Graag,” mompelt je.

Even later zit je weer half suffend nu en dan opschrikkend in jezelf te mijmeren.

De regen heeft opgehouden, het wordt langzamerhand dag. Achter je zie je de zwakke schijn van de opkomende zon. De schemering is snel voorbij.

Met meer interesse kijk je om je heen. De weg gaat op en neer door de heuvels, hier en daar draaiend naar beneden over een kapotte brug, dan weer omhoog kruipend. Langs de weg liggen opzij geworpen bommen en versperringen. De kampongs langs de weg zijn verlaten, hier en daar zie je de resten van een uitgebrande kamponghut, iets verder op ligt het cadaver van een karbouw. Rechts van je zie je de Merapi en Merbaboe, broederlijk naast elkaar, de toppen in een wolk gehuld.

In Bojolali grijnst de dood je tegen. Opgeblazen en verbrande huizen. Hier en daar lijken langs de weg. De hele dessa is verlaten, slechts een enkele oude vrouw of man is achtergebleven.

Langzaam gaat het verder, de weg wordt iets beter, de zon is doorgebroken. Hè, wat heerlijk, daar knap je van op.

Voor Kartasoera stopt het convooi. De staart van de „T” Brigade zit nog voor ons. Om 10.30 uur komt het bericht: „Commandanten gevechtsgroepen naar voren, om laatste instructies te ontvangen”. Uur U is 11.10 uur. Snel worden de laatste bevelen uitgegeven en

dan voorwaarts. In de verte kronkelen zwarte rookwolken omhoog. Solo staat in brand.

Boven de rookkolommen vliegen typhoons, nu en dan neerduikend, terwijl de boordwapens knetteren.

In Kartasoera worden de colonnes gesplitst. „Vijfzes” gaat om het Zuiden. 4-9 R.I. om het Noorden.

„Vijfzes”, gevechtsgroep GRAAF, valt in 2 colonnes aan. De vierde cie stoot over een zijweg recht op het doel aan terwijl de 2e cie iets Zuidelijker oprukt. Achter de „vierde” komen de „derde” en de „eerste” die in de stad afzwenken om de hun opgedragen doelen te bezetten. Snel gaat het voorwaarts, zonder veel tegenstand overwint de „vierde” de eerste versperringen. De „tweede” heeft het moeilijker om met het zware materiaal over te zwakke bruggen te komen. Veel tegenstand wordt niet ondervonden. De vijand is teruggetrokken, nadat hij zijn vernielingen heeft uitgevoerd.

SOLO is verlaten en gedeeltelijk vernield. Grote vuilnishopen vormen een voedingsbron voor honderden vliegen en ratten.

Om vier uur is ons doel bereikt. Het Zuidelijk gedeelte van SOLO is bezet.

Zodra alle troepen op hun opgegeven plaatsen zijn aangekomen en gelegerd, wordt direct begonnen met de patrouillegang om het bereikte resultaat door middel van rijdende en lopende patrouilles te consolideren. De eerste avond ronken zwaar de carriers door de stad. Ruisend valt de regen neer. Waakzaam spieden de wachtposten hun omgeving af.

De volgende dagen worden er verbindingen aangelegd met de diverse posten, iedereen gaat aan het werk. De inlichtingendienst is druk bezig met de stad uit te kammen. De hoeveelheid wapens en munitie, die gevonden wordt, is niet te tellen.

Aldra komen bevelen binnen over acties naar kampongs buiten SOLO. Men begint het gebied langzaam uit te breiden. Op 26 December voert de vierde compagnie een actie uit naar BEKONANG. Enkele dagen later de 1e cie naar het vliegveld PANASAN. Verder vormen BENTOKAN en TOEBAN een bekende klank.

Intussen is 4-9 R.I. uit SOLO vertrokken en heeft ons bataljon tevens nog de hele bewaking van de objecten in en rond de stad te verzorgen.

De majoor PEETERS is wegens ziekte vervangen door de majoor ZIJLSTRA.

Na zijn vertrek naar Nederland schreef majoor PEETERS het volgende:

**MANNEN
VAN
5-6 R. I.**

Gaarne maak ik van deze gelegenheid gebruik nog een enkel woord tot U te richten.

Gedurende het 2e halfjaar van 1948 mocht ik het voorrecht genieten commandant van 5-6 R.I. te zijn. Een periode die het best gekenmerkt is als een tijd van voorbereiding voor een komende zware taak. Grotere en kleinere acties gaven ons allen volop de gelegenheid de nodige ervaring, routine en hardheid op te doen.

Dan kwam aan het einde de 2e politionele actie. Reeds de eerste dagen, bij SOERAKARTA, bleek dat het vertrouwen dat ik in het bataljon stelde volkomen gerechtvaardigd was.

Spoedig kwam een gedwongen einde aan mijn commando. Steeds heb ik echter de verrichtingen van 5-6 R.I. gevolgd. Ondanks zware moeilijkheden, tegenslagen en ernstige verliezen volbracht gij Uw soldatenplicht tot het uiterste. Geen mooier naam voor het bataljon dan de naam die U zich verworven hebt.

Weldra zult U in Nederland terugkeren. Moge het U goed gaan in Uw verdere leven. Gedenkt steeds eerbiedig onze kameraden die in Indonesië het offer van hun leven brachten.

Nederland, Februari 1950.

A. W. J. PEETERS

res. majoor

oud-commandant 5-6 R.I.

Op 11 Januari gaat de 2e compagnie naar KLATEN, ter ondersteuning van 4-9 R.I., waar ze direct van zich doet spreken. Intussen is Inf. I bezig met door te stoten naar PATJITAN en wordt de 3e compagnie ingezet om de aanvoerweg naar WONOGIRI-PATJITAN vrij te houden.

www.indiegangers.nl

VERBLIJF IN HET REGENTSCHAP WONOGIRI

Op 25 Januari krijgt het bataljon de opdracht om het pas opengelegde gebied, het regentschap WONOGIRI met erbij een gedeelte van Oost-Java regentschap PATJITAN over te nemen van Inf. I. In Patjitan vinden we de Mariniers, die daar een bruggenhoofd gevormd hebben na een geslaagde landing.

Op 30 Januari is geheel het bataljon verplaatst en is de dislocatie a.v.:

Staf + staf cie te WONOGIRI.

Ost cie min detn. te WONOGIRI.

1-5-6 R.I. min 1 pln te BETAL.

1 pln te AMPEL (4-9 R.I.)

2-5-6 R.I. te PUNUNG.

3-5-6 R.I. min 1 pln te DJATISRONO.

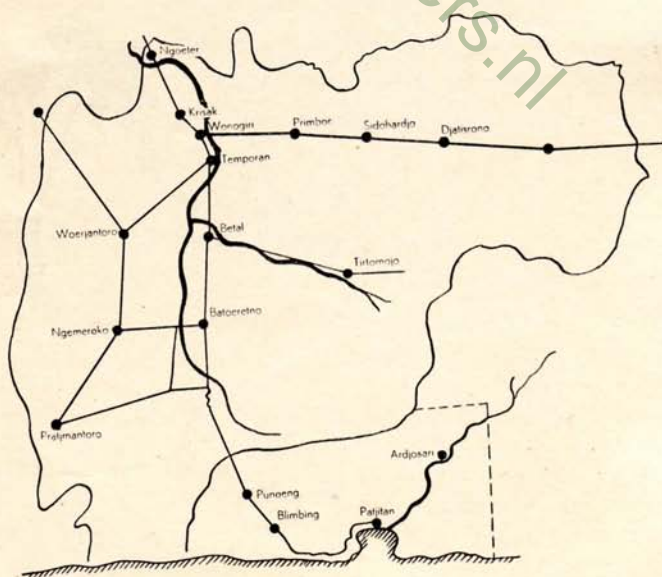
1 pln te SIDOHARDJO.

4-5-6 R.I. min 1 pln te BATURETNO.

1 pln te TOEBAN (noord van SOLO).

M-INCO (Mariniers) te PATJITAN, ARDJOSARI en BLIMBING.

1 Bty (A-5 Veld) en het pantserjeeppeleton (4e Paw. R.H.v.B.) stonden onder tactisch commando.

Op 28 Januari is belast met het waarnemend commando, de res. majoor VAN LEEUWEN.

We gaan de maand Februari dus in met een nieuwe commandant en een nieuw gebied.

Het algemeen beeld van het regentschap WONOGIRI is wat betreft het optreden van de vijand bij de overname rustig te noemen.

Door de snelle opmars van Inf. I is de vijand uit elkaar gedreven en diep het binnenland in teruggeslagen.

Op politiek gebied heeft het regentschap wel wat beleefd. In September 1948 tijdens de opstand van de communisten in de republiek DJOCJA is door de Majoor SUDIGDO, huidig leider van het verzet, in WONOGIRI de communistische republiek uitgeroepen. Ter gelegenheid van deze oprichting van de REPUBLIK KOMMUNIS werden 58 bestuursambtenaren koelbloedig vermoord. Er heerst onder de bevolking een panische angst voor DIGDO en zijn volgelingen.

Economisch heeft het gebied zeer weinig te betekenen. Alleen de sawahs langs de rivieren hebben een rijstoverschot, terwijl het Oostelijk

Majoor H. v. Leeuwen

De enige toegangsweg tot ons gebied

Convooiwagen Solo—Wonogiri

gedeelte van het regentschap het vruchtbaarst is, daar Djatisrono en omgeving op de uitlopers van het LAWOE complex is gelegen. Zuid van Baturetno begint het Zuider gebergte, dat langs de hele Zuidkust van Java loopt. Het terrein is hier kaal, dor en kalkachtig. Oost van de weg Wonogiri—Patjitan strekt zich een onvruchtbaar berggebied uit. Alleen het dal gevormd door de kali TIRTOMOJO heeft een rijstoverschot.

West van bovengenoemde weg liggen op de grens van de residentie DJOCJA een aantal bergketens. De bevolking in het gehele gebied is arm.

Bestuurlijk hoort het gebied onder de MANGKOE NEGARA van SOLO. Evenals de gebieden van de SOENAN van SOLO worden ze door zelfbestuur, eigen personeel, geregeerd.

De militaire toestand is, zoals gezegd, bij de overname rustig. Door middel van patrouillegang wordt het gebied langzamerhand meer en meer uitgebreid. De vijand kijkt eerst de kat uit de boom voordat hij toeslaat.

Medio Februari worden enkele zuiveringsacties uitgevoerd vanuit BETAL en BATURETNO met het doel de vijandelijke posities te peilen. Al vlug blijkt dat de vijand bij het verschijnen van een grote troepenmacht onzerzijds de benen neemt en niet slaags wil raken. Het ligt in de bedoeling om het circuit tussen de plaatsen WONOGIRI, WURJANTORO, NGEROMOKO en BATURETNO vrij te maken van vijand om zodoende de weg te kunnen repareren en daardoor in staat te zijn onze patrouilles snel te kunnen uitzetten. Het moet helaas bij plannen blijven aangezien de toestand in de rest van het Brigadevak achteruitgaat. De bty. artillerie wordt weggenomen. Bovendien mag door de Genie niet aan de herstellingen van de bruggen in het secundaire circuit begonnen worden. De herstelwerkzaamheden worden nu uitgevoerd door de pioniers, hetgeen vertraging ondervindt.

Eind Februari is er niet veel veranderd wat de militaire toestand betreft. De vijand begint echter hier en daar actiever op te treden door middel van hinderlagen en mineringen van wegen.

Door het bataljon zijn posten bezet langs de wegen WONOGIRI—PATJITAN en WONOGIRI—DJATISRONO. Vanuit deze posten gaan regelmatig de patrouilles het zijterrein in om zodoende het gebied te pacificeren.

Beoosten de grens van het regentschap is de opmars van de A-divisie tot een ontijdig einde gekomen, zodat er een strook van ong. 50 km. door eigen troepen niet is bezet en dit dus een welkome schuilplaats en rustoord vormt voor de guerillastrijders.

Bewesten de grens van het regentschap is de opmars van de „T” brigade geconcentreerd gebeven om het middelpunt van de republiek, DJOCJA. Hierdoor is er tussen de meest oostelijke post van de „T” brigade en de meest westelijke post onzerzijds een vacuum ontstaan, dat door de republikeinse legerleiding dankbaar gebruikt wordt om er troepen te verzamelen. Tevens wordt er de republikeinse regering voortgezet.

Het resultaat van deze dislocatie is dat ons gebied een corridor vormt in het vijandelijk gebied.

Begin Maart worden 4 pelotons onttrokken aan het bataljon om een afsluitingslinie te vormen voor de opmars van de A-divisie, om zodoende de ontwijkende vijand te kunnen opvangen.

De tegenstander in ons gebied ziet deze troepenverplaatsingen en ageert direct door middel van hinderlagen en mineringen van wegen. Wegversperringen en wegcoupures nemen in aantal toe.

De terugkerende troepen voeren op 7 Maart een zuiveringsactie uit langs de weg DJATISRONO—WONOGIRI. Tevens wordt post PRIMBON opgericht.

9 Maart moet een hele compagnie, samengesteld uit onderdelen van de verschillende compagniën, op actie naar het gebied West van ons vak om samen met de „T” brigade het Wonosarische open te leggen. De geplande actie duurt 10 dagen.

Het onttrekken van een dusdanig grote troepenmacht aan het Wonogirische heeft nadelige gevolgen voor de achterblijvers. Met veel moeite kan men de vijand van zich afhouden. De toestand gaat met de dag achteruit. Door middel van luchtsteun wordt getracht de vijand te lijf te gaan, hetgeen echter door gebrek aan voldoende troepen, die na bombardementen de kampongs moeten zuiveren, slechts gedeeltelijk succes heeft. Het aantal mijnen op de wegen, versperringen en kampementsbeschietingen nemen toe. De toestand gaat in ons nadeel veranderen.

Bespreking met Kapt. Sudiro, Chef-staf Sudigdo 24 Aug. '49

Overgave Djatisrono 13 Oct. '49

De grootste concentratie van de vijand zit in TIRTOMOJO, de kopermijnen.

Na terugkeer van de troepen uit het DJOCJase wordt besloten om deze basis aan te grijpen, hetgeen op 24, 25 en 26 Maart gebeurt. We vonden er een vijand met zeer hoog moreel, die ondanks luchtsteun en mortierbeschietingen onzerzijds stand wist te houden in de zeer gemakkelijk te verdedigen rotspartijen, welke slechts een zeer smalle doorgang vormen tot het dal van TIRTOMOJO.

De slechte weersomstandigheden, het aanstaande vertrek van de Mariniers uit PATJITAN en de op handen zijnde herdislocatie in het vak maakte aan deze actie een ontijdig einde. (Mariniers worden afgelost door een K.N.I.L.-compagnie.)

Het beoogde doel om door elimineren van de vijand in TIRTO-MOJO weer overwicht te krijgen in het gebied is voorlopig niet bereikt. (Zie verslag dezer actie elders onder 1e cie.)

Medio April is de vijand weer bekomen van de zware aanval, na de actie TIRTOMOJO nog aangevuld met enkele luchtbombardementen, en voert hij meerdere beschietingen en mineringen uit. Door de dagelijkse convooien, die de posten moeten voorzien van

Bezoek Milobs Team Wonogiri, Febr. '49

voedsel, het afzoeken van de wegen op mijnen, met daarbij de bescherming van de wegen door middel van patrouilles in het zijterrein, vergen een dusdanig groot aantal troepen, dat er voor dieper het zijterrein indringen geen gelegenheid is. Immers het diep in het zijterrein doordringen geeft ons gelegenheid om de concentraties van de vijand, voor zover hiervan sprake is, aan te grijpen. Hierdoor zou de druk op weg en eigen detachementen kleiner worden.

Het steeds heen en weer trekken van vijandelijke troepen van Oost-Java naar DJOCJA en omgekeerd geeft ons de handen vol om de wegen intact te houden.

Eind Maart is ter versterking een compagnie van 5e bataljon Grenadiers in ons gebied ingezet. Het blijkt echter niet voldoende te zijn. Medio Mei heeft de vijand het voorzien op onze aanvoerweg naar SOLO. Onder vickervuur vanuit het kampement NGOETER wordt de kleine brug in de spoorbaan opgeblazen. Enkele dagen later een hinderlaag, welke ons noopte om post KRISAK op te richten.

Eind Mei is het onze beurt weer en worden met artilleriesteun enkele acties uitgevoerd, Oost en West van Betal en Baturetno.

De vijandelijke activiteit neemt op de wegen echter eerder toe dan af. Daarom wordt een nieuw convooschema besproken en uitgevoerd om zodoende door intensivering van de tijd, nodig voor het fourageren, meer tijd te krijgen door middel van patrouillegang in de middag en avond dieper in het zijterrein te kunnen doordringen.

De vijandelijke activiteit concentreert zich hoofdzakelijk op de weg naar DJATISRONO. De compagnie Grenadiers die de Oostelijke vleugel van het vak als patrouillegebied heeft, houdt het niet vol en moet begin JUNI door troepen van eigen onderdeel worden vervangen. Dit gebeuren heeft weer een terugslag op ons hele gebied. Op 16 Juni grijpt de vijand op 3 plaatsen tegelijk aan. Met moeite en dank zij ons hoog moreel wordt aan deze aanvallen een juist antwoord gegeven. Helaas niet zonder verliezen.

Begin Juli zijn we de toestand weer enigszins meester en is de dislocatie a.v.:

Staf + staf cie	te WONOGIRI.
1-5-6 R.I.	te BETAL.
2-5-6 R.I. min 1 pln	te PRIMBON.
	1 pln te KRISAK.
3-5-6 R.I. min 1 pln	te DJATISRONO.
	1 pln te SIDOARDJO.
4-5-6 R.I. min 1 pln	te BATURETNO.
	1 pln te PUNUNG.
5-5-6 R.I. (ex 5 gren.)	verdeeld over het bataljon.

- Ost 5-6 R.I. te WONOGIRI en detn. te NGOETER,
en TEMPURAN.
- 7 Inf. I te PATJITAN en BLIMBING (Ardjosari is
ingetrokken).

De onderhandelingen tussen de Nederlandse regering en de Republiek DJOCJA gaan gestadig voort. De residentie DJOCJAKARTA is reeds overgegeven en door eigen troepen ontruimd.

Het beginnen van de besprekingen met de Republiek had ongetwijfeld een stimulerende invloed op de activiteit van de guerilla's. Hoe meer echter de besprekingen in het voordeel van de Republiek veranderen, hoe meer dit te merken is aan de activiteit van de „ondergrondse”.

Eind Juli beperkt de vijandelijke activiteit zich alleen maar tot het leggen van mijnen op de wegen.

11 AUGUSTUS 1949 te 00.01 uur „STAAKT HET VUREN”.

Er volgt nu een tijd van patrouillegang en onderhandelingen met de T.N.I. Dadelijk worden er koeriers uitgezonden om contacten te leggen tussen ons en Republikeinse troepen.

Uitgezonderd enkele kleinere ontmoetingen met T.N.I.-onderdelen, welke van geen belang zijn, komt het niet tot de gewenste contacten. Op 24 Augustus vindt er eindelijk een bespreking plaats met de chef-staf van Majoor Sudigdo, onder leiding van de Brigadecommandant der T.N.I., de 23-jarige overste SLAMET RYADI. Resultaten worden niet bereikt aangezien majoor SUDIRO eerst onze voorstellen moet gaan bespreken met zijn opdrachtgever.

Op 25 Augustus volgt een ontmoeting met de kapitein RUSDIAT te DJATISRONO, die commandant is van het gebied Noord van DJATISRONO.

Op 27 Augustus volgen besprekingen te PATJITAN, weer onder leiding van Sl. RYADI, met RANUWIDJOJO, commandant in het PATJITANSE.

Vruchten werpen deze onderhandelingen niet af, het blijkt dat men eerst niet alleen ruggespraak moet houden met meerderen, maar ook met DJOCJA. Er is geen enkele commandant, die zelfstandig beslissingen durft nemen. Wel is men direct geneigd om ons gebied zo veel mogelijk in te krimpen en ons alleen maar de kampementen en verbindingswegen te laten.

Dit doel tracht men zelfs te bereiken door agressief tegen onze patrouilles op te treden, hetgeen voor ons niet altijd even eenvoudig is om het geschil in ons voordeel op te lossen.

Doordat de verschillende compagniescommandanten van de majoor

Officierencorps 5-6 R.I. (Febr. '50)

SUDIGDO nogal onafhankelijk optreden komen er nog al wat bestandsschendingen voor.

Besprekingen met SUDIGDO hebben slechts een pover resultaat. Op 22 September worden de voorlopige afspraken met SUDIRO (chef staf) door SUDIGDO zelf bevestigd, niet eerder echter dan in tegenwoordigheid van enkele leden van de U.N.C.I.

De overeenkomst luidt:

1. Beide machten (de Nederlandse en T.N.I. troepen) patrouilleren gezamenlijk in het regentschap WONOGIRI, onder dien verstande dat er troepenverplaatsingen mogen uitgevoerd worden, na onderling overleg.
2. De commandant van de T.N.I.-troepen draagt zorg dat de ongeregelde troepen in het gebied op de hoogte worden gebracht van de overeenkomst „Staakt het Vuren”, zodat verdere sabotageactiviteit op wegen achterwege blijft.
3. De patrouilles voeren bij zich hun resp. nationale vlaggen en een witte vlag, welke vlaggen bij ontmoetingen getoond moeten worden, waarna iedere patrouille haar eigen weg vervolgt.
4. De Nederlandse kampementen met daaromheen een strook van 5 km. is verboden gebied voor de T.N.I.-troepen. Wanneer T.N.I.-militairen hun verlof willen doorbrengen in door Nederlandse troepen bezette steden, kunnen ze hiervoor een verlofpass krijgen. Geen T.N.I.-militair mag gewapend een door Nederlandse troepen gecontroleerde plaats betreden.
5. Te WONOGIRI, BETAL en DJATISRONO worden contactposten opgericht bestaande uit enkele ongewapende T.N.I.-militairen.

Contacten mogen alleen gelegd worden tussen deze posten en de inlichtingendienst 5-6 R.I.

De uitvoering van deze overeenkomst liet niet veel te wensen over, ofschoon zo nu en dan toch wel enige moeilijkheden rezen, door het optreden van enkele ondergeschikte T.N.I.-commandanten, die van plan waren hun eigen gang te gaan, verblind vermoedelijk door het succes.

De onderhandelingen op hoger, Brigade-niveau, gaan geleidelijk aan voort en zo staat de maand October dan in het teken van de ontruiming van het regentschap WONOGIRI.

13 OCTOBER te 11.00 uur teruggave van DJATISRONO aan 1 sectie (60 man C.S.A., Corps Sturm Abteilung brigade 17 Augustus).

- 14 OCTOBER te 12.00 uur SIDOARDJÔ.
 te 12.45 uur PRIMBON aan T.P. (studenten onderdeel).
- 18 OCTOBER te 11.00 uur PATJITAN daaropvolgend
 BLIMBING.
 PUNUNG.
 Commandant te PATJITAN wordt
 kapt. RANUWIDJOJO.
- 19 OCTOBER te 11.15 uur BATURETNO, aan troepen van kapt.
 SU MEDI cies, comm. van SUDIGDO.
 te 11.55 uur BETAL.
- 20 OCTOBER te 15.30 uur WONOGIRI met daaraanvolgend
 te 17.00 uur KRISAK en NGOETER.

Als Commandant over het hele gebied wordt aangesteld de Majoor SUDIGDO.

De ontruiming van het hele gebied heeft heel wat voeten in aarde gehad, want de ontruiming beperkte zich niet alleen tot het militaire maar er werden ook een massa burgers met hebben en houden over weg en water afgevoerd naar SOLO, SEMARANG en SOERABAJA.

Voor ons militairen was deze periode in het WONOGIRISCHE er een van zware dienst, veel leed en weinig, maar diep beleefde vreugde.

Een nieuw tijdperk breekt aan in onze geschiedenis van ons verblijf in de tropen, INDONESIE.

**OFFICIEREN, ONDEROFFICIEREN, KORPORAALS
EN SOLDATEN VAN 5-6 R.I.**

Na bijna 4 maanden onder mijn bevelen te hebben gediend, zijt ge thans uit de „V” Brigade weggehaald en rest mij slechts een woord van grote dank en erkentelijkheid voor het door U gepresteerde werk.

Tussen de kale kalksteenrotsen van Wonogiri was weinig schoons te beleven, andere belevenissen des te meer; daarvan getuigt het kerkhof te Solo. Namen als Blimbing, Poenoeng en Batoeretno zullen U zeker nog lange tijd bij blijven, namen die spreken van mijnen en doden.

Niettemin bleef Uw moreel hoog; een moreel zoals ik verwacht van de Nederlandse soldaat: koppig en taai, wetend dat hij, zijn plicht doende, zich verder verlaten kan op God, wat hem ook overkome. En we willen samen hen gedenken die vielen en niet alleen hen, maar ook diegenen in Holland, die in droefenis achter zijn gebleven. Hoogdravende taal en heldenverering zijn hier niet op hun plaats. Zij allen waren, als wij, maar gewone Nederlanders, die vielen, terwijl zij hun plicht deden. Eenvoudig zullen wij hen ook gedenken als goede kameraden, die ons voor zijn gegaan naar Gods Eeuwig Koninkrijk.

Thans is U een nieuw gebied toegewezen, U en mij volkomen vreemd. Ik hoop echter dat het er aangener zal zijn dan wat U hier gehad hebt.

Ik twijfel er niet aan of ook in het nieuwe gebied zult ge de naam van Uw korps hoog houden.

Het ga U goed. Leve 5-6 R.I.

SOLO, 24 October 1949.

*De Brigade-commandant
de kolonel*

w.g. J. H. M. U. L. E. OHL.

Bespreking met Slamet Ryadi, Brigadedt T.N.I. 27 Aug. '49

Contactpost T.N.I. Wonogiri

DE „PERIODE WONOGIRI“.

Aan het verzoek van de Redactie om een bijdrage te leveren voor het gedenkboek van 5-6 R.I. voldoe ik zeer gaarne, omdat het mij in de gelegenheid stelt U allen nog weer eens te bereiken en nu wij in ons vaderland zijn teruggekeerd, nog een keer het woord tot U allen te richten.

Het was eind Januari 1949, toen ik van Generaal Meijer, Commandant Midden Java, te Semarang de opdracht kreeg, mij naar SOLO te begeven, aldaar het commando van 5-6 R.I. over te nemen en met dit Bataljon het gebied Zuid van SOLO te bezetten. Het was October van datzelfde jaar toen ik opdracht kreeg dit gebied over te dragen aan de Indonesische troepen. Dit laatste viel juist samen met mijn repatriëring naar Nederland, zodat alleen de eerste overdracht n.l. die van Djatisrono door mij zelf werd uitgevoerd.

Dit is in enkele woorden neergeschreven, maar wij weten allen wat deze periode in het gebied van Wonogiri voor het bataljon heeft betekend. Van weinig gevechtsbataljons zal in zulk een korte periode zoveel gevraagd zijn.

De inspanning was nu en dan zo groot, dat het soms bijna onmogelijk leek onze taak te kunnen voleinden. Enorme inspanning was nodig om het gebied onder contrôle te houden. Een groot aantal acties en voortdurende zware patrouillegang bij dag en bij nacht waren noodzakelijk om het hoofd te bieden aan een vijand, die van het moeilijke bergterrein een goed gebruik wist te maken.

Helaas verloren wij in deze periode een groot aantal van onze kameraden. Vele doden en zeer vele gewonden moesten vaak onder de moeilijkste omstandigheden afgevoerd worden.

Wij zullen hen nooit vergeten.

Dat wij ondanks deze, somtijds bovenmenselijke zware inspanning, er toch in geslaagd zijn onze taak te volbrengen is dan ook alleen te danken aan de goede geest in het bataljon. Een ieder raakte er gelukkig zich van bewust dat de enorme moeilijkheden door allen zonder onderscheid moesten worden opgevangen. De belevenissen werden gezamenlijk ondergaan en brachten ons dichter tot elkaar. Ik wil dan ook dit artikel besluiten met U allen nog één opdracht te geven.

— Laat de kameraadschap die gedurende de „Periode Wonogiri” zo sterk naar voren kwam en noodzakelijk bleek om tot een goed resultaat te komen, steeds ons voor ogen blijven staan en laten wij dit tot uiting brengen door waar en hoe dit ook mogelijk c.q. nodig is, steeds bereid te zijn elkaar als goede kameraden ter hulp te komen. —

*De Reserve-majoor,
w.g. H. VAN LEEUWEN.*

VERBLIJF IN HET REGENTSCHAP

REMBANG – BLORA – TJEPOE EN DE
STEDEN SOERABAJA EN MALANG.

Op 20 October, na de overgave van het regentschap WONOGIRI, gaat de tocht via SOLO en SEMARANG naar het gebied van 3-7 R.I., dat de thuisreis gaat aanvaarden.

De majoor VAN LEEUWEN is vervangen door de kapitein DE JONG, in verband met de a.s. repatriëring van eerstgenoemde.

De 2e en 3e compagnie blijven achter in SOLO ter beschikking van de Commandant „V” Brigade.

Het nieuwe gebied is onderverdeeld in 3 ondervakken met als ondervakcommandanten te TJEPOE, de kapitein TINGE, te BLORA, de kapitein VERMEULEN, te REMBANG de kapitein HOEK van 3-426 B.I. (dat onder tactisch commando staat).

Het nieuwe gebied is zeer rustig. De vijandelijke troepen zijn heel wat minder „pittig” dan die in het WONOGIRISCHE. De commandant der T.N.I., de majoor SOEDHONO, is een kalm en rustig man, die liever spreekt over demobilisatie.

Op 13 November komen de 2e en 3e compagnie zich weer bij het bataljon voegen, aangezien SOLO intussen is teruggegeven aan de T.N.I. De 3e compagnie kan na aankomst te TJEPOE direct rechtsomkeert maken en verdwijnt richting SEMARANG.

Op 20 November wordt de res. kapitein DE JONG wegens repatriëring vervangen door de Majoor DE STOPPELAAR, terwijl als opv. commandant de res. majoor TOORENBURG wordt aangewezen.

Contactbijeenkomst tussen Republikeins en Federaal Bestuur (Blora 29 Nov. '49)

Aankomst Gen. Majoor Mollinger en Kolonel Ohl. (1 Milobs) (Blora, 16 Dec. '49)

De nu volgende tijd staat in het teken van onderhandelingen tussen de beide bestuursorganen n.l. het federale en republikeinse. Begin December wordt weer begonnen met het ontruimen en overgeven van posten, want eind December zal de overdracht van de soevereiniteit plaats hebben.

3 December ontruiming van PAMOTAN en LASEM.

13 December ontruiming van NGAWEN.

15 December vertrek ost. cie naar SOERABAJA.

16 December ontruiming hele gebied, het hele bataljon vertrekt naar SOERABAJA.

In SOERABAJA wordt het bataljon ondergebracht in zinken loodsen, welke in allerhaast zijn klaargemaakt om ons te ontvangen. De avond van aankomst moeten al direct wachtposten overgenomen worden in de stad.

De legering is zeer slecht. Bureau en opslagruimte onvoldoende. Rustkamer en andere materialen staan weken na aankomst nog in spoorwagens opgeslagen. Ruimte voor wagenpark en reparatie-inrichting voor voertuigen taboe.

Deze „waardering” voor de afgelopen tijd heeft een terugslag op het gehele bataljon. Het optreden naar buiten komt in gedrang zodat we binnen zeer korte tijd de goede naam, in Midden-Java, verworven door zoveel offers, kwijt zijn.

Begin Januari 1950 „verdwijnt” de majoor DE STOPPELAAR en wordt de res. majoor TOORENBURG belast met het commando. Binnen enkele weken had het bataljon weer zijn goede naam

Gesprek met vertegenwoordigers Milobs

Een voor de vlaggenparade

J. G. M. H. CORREIJ.

loop van de dag arriveert iedereen thuis. Vluc en 9 Mei zetten we voet aan wal op Nederlandse bodem. In de dagen ingescheept worden op de „ZUIDERKRUIS“. De reis verloopt Een maand later gaat de reis naar DJAKARTA, waar we na 10 slaagde dag.

In de avond werd de film „Homecoming“ vertoond. Een welge- werd.

BUCOMI-beker, welke beker door de Ost cie definitief gewonnen gezamenlijk ontbift. In de loop van de morgen het tournooi om de de tropen. 's Morgens een plechtige H. Requiem-Mis waarna een Op 5 Maart vindt een herdenking plaats van ons 2-jarig verblijf in Iedereen is vol geestdrift en de stemming is uitstekend.

gewerkt voor onze laatste reis, de reis naar Nederland, naar huis, aan de voorbereidingen van de reparätion. Hard wordt er nu deel. In de laatste maanden van ons verblijf wordt hard gewerkt In MALANG komt eindelijk een tijd van rust voor het hele onder- Java, MALANG.

verhuizen en wordt onze nieuwe standplaats, de parel van Oost- Eind Januari en begin Februari gaan we voor de zoveelste keer stander werd op voetbal- en atletiekgebied verslagen.

passering, sloeg het bataljon een zeer goed figuur. Menige tegen- Op sportgebied, dat nu een belangrijk deel vormde van onze tijds- souvereiniteitsoverdracht terug.

opgeknapt en legering verbeterd. Het aantal wachten liep na de hersteld. Door energiek aanpakken van iedereen werden loodsen

*(T.N.T.)
Gesprek tussen Gen. Major Mollinger,
Kolonel Ohl en Kolonel Gatot Subroto*

Officieren, Onderofficieren, Korporaals en Manschappen.

Afkomstig van het 6de Bataljon Grenadiers deed ondergetekende in November 1947 zijn intrede bij 5-6 R.I. eerst als plv. B.C. en vanaf Januari 1950 als bataljonscommandant.

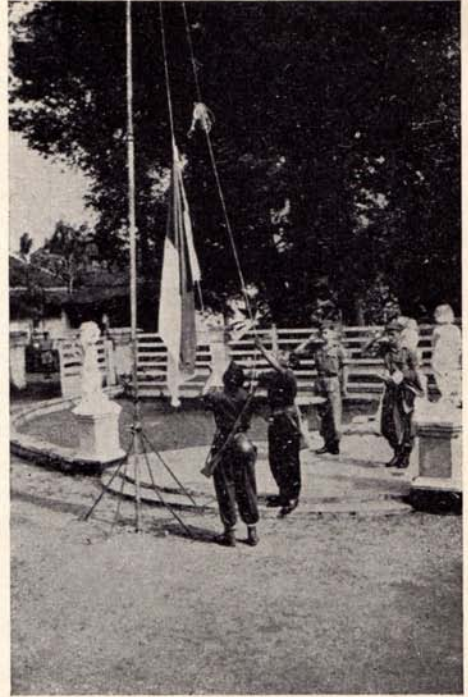
In November 1949 was 5-6 R.I. gelegerd te Blora, Rembang en Tjepoe met nog enkele buitenposten, dewelke langzamerhand aan de T.N.I. werden overgedragen met het gebruikelijk ceremonieel van vlag strijken resp. hijsen, een plechtigheid die voor mannen welke in het heetst van de strijd zoals in gebieden als Solo en Wonogiri hebben geopereerd, lang niet tot de aangenaamste behoorde. In December 1949 werd het gehele gebied vrijgegeven en vertrok het bataljon naar Soerabaja.

Voor velen gaf het vooruitzicht wederom eens naar een grote stad te gaan een aangenaam aspect en zo werd de reis op 16 December per as naar Soerabaja aanvaard. De vooruitgezonden kwartiermakers brachten echter inzake de toekomstige legering niet zulke optimistische berichten mede, aangezien het gehele bataljon in verband met tekort aan plaatsruimte en in het kader van overdracht aan de T.N.I. in een loods nabij de haven werd ondergebracht. Toen 5-6 R.I. dan ook arriveerde, begonnen direct de grote moeilijkheden. De loods, welke veel te klein was, bovendien behoorlijk lekte, gaf vele hoofdbrekens. Bovendien onvoldoende ventilatie en de grote hitte maakten het verblijf aldaar niet bepaald aangenaam. Er moest hard gewerkt worden en met alle krachtsinspanning werd ten slotte het verblijf, zij het dan niet bepaald ideaal, dan toch dragelijk. De mannen togen de stad in, een grote attractie na een langdurig verblijf op de buitenposten en deden zich tegoed aan bioscopen, lafenis en wat dies meer zij. 5-6 R.I. werd bekend in snel toenemende mate en in het bijzonder in de omgeving van de Simpang-sociëteit verwierf 5-6 grote vermaardheid. Het was naderhand ook opvallend hoe het bataljon Zuiderlingen, telkens wanneer het in een nieuwe omgeving aanbelandde, direct een zekere carte d'entrée presenteerde.

Een moeilijke opgave was het voor het kader om een bataljon, dat steeds in actie was geweest, wederom in het gareel te krijgen. Discipline en tucht moesten zo spoedig mogelijk herzien worden. Dit moest met tact, doch in snel tempo worden bijgebracht, waartoe exercitie wel als eerste grondbeginsel gold. De tamboers en pijpers van de band uit Soerabaja werden uitgenodigd des Zaterdag bij de loods te komen en zo kon men 5-6 met muziek voorop, zien

Het strijken van de vlag
(teruggave Blora)

Hijsen van de vlag
(teruggave Blora)

T.N.I.-troep
(teruggave Blora)

marcheren in de omgeving van het haventerrein. De sport werd hoog opgevoerd en op dit gebied nam het bataljon een voorname plaats in. Dat er grote saamhorigheid heerste, ook onder de officieren, bleek wel uit het feit dat bij elke voetbalwedstrijd, op de Juliana-boulevard een z.g. jeep-colonne werd geformeerd welke in zijn geheel naar het voetbalveld reed om de wedstrijden van de Zwarte Panters aan te vuren.

In het algemeen was het verblijf te Soerabaja vol afwisseling en ook de band van 5-6 drong door tot in de Sociëteit te Soerabaja, en werd zelfs gerangschikt onder 1e klasse-bands. Ook door de radio deed het bataljon van zich horen. Toen alles dan geregeld was en iedereen zich begon te schikken onder de omstandigheden, werd zoals gewoonlijk het bataljon overgeplaatst en wel naar Malang. Nu had Malang een mooi klimaat; het bataljon zou grotendeels buiten de stad gelegerd worden en zo ging 5-6 voor de zoveelste keer verhuizen. Dit ging, in verband met de beperkte plaatsruimte compagniesgewijs en ook de eerste dag al in Malang deed 5-6 van zich spreken in de A.M.V.J.

Medio Februari was het gehele bataljon in Malang aanwezig. De buitenposten als Singosari, Batoe, vliegveld waren bezet en begon de laatste phase van het verblijf in Indonesië alvorens te repatriëren. Het was een groot verschil met Soerabaja en op de buitenpost Batoe was het soms bepaald koud te noemen. Het was in ieder geval voor de jongens een mooie herademing en hier konden zij zich tegoed doen aan sport.

Het tweejarig verblijf in Indonesië werd op passende wijze gevierd door eerst een dodenherdenking en daarna sportwedstrijden, waarin vinnig gestreden werd. Een geslaagde carnavalsviering in de sociëteit te Malang viel bijzonder in de smaak. Uiteindelijk kwam de dag van repatriëring en de nodige voorbereidingen moesten worden getroffen. In Soerabaja was reeds een contingent van 4-11 R.I., bij 5-6 gedetacheerd, op de boot gezet, nu waren in Malang de 5de grenadiers aan de beurt en op het vliegveld Singosari werden deze jongens samengetrokken om vandaar naar Soerabaja voor inscheping te vertrekken. De veranderingen in de datum van vertrek van 5-6 R.I. waren legio en practisch elke dag was het anders.

Na een prettig verblijf te Malang ging begin April het bataljon naar Soerabaja om per S.S. „Tabinta” naar Djakarta te worden vervoerd, een klein voorproefje weer voor de grote reis. Het was weer even wennen aan boord en benamingen van Luik zóveel deden ons weer herinneren aan de heenreis. Een groot evenement was het goede eten aan boord en een appel en sinaasappel werden met graagte verorberd.

In Djakarta aangekomen zagen wij direct al boten voor vertrek naar Holland liggen. Een vertraging was ontstaan door het feit dat er een staking in Tandjong Priok was uitgebroken van havenpersoneel. In Djakarta overviel de hitte ons direct en ook het verblijf in de Berenlaan was niet prettig. Het vooruitzicht echter naar het vaderland terug te keren vergoedde veel en deed veel vergeten.

Aangezien ondergetekende nog niet aan de beurt was om te repatriëren moest hij het bataljon kort voor vertrek aan een nieuwe B.C. overgeven. Hiermede was dus de periode bij 5-6 R.I. ten einde. Wanneer ik terugblik op deze periode bij genoemd bataljon doorgebracht, kan ik niet anders zeggen dan: het was prettig en goed. In het algemeen kan gezegd worden dat er geest en spirit leefde onder deze jongens en zij wisten van aanpakken.

Als blijvend aandenken aan het verblijf in Indonesië wordt als bekroning van het werk een gedenkboek uitgegeven en ik ben er stellig van overtuigd dat menige jonge man in een verloren uurtje dit boek zal openslaan om dan in gedachten nog eens te verwijlen en zich een moment te verplaatsen te midden van zijn kameraden in Indonesië, alwaar hij afwisselende tijden heeft medegemaakt en de foto's zullen zijn herinneringsvermogen opfrissen en hem meerdere malen een ogenblik in diep gepeins doen verzinken. Hulde aan 5-6 R.I. voor het werk in Indonesië verricht! Eerbiedige piëteit tegenover hen, die het allerhoogste offer hebben gebracht.

De Res. Majoor der Grenadiers
E. TOORENBURG.

TEN AFSCHIED.

Dit gedenkboek wil een blijvende herinnering zijn aan ons verblijf in Indië. Het legt de geschiedenis vast, van hetgeen wij meemaakten in „de beste jaren van ons leven”. De geschiedenis van de jaren, waarin wij als jonge kerels onze plicht vervulden voor ons Vaderland.

Met een mooi ideaal voor ogen staken wij de zeeën over naar de „Gordel van Smaragd”. Rust, orde en vrede zouden wij gaan brengen, zonder zelf onze innerlijke rust en vrede te verliezen. Bij ons vertrek uit Nederland werden ons alle mogelijke raadgevingen en waarschuwingen meegegeven, door ouders, vrouw of verloofde. We moesten toch vooral zorgen om goed godsdienstig te blijven. Met een geruststellende zekerheid hebben we geantwoord, dat ze niet bang behoefden te zijn en zich daarvoor geen zorgen behoefden te maken. De harde werkelijkheid van het soldatenleven te velde, deed ons al spoedig inzien, dat het toch niet zo gemakkelijk was, als wij wel gedacht hadden. De eerste tijd viel het nogal mee. We teerden nog op wat het huiselijke milieu ons had meegegeven. De meesten van ons konden Zondags nog naar een echte kerk gaan in Pekalongan. Doch al spoedig viel alle entourage weg en het eerste grote Feest, dat we in sfeer zouden gaan vieren, viel al helemaal in duigen. Kerstmis 1948. Kerstkribben waren reeds voor de dag gehaald. Dennenbomen tussen Bandar en Kebatoeran reeds getekend om geveld te worden voor Kerstbomen. Ze staan er echter nog. De tweede Politie Actie heeft hen het leven gered en ontnam ons alle Kerst-illusies. Kerstmis 1948 in Solo. Kerstfeest in een nog zo kortstondig bezette stad. Toch wilden we nog zoveel mogelijk Kerstmis vieren. 's Nachts om twaalf uur werd de Nachtmis gehouden in de kerk van de Paters van de Heilige Familie, aan de Djalan Poerwosari. Het hoofdaltaar was mooi versierd, dit kwam echter niet tot uiting, daar een carbidlamp maar een zwak licht werpt door de kerk, die tot in de uiterste hoeken gevuld was met militairen. Vier brenposten hielden de wacht rond de kerk. Vanuit de verte vielen er schoten. En onderwijl kwam de Vorst van de Vrede, Christus, temidden van ons. De sfeer van het mooie Hollandse Kerstfeest was er niet, maar toch bezaten we weer de innerlijke Vrede, die het Kerstkind ons gaf.

Zuiveringsacties en stadspatrouilles plaatsten ons weer ineens in de harde werkelijkheid; we zijn op actie. De 2e Kerstdag konden

de meesten al niet meer naar de kerk gaan. Onder de tweede Heilige Mis sneuvelde de eerste van onze gevallen makkers, Soldaat L. van Spaendonck van de 4e Cie. Een ogenblik willen we hier stilstaan om hem te gedenken, wiens jonge leven werd afgeknapt temidden van het strijdgewoel. Stil werden wij ervan. Telkens verloren wij een goede kameraad. We luisterden naar hun laatste woorden, om hun laatste groet over te kunnen brengen aan hun familie. Het bracht ons tot nadenken. Dat had ik zelf ook kunnen zijn en het deed ons wederom God zoeken. Nooit zullen wij ze vergeten, onze makkers, die hun leven hebben moeten geven in de strijd voor onze gemeenschappelijke idealen. Dat hebben wij hen beloofd, bij onze laatste afscheidsgroet aan hen op de Erevelden in Semarang en Batavia. Moge God hen de Bekroning gegeven hebben van de Eeuwige Rust in de Hemel.

Ja, mannen, dat was voor ons de zwaarste tijd, die wij in Indië hebben doorgebracht, de tijd, dat we patrouille liepen en convooien reden in het gebied van Wonogiri. Maar ook was dit de tijd, die ons echte kameraadschap leerde. In deze tijd hebben wij elkander leren kennen. De mensen met karakter en wilskracht en de slappelingen, zowel op militair als op godsdienstig gebied. Zij, die in deze tijd goed godsdienstig waren uit overtuiging, hielden ook moreel stand in de rustige periode van Soerabaja en Malang. En als we dan aan het eind van de Indië-periode de balans opmaken, kunnen we met een gerust hart zeggen, dat op dit punt 5-6 R.I. de critiek kan doorstaan. Door te leven als principiële kerels hebben jullie het moreel van jezelf en van het Bataljon hoog weten te houden, ook in de meest ongunstige omstandigheden. Moge deze zelfde levenshouding, na demobilisatie, jullie maken tot mannen uit één stuk, die meewillen bouwen aan een mooie toekomst, tot steunpilaren van de Maatschappij. Dat uiteindelijk dit alles moge strekken tot jullie eigen geluk en tot Eer van God.

Aalmoezenier J. W. J. HUININK,

Staf 5-6 R.I.

OOG EN OOR

VAN DE

ZWARTE PANTER.

Zo zouden wij de inlichtingendienst van ons Bataljon kunnen noemen. Als U de medewerkers aan dit artikel over hun werk zou kunnen spreken, zou een ding naar voren springen: Bij geen enkele functie in het bataljon laten land en volk van Indonesië zo'n geweldige indruk achter als bij dit dienstvak.

Wij leerden iets aanvoelen van de ziel van deze mensen en zou het te veel gezegd zijn, als wij vermelden, dat dit werk ook bij onszelf wel een en ander veranderd heeft? Wij kenden de eenvoudige kampongbewoner en trachtten ons in zijn sfeer in te leven. De kampong, vaak een haard van intrigues en machtsstrijd, waarin het zo moeilijk was door te dringen.

Wij leerden de organisatie van de T.N.I. in ons gebied kennen, door uit allerlei inlichtingen langzaam aan het systeem op te bouwen. Wij hielden van ons werk en waren tuk op nieuwe gegevens, die wij overal vandaan haalden. En dat was soms van de meest onverwachte kanten; wij kunnen dan ook niet al onze bronnen in dit herdenkingsgeschrift noemen en veel zal altijd voor de buitenwereld verborgen moeten blijven, willen bepaalde personen in Indonesië, soms in belangrijke functies bij de T.N.I., geen gevaar gaan lopen zelfs nu nog te worden vermoord.

De opleiding in Nederland had ons dit niet kunnen leren. Dit werk is er een voor openstaan voor indrukken, van een beetje genegenheid voor het volk van Java, van volharding in het aanleren van de taal.

Na een cursus aan de inlichtingschool te Breda en een verdere training in Maastricht in kaartlezen, kompaslopen en verkennen werd eigenlijk op de boot de basis voor ons werk verder gelegd. Op voorstel van Vaandrig Weinberg, de inlichtingenofficier, werden n.l. uit iedere compagnie medewerkers in een kleine cursus opgeleid. Daar wij wel wisten, dat ons bataljon in een aantal posten uiteen zou spatten, was het reeds van meetaan duidelijk, dat iedere post haar inlichtingenmannetje moest hebben. Het kiezen der

Inlichtingengroep Malang, Maart '50

medewerkers is van groot gewicht. Sommigen met een brede ontwikkeling kregen toch nooit een goed begrip van dit werk, terwijl andere eenvoudige handwerklieden uit de burgermaatschappij, dit werk nu juist bijzonder scheen te liggen. Vaak waren enigszins eenzelvige soldaten met een talenknobbel de meest geschikten; verder moet je ook wat fantasie hebben en niet direct bang zijn.

In Indonesië was alles toch anders dan wij hadden verwacht. Wij werden net als het gehele bataljon aanvankelijk ingedeeld bij onze stoere voorgangers 4-6 R.I., 2-4 R.I. en 1-9 R.I. Dankbaar wierpen Brigade- en Divisiestaven zich op de proef van dit nieuwe bataljon. Daar waren mensen te halen voor hun diensten en aan mensen was in Indië overal gebrek. Sergeant Varossieau en korporaal Bouman werden overgeplaatst.

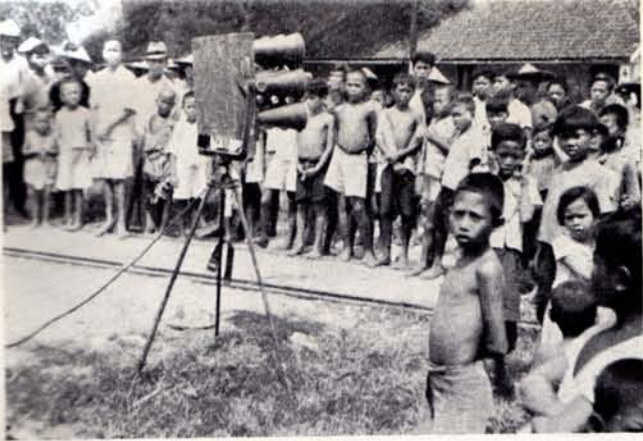
In het Regentschap Pekalongan staken wij tenslotte zelfstandig van wal en wij brachten hier 9 maanden door. Veertien man K.N.I.L. hielpen ons met taal en volk. De eerste buitenposten, waar onze mensen werden gedetacheerd waren: Bandar, Soebah en Batang, later ook Kadjen en Dara. De buitenposten gaven dagelijks de daar verzamelde inlichtingen door aan het kantoor te Pekadangan, die ze weer in een rapport verzamelde en doorgaf aan de Brigade. Snelheid was een eerste vereiste en bij belangrijke berichten werd dan ook veelvuldig van de radio gebruik gemaakt. Telefoon niet, daar de berichten konden worden afgetapt. Tevens werd een kaartstelsel aangelegd van de deugnieten in ons gebied en een wegenkaart bijgehouden. Tolken en informanten werden aangenomen en hun betaling in natura en geld gaf ook het nodige werk. Wij zijn sommige Indonesiërs veel dank verschuldigd voor hun levensgevaarlijke arbeid. Er waren hoogstaande mensen bij, die uit overtuiging ons hielpen. Niet goed werd begrepen door de meesten van

Betrouwbaarheidsonderzoek

onze soldaten en officieren, dat velen van hen soms erg aan het piekeren kwamen, doordat vaak tegen eigen volk en familie moest worden opgetreden. K.N.I.L.-soldaat Sehab had bijv. een broer als sergeant bij de T.N.I. Zo verdwenen er bijv. wel spoorloos medewerkers, die de spanning niet meer dragen konden.

Allereerst moesten wij nu als inlichtingendienst een overzicht van de gesteldheid van de bevolking in ons gebied trachten te krijgen. Net als in Nederland staat de ene streek bekend om zijn misdadigheid, een ander om zijn sterk godsdienstige inslag enz. Er woonden in ons gebied ruim een miljoen mensen en de oppervlakte was gelijk aan die van Noord-Brabant. Er viel dus nogal wat te bestuderen, vooral als U weet, dat vaak iedere kampong zijn bepaalde gebruiken en geheimzinnigheden had. De inlichtingsofficier voerde eindeloze gesprekken met loerah's en assistent-wedana's en kwam zo achter verschillende dingen. Kadjen bleek al gauw de rotste plek te zijn; niet voor niets liepen daar de infiltratiewegen van de Republiek heen. Hier ook waren de beste bergpassen en het gebied was voedselrijk. Langs Bandar, waar de tweede compagnie zat, liepen de smokkelwegen voor tabak, suiker en koffie. Herhaaldelijk werden hier partijtjes in beslag genomen. Ook kwamen hier veel Chinezen uit de Republiek om zich in het Pekalonganse te vestigen. Dit was verboden, maar meestal kregen zij toch wel toestemming van het bestuur. Enige maanden voor de politionele actie begon de toestand te verslechteren. In September '48 stond het zo-zo of wij waren reeds op actie gegaan. Nog echter trachtte de Regering met de Republiek tot een vergelijk te komen, tot het wel overduidelijk werd, dat er met praten niets meer te bereiken viel. In groten getale bereikte ons bij de inlichtingendienst infiltratieberichten. Vooral bij Kadjen, Dara en Bandar trachtten grote bendes het gebied binnen te dringen; wij kregen verschillende van deze personen te pakken.

*Propaganda?
Neen..... Voorlichting*

Het bleek ons uit de verhoren, dat er in de Republiek een volledig schaduwbestuur van het Regentschap Pekalongan bestond. Dit zetelde in Kalibening, van waaruit de infiltraties werden geleid en waarheen ook geld verdween, dat op ondergrondse wijze van de bevolking in ons gebied werd afgeperst. Wij konden natuurlijk dat nest niet uitroeien, want het lag op Republikeins gebied. Bij de inlichtingendiensten werd dan ook van meet af aan ten sterkste getwijfeld aan de goodwill van de Republiek. Hoewel er een Linggadjati-overeenkomst was gesloten en de status der gebieden erkend zoals ze toen was, bleek ons uit eenvoudige berichtjes iets heel anders. Zelfs wij als vrij onbelangrijke bataljonsinlichtingendiensten konden immers constateren, dat de Republiek ons gezag niet erkende in het door ons bezet gebied. In plaats daarvan bleven de z.g. schaduw-, schijn- of tegenbesturen rustig bestaan en trachtte men zelfs belastingen te innen op clandestiene wijze in ons gebied. Van Gils had de leiding bij verzorging en verhoor van gevangenen met hulp van onze zeer gewaardeerde tolk Soeharto. Van elk der gevangenen moeten arrestatie- en verhoorrapport worden opgemaakt in drievoud. En soms duurden die verhoren uren. En vaak was het aantal gevangenen groot, voor de 2e actie hadden wij er wel een 500 volledig te behandelen. Van een 40-urige werkweek was bij de I.V.G. dan ook geen sprake. Uit de rapporten werkte de Klerk dan zijn kaartregister weer bij („De zwarte lijst”), waarin tevens de

Kunduraw (NGAWEN) T.N.I.-gebied

*Door T.N.I. opgeblazen..... en herstelde
brug (Ngawen)*

dagelijkse gegevens werden verwerkt. De korporaal de Jong maakte het dagelijks inlichtingenrapport voor de Brigade.

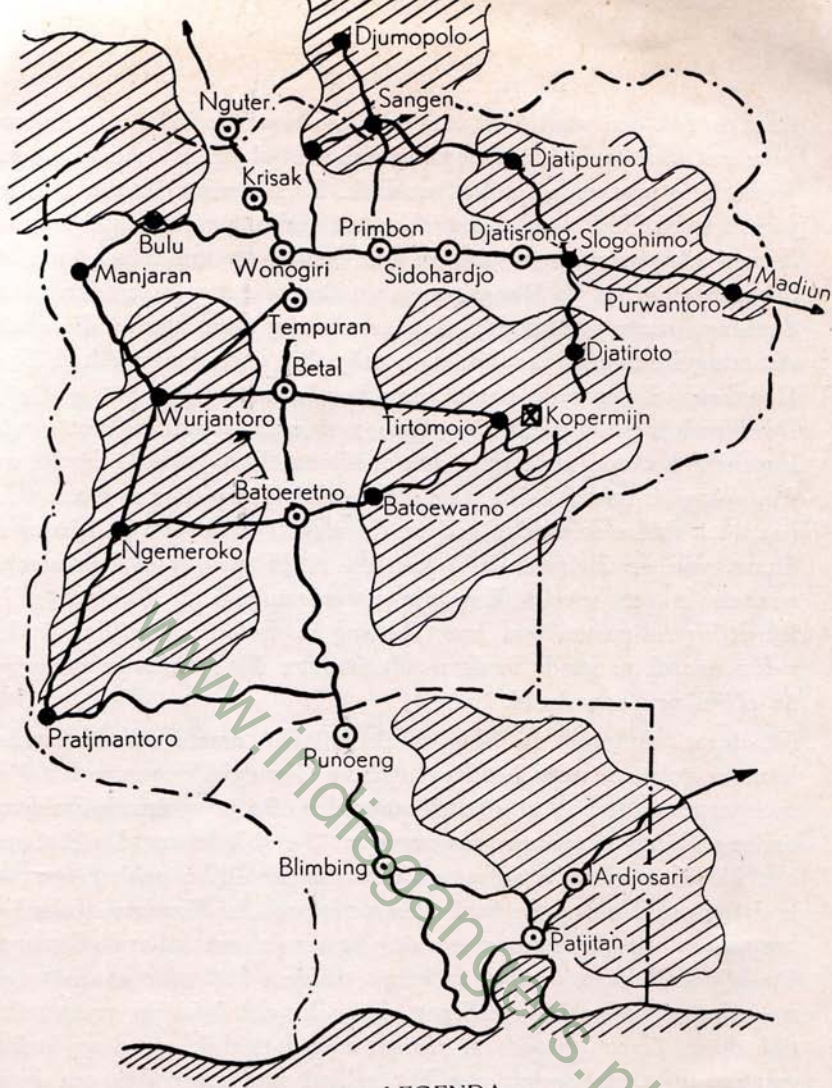
Op zekere dag sloeg de derde compagnie een zeer goede slag, toen zij de secretaris van de Gerakan Republik Indonesia Merdeka te pakken kregen. De administratie van deze G.R.I.M.-organisatie, die rond Kadjen en ten Zuiden van Dara zat, werd buitgemaakt ergens in een sawah-hutje. Hierop werd met toestemming van de „W”-Brigade een grote actie met verschillende compagniën ingezet. De meeste leden werden gevat (meer dan 700) en het grootste deel weer losgelaten, daar het grotendeels eenvoudige kampongbewoners waren.

De infiltraties namen langzamerhand het karakter aan van kleine invasies en wij moesten hele compagniën afstaan aan ons neven- en zusterbataljon 4-6 R.I. om te trachten de Siliwangi-Divisie van de T.N.I. tegen te houden, die langs de hellingen van de Slamet, federaal gebied trachtte binnen te komen.

Men kon toen wel aanvoelen, dat van onze kant plannen zouden worden beraamd. Er begon iets te broeien. Vele geruchten verspreidden zich en de I.O. zat drie dagen met de bataljonsadjutant in een kamertje opgesloten om geheime plannen te bestuderen.

De 19e December brak het los en begon de 2e politionele actie. De inlichtingendienst zat slecht in het personeel. De „W”-Brigade had aan zichzelf gedacht en toen 5-6 R.I. met de „V”-Brigade de actie inging al ons personeel weggehaald. Na veel praten kregen wij nog 12 man mee, K.N.I.L.-lieden, meestal onbekend met het werk. Zo spraken zij veelal Soendanees en dan heb je in Solo niet veel aan die lui.

Bij binnenkomst van ons bataljon in Solo brak een drukke tijd aan. De buit aan munitie en papieren rolde binnen en de eerste maand hadden wij 21 T.N.I.-officieren van enig belang. Van der Meulen bracht de eerste Jap binnen. Het is moeilijk zich in te

LEGENDA.

- Grens vak of gebied 5-6 R. I.
- . - . - . Grens van Oost-Java
- Ned. detachementen (5-6 R. I.)
- Andere belangrijke plaatsen
- Voornaamste wegen.
- ▨ Kustlijn
- ▨ T.N.I.-concentraties

BESCHRIJVING CONCENTRATIES.

P.P.S. 102 / R. IV : Cdt. Maj. Sudigdo
 P.P.S. 102 / S. B. : .. Kapt. Sumedi
 P.P.S. 102 / S. III : .. Lt. Rusdijat
 P.P.S. 104 / R. III : .. Maj. Suharto
 P.P.S. 103 / R. VI : .. Maj. Sunarjo
 P.P.S. 1000 / 4 : .. Kapt. Ranuwidjojo

Zie Tirtomojo Zie Djumopolo
 .. Ngemeroko .. Bulu
 .. Djatipurno .. Ardjosari

Schets en gegevens : I. D. 5-6 R. I.

Schaal : 1 : 350.000

denken wat een werk een stad als Solo voor de inlichtingendienst betekent. Solo was haast nog meer dan Djokja het brandpunt van politieke stromingen in de Republiek. Er zat meer intellect. Allereerst werd Nederlands gesproken tot verbazing van onze jongens. Daarbij kwamen intrigues in de beide vorstenhuizen n.l. de Soesoehoenan en de Mangkoenegara. Deze vorsten beloofden medewerking, maar vooral bij de Soenan was een sterke dissidente stroming binnen de kraton aanwezig. Bij onze jongens had Zijne Hoogheid al gauw de naam van „Soesoehoer”.

De bevolkingsdichtheid van Solo was zeer groot en het aantal inwoners bewoog zich rond het miljoen. Een volledig beeld was dan ook voor ons niet één twee drie gevormd. Op hoger niveau werd het werk dan ook weldra gedaan door de Territoriale Inlichtingendienst van de Brigade. Wij konden altijd goed met hen samenwerken en er was wederzijdse waardering. Dat dit laatste bij inlichtingendiensten van groot belang is, weten ingewijden in het vak maar al te goed. Vaak wordt immers door onderlinge naijver de efficiëncy benadeeld.

Na deze „aanloop” in Solo, zoals wij die eerste maand zouden kunnen noemen, werd het Regentschap Wonogiri door ons bataljon overgenomen, terwijl ook het Regentschap Patjitan aan de Zuidkust onder tactisch bevel van commandant 5-6 R.I. kwam. De Staf van ons bataljon vormde al spoedig in dit moeilijke gebied een vrij hecht team. Hoewel de Stafleden verspreid in Wonogiri woonden, bestond er een goede samenwerking tussen de verschillende diensten. Op bijgaand kaartje staat in grove trekken het voor ons bataljon zo belangrijke gebied geschetst. Hier bracht 5-6 zijn roemruchte tijd door. Zweet, bloed en tranen zijn letterlijk op deze bodem gelaten. Tactisch bezien was het gebied niet meer dan een lange slurf in Republikeins gebied. Beveiliging van deze slurf naar alle zijden gaf ons bataljon handen vol werk. De A-Divisie aan onze Oostzijde liet verstek gaan en maakte nooit contact. Hier was een leemte van een 50-tal kilometers woest bergland, waar onze patrouilles niet kwamen. Aan de Westzijde kon men wel 70 kilometer gaan, alvorens onze eerste troepen rond Djokja aan te treffen. Hier tussen was het gebied practisch een vrijplaats voor de pelopors. Enige maanden later kwam hierin verbetering door bezetting van nieuwe delen van de Republiek, maar toen was er politiek reeds te veel toegegeven om het militair te kunnen oplossen. Wat nu ons gebied betreft, de verpersoonlijking van onze tegenstander was de bekende Majoor Sudigdo. De meesten hebben hem niet gezien, maar de naam was toch bij al onze soldaten bekend en uiteraard bij de inlichtingendienst. Hij was een korte brede man

met een geringe ontwikkeling (Lagere School), maar met een vrij grote „grip” op de gewapende kampongorganisaties binnen het Regentschap. Hij had bij de communistische opstand in de Republiek een rode regering in Wonogiri opgericht en schrik en verderf gezaaid. Hij had zonder meer toen een 60-tal ambtenaren vermoord in de geheimzinnige onderaardse grotten van de kopermijn in Tirtomojo. Zijn naam had dan ook een huiveringwekkende klank; de bevolking vreesde hem en een groot aantal jongelieden vereerde hem. Wij hadden langzamerhand bij de inlichtingendienst alle bewijzen van zijn misdaden in handen gekregen.

Ziehier nu een object van psychologische oorlogvoering. De bevolking moest zijn angst voor deze man kwijt raken en het was ons haast onmogelijk de bevolking voldoende te beschermen tegen ontvoeringen, moorden en afpersingen van Digdo's troepen. Hele kampongs werden bij wijze van straf door zijn Pemoeda's in de as gelegd. Was het wonder, dat de bevolking het niet waagde met ons mee te werken? Zij moesten het immers met de dood bekopen? Slechts geleidelijk aan, begrepen wij, zouden wij de keel van Digdo kunnen dichtknippen.

Voor Batoeretno was de tegenstander, Digdo's compagniescommandant Sumedi, een kapitein met doorgegroeide haren en een vrij machtige compagnie. Doordat hij wat wapens had (o.a. 3 Vickersmitrailleurs) voelde hij zich nogal sterk en deed hij niet altijd wat Digdo zei. Patjitan had kapitein Ranuwidjojo, een weinig zeggende persoonlijkheid, als tegenstander. De inlichtingendienst in die hoek fungeerde kortweg slecht. In Djatisrono deed Van Elderen prachtig werk. Hij slaagde erin contact op te nemen met een Kapitein Manuputty en de briefwisseling omtrent overgave van een 90-tal T.N.I.-ers was reeds in een vergevorderd stadium, toen door verplaatsing van onze derde compagnie het contact tijdelijk werd verbroken. Daarna was Manuputty zo door andere strijdorganisaties omringd, dat hij zich niet meer kon verplaatsen. Zijn compagnie werd later door andere T.N.I. ontwapend. Zij hadden zeker iets van zijn plannen tot overgave gehoord.

Ook uit Sidoardjo kwamen aardige berichten binnen. Hier had de commandant, de Luitenant Kagenaar veel feeling voor het inlichtingenwerk. Het mag hier wel even gezegd worden, dat door het goede inlichtingenwerk in de derde compagnie in deze Oostelijke sector ons vele verliezen zijn bespaard gebleven. Veelal wisten wij, wanneer mijnen in de weg waren gelegd.

In Betal had Van Bussel het inlichtingenwerk op zich genomen en

hier zag men het merkwaardige feit, dat deze soldaat zo snel met de mentaliteit van de bevolking vertrouwd raakte, dat hij erin slaagde een soort van eigen strijdorganisatie onder hen op te bouwen. Mede door de houding van de compagniescommandant, die zuurtjes ronddeelde, was hier een goede verhouding met de plaatselijke bevolking. Dit laatste kan ook gezegd worden van Batoeretno, waar de grijze C.C. kinderen in de jeep hun dagelijks toertje gaf. Hier past daarnaast nog wel een extra dankwoord aan onze A.P. (algemene politie), die lief en leed met de compagnie deelde en door bekendheid met de streek veel meehielp. Batoeretno was in de ogen van de vijand wel een van de belangrijkste plaatsen en stond bloot aan vele infiltraties en aanvallen.

Wonogiri zelf bleef rustig. Hier bij de Staf was ook een heel aardige inlichtingengroep. Djaminau of Mad, onze tolk, hielp veel met het werk en hoewel wij iedere medewerker op zijn beurt weer moesten nagaan, hadden wij daar toch enkele zeer goede krachten, onder wie een informantje van 13 jaar. Wij stonden hiervandaan in geheime verbinding met enkele T.N.I.-officieren, hetgeen wel een zeer sterk staaltje was.

Tenslotte hadden wij een heel schema van de T.N.I.-organisatie met sterkte en bewapening. De grote moeilijkheid was echter het voortdurend rondtrekken der guerilla-bendes, die vaak van het Lawoe-complex of uit het Madioense kwamen. Hier tastte de inlichtingendienst vaak volkomen in het duister. Vandaar, dat er onverwacht convoiebeschietingen voorkwamen; dat was dan meestal zo'n doortrekkende bende.

Met het bestuur bestond altijd een goede samenwerking. De Regent Hardjosoetomo was een hoogstaand man met veel liefde voor zijn volk.

Bij het ingaan van de cease-fire op 10 Augustus deed Luit. Schot zijn intrede bij de inlichtingendienst; Luitenant Weinberg was na een mijnongeval nooit meer geheel de oude geworden en tenslotte afgekeurd. De nieuwe I.O. had altijd belangstelling voor het werk gehad en was dan ook vlug ingeschoten om de onderhandelingen met de T.N.I. te leiden. Een tijd van hoogspanning voor de inlichtingendienst! Het leggen van contacten gebeurde in beginsel door onze compagniescommandanten, waarbij vaak medewerking van onze dienst was vereist. De contacten kwamen soms onder de grootste gevaren tot stand en in Patjitan onttaarde bijv. een afgesproken ontmoeting in het veld in een formele schietpartij. Het kwam hier veel aan op persoonlijk beleid. Een drukke briefwisseling met onze tegenstanders in de bergen ontstond. De ordonnansen

hadden druk werk. De inlichtingendienst was de schakel tussen onze commadanten en de T.N.I. Ieder weet, dat men de T.N.I. aan een kort lijntje diende te houden, anders hadden zij na enige dagen al optochten door onze posten gehouden. Het waren net kinderen. Wij probeerden door veel briefwisseling zo spoedig mogelijk met de belangrijkste man, Digdo, in contact te komen. Deze figuur hulde zich in zo'n geheimzinnige sfeer en was blijkbaar zo anti-Blanda, dat dit zeer lang duurde. Iedereen was langzaam aan een beetje nieuwsgierig naar deze persoon.

Ons allereerste contact maakten wij reeds op de eerste dag van de cease-fire, vlak bij Wonogiri. De officier der T.N.I. die wij toen Wonogiri binnenhaalden, bleek een jongeman te zijn, die zichzelf vreselijk belangrijk vond. Hij werd door ons goed onthaald. Zijn eten kreeg hij van ons, daar hij anders alle Chinese toko's afliep om allerlei spullen voor niets te krijgen. „Dat geven ze graag aan ons,” placht hij dan te zeggen. De I.O. met onze tolk Djaminau bracht deze Sakirno dezelfde dag al in contact met Majoor van Leeuwen op het bureau van de binnendienst. Hier werd hij aangesteld tot contactofficier met standplaats Wonogiri. Mijnheer accepteerde dat en werd nog een tikje verwaander. Hem werd een huisje gegeven met zijn 5 man en de contacten met deze verbindingspost werden op loffelijke wijze vervuld door onze I.D.-ers Van der Meulen en Klein, die hem wel konden overbluffen. Dat was wel nodig, want anders deden zij net, of ze nu de baas geworden waren. Zij moesten goed voelen, dat wij, zowel als zij de wapens neergelegd hadden en dat zij met onze toestemming in Wonogiri waren. Zij deden soms alsof het andersom was. Onze houding in deze eerste „cease-fire” tijd was dan ook naar ons gevoelen beslissend voor de Nederlandse invloed in Indonesië.

Soldaat de Klerk werd door de I.O. in Patjitan geplaatst en Djaminau al gauw ter assistentie gezonden. Het liet zich daar n.l. aanvankelijk wat onrustig en gevaarlijk aanzien, maar door tactvol optreden van De Klerk en onze tolk konden wij Ranuwidjojo na enkele weken om de vinger winden en kwam deze bijna dagelijks bij de I.V.G.-post zijn nood klagen en interne moeilijkheden blootleggen. Later nam Ranu zeer geroerd van ons afscheid, hij had toch maar liever gehad, dat wij bleven.

Na zeker 4 weken kwam in samenwerking met de Brigadecommandant der T.N.I., Slamet Ryadi, eindelijk het contact met Majoor Sudigdo tot stand. Luitenant Schot bracht Digdo eerst per 3-tonner naar de T.N.I.-staf in Solo en een ontmoeting met onze B.C. werd overeengekomen. Daar de I.O. wel meteen door had, dat vriend

Digdo een vrij afstotend en eigenwijs karakter had, adviseerde hij Majoor Van Leeuwen de U.N.C.I.-commissie uit Solo ook op de vergadering te noden.

Op de vergadering kwam Digdo met het belachelijke voorstel van een patrouillezone, bestreken door een 3-kilometer-straal van onze bivaks, maar Majoor Van Leeuwen was hem al voor met een tweetal voorstellen, die inhielden: of gezamenlijke patrouillering door het hele regentschap, of verdeling van het patrouillegebied, maar dan fifty-fifty. Het onderhandelen was onze Majoor wel toevertrouwd. De U.N.C.I. schudde het wijze hoofd over die rare Digdo en deze laatste moest tenslotte wel bezwijken voor de druk. Tekenen durfde de pummel niet. Wij bleven normaal doorpatrouilleren en zij ook en zij mochten niet in onze garnizoensplaatsjes komen. Natuurlijk kwamen daarna dagelijks overtredingen op het I.V.G.-Kantoor binnen en onze C.C.'s jeukten soms de handen om erop te slaan bij de kennelijke onwil van sommige T.N.I.-commandanten.

De laatste dagen van ons verblijf in Wonogiri stalen 3 djongossen van de verbinding een bren en twee geweren, dit waarschijnlijk in opdracht van de T.N.I. Wie herinnert zich niet de beweging waarin haast heel Solo kwam door de nu ontstane acties van ons bataljon. Heel Wonogiri stond op stelten en in Solo lanceerde toen I.D. 5-6 R.I. het berichtje: „Als deze wapens niet spoedig terugkomen, is de cease-fire in Wonogiri afgelopen”. De in opwinding geraakte „Stap”-T.N.I. in Solo zond twee officieren voor onderzoek en Digdo werd opgecommandeerd. Hem werd gezegd, dat 5-6 R.I. nooit gewend was geweest wapens in een gevecht te verliezen, maar dan toch zeker niet na de cease-fire door een diefstal. „Dan kunnen wij beter weer gaan vechten,” werd er dreigend aan toe gevoegd. De I.V.G. nam dezelfde nacht nog 5 wapens van vriend Sakirno in gijzeling en wij stonden dus quitte. Uit onze onderzoekingen bleek dat het spoor naar Solo leidde, waar de I.D.-er Emmy in Solo tenslotte daders en verblijfplaats van de wapens opspoorden. Dat was warempel bij de staf van Slamet Ryadi zelf, die persoonlijk echter er zeker niets van wist.

De overdracht van het gebied Wonogiri ging echter volkomen correct. Kolonel Ohl, onze brigadecommandant, die ons in deze tijd van zelfdiscipline en onderhandelingen zo buitengewoon goed een voorbeeld gaf, had met Slamet Ryadi een degelijke procedure afgesproken. De laatste was dan ook haast overal tegenwoordig. Aan deze T.N.I.-overste bewaren wij aangename herinneringen.

In ons nieuwe gebied Blora hadden wij nog een korte maar interessante tijd. De samenwerking met de goedge en vrolijke majoor Sudhono was uitstekend. Ook hier liet 5-6 een spoor van

goodwill na. T.N.I.-officieren uit Djokja kwamen zelfs vragen om een korte opleiding op ons kantoor. Voor de inlichtingendienst betekende deze tijd echter het einde. Onze trouwe K.N.I.L. verliet ons en wij togen als Veiligheidsdienst naar Soerabaja.

Wij weten nu achteraf te kunnen zeggen, dat de inlichtingendienst van 5-6 R.I. een goede naam heeft achtergelaten. En dat dit zowel bij vriend als vijand bekend is, is ons een eer. Maar dat dit ook bij onze eigen jongens van het Zwarte Panter Bataljon zo was, is ons meer waard.

Den Haag, 11 Mei 1950.

Res. Eerste Luitenant

W. J. SCHOT.

www.indiegangers.nl

DE SLUIPSCHUTTERS.

Zoals iedereen weet is er in de Bat. Staf een groep, die de officiële naam draagt van: sluipschutters of, zoals ze in de omgangstaal genoemd werden, snipers. Van deze groep willen we een en ander schrijven, omtrent hun opleiding, hun taak en over hetgeen zij gedaan hebben in Indonesië.

Van sluipschutters werd pas in de laatste wereldoorlog gebruik gemaakt, o.a. in het Australische leger. Andere Geallieerde Legers namen het over en ook in het Nederlands na-oorlogs leger werd bij elk-oorlogsbataljon een sluipschuttersgroep ingedeeld. Zo is dit ook geschied in ons bataljon.

De eerste zes weken deed men gewoon mee aan de primaire training waarna de meest geschikte personen naar de 3e K.S.I. te Weert werden gestuurd voor een speciale opleiding. In Weert werd niet stil gezeten. Op een K.S.I. houdt men nu eenmaal van aanpakken. Onze taak bestaat bij een bewegende oorlog uit: het ingezet worden tegen geïsoleerde vijandelijke opstellingen, het infiltreren (door vijandelijke linies sluipen met het doel vijandelijke opstellingen van artillerie, zware mitrailleurs en mortieren te bestoken) en het opsporen van vijandelijke collega's en het vernietigen daarvan, dus list tegen list.

Bij een stellingen-oorlog was voor ons de taak weggelegd om het niemandsland te beheersen, waarbij het meeste succes te verwachten was in de avondschemering en bij het ochtendgloren.

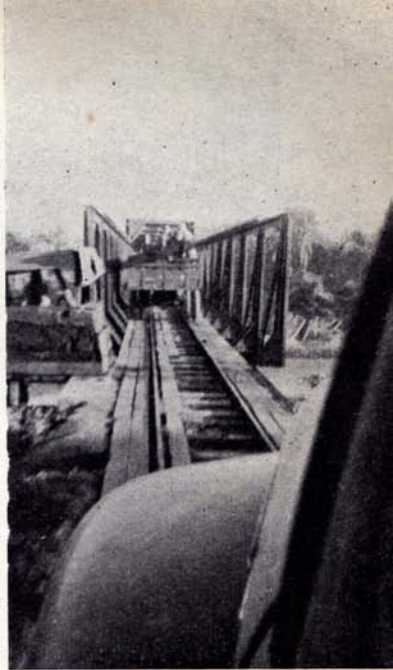
Maar Indonesië is Europa niet en bovengenoemde taken hebben we nooit behoeven te volbrengen.

Met achten, een groep sluipschutters bestaat organiek uit 8 man, werd de reis naar het land der palmen ondernomen. De eerste van de vele plaatsen waar we kwamen te liggen droeg de naam Pekadangan en ligt ongeveer 7 K.M. Zuid van Pakalongan. Hier begon dadelijk een reeks van wachtkloppen. Maar het was een plezierige wacht, n.l. galerijwacht bij de toenmalige B.C. de Overste Klompers. We stonden hier in de nacht met 2 man twee uurtjes. In het begin was dit wel wat onwennig in een tropische nacht, met om je heen allerlei vreemde geluiden en het aan- en uitflitsen van de seinlampen der vuurvliegjes. Maar al gauw wende men aan de omstandigheden. Vreugde is echter steeds van korte duur en na drie weken werden we allen gezamenlijk overgeplaatst naar het

vliegveld van Semarang voor het volgen van een cursus in Indische gevechtstactiek. Wat een tegenstelling met Pekadjangan. Vuile barakken, 100 % dienst in een moordende hitte en dan nog slechts onvoldoende eten. Een lichtpuntje op het vliegveld was de „limonade-tent” van de L.S.K. waar menig flesje ijskoude limonade zijn weg vond naar onze ingewanden. We leerden in die drie weken veel over het land, de gewoonten, de gevechtswijze en het gebruik maken van de Stafkaarten. Na deze cursus keerden we terug naar Pekadjangan, waar de Staf-Cie nog steeds gelegerd was. Na een week rust werden we weer overgeplaatst, nu naar de 2e Cie, die in Simbang, op ongeveer 20 K.M. Oost van Pekadjangan lag. 3 Weken zijn we daar de gast van de kleine Majoor Peeters geweest. Hier was patrouille-lopen onze hoofdzaak. In onze eerste standplaats teruggekeerd zijnde begonnen we onder de Vaandrig Warmerdam zelfstandig patrouille-lopen. Wij gingen daarbij meermalen op twee- en vierdaagsen en we leerden de armste en meest afgelegen kampongs kennen. We zagen (en roken) de stinkende hutten, de verwaarloosde hygiëne, maar ook zagen we het landschap in al z'n praal en schoonheid. De zonsopgang en de zonsondergang, die onbeschrijfelijk zijn. We hadden te kampen met regen en koude, met glibberige bergpaden en tropische hitte. We leerden het eten van noodrantsoenen en het drinken van klapperwater. Zo ging het leven verder met afwisselend patrouille-lopen en wacht kloppen. Begin Juli kwam er verandering in onze groep. Eerst werd onze Sergeant Hochstenbach, enige weken later twee anderen overgeplaatst. Het overige gedeelte werd gedetacheerd bij de „W”-Brigade voor het volgen van de zoveelste cursus. Als garnizoenskampong kregen we Batang toegewezen. Hier maakten we kennis met de „oudjes” van Indonesië, n.l. de jongens van 3-11 R.I. en 4-6 R.I. en de jongens van het K.N.I.L. Ook leerden we hier onze nieuwe sergeant en korporaal kennen. We kregen hier een opleiding, die door de „W”-Brig. was uitgestippeld. Het programma omvatte hoofdzakelijk schieten met onze speciale geweren, allerlei veldoefeningen en kaartlezen. De tijd vloog om. Buiten het uitgestippelde programma om werden we ingezet bij acties, kampong-doorzoekingen en het afzetten van wegen. In de vrije tijd gingen we op varkensjacht en we konden ons de weelde niet veroorloven om met lege handen thuis te komen, dus kwamen we ook nooit met lege handen thuis. Het resultaat was dan ook dat we bijna elke dag een extra stukje zwijnen-vlees bij het ontbijt of het middagmaal hadden, hetgeen zeer welkom was aangezien het eten, dat we betrokken van de

keuken van 3-12 R.V.A. niet altijd wat je noemt „pico-bello” was. Binnen de duur van deze cursus vielen enkele Javaanse feestdagen, o.a. het Nieuwjaar op 6 Augustus. We deden mee aan een roeiwedstrijd, georganiseerd door de bevolking, maar de prijzen gingen ons de neus voorbij. Ook vierden we het Koninginnefeest. We waren toen net teruggekeerd van een drie-daagse patrouille in de omgeving van Tegal, waar het erg onrustig was. Toen we aldaar onze taak hadden vervuld, keerden we terug naar Batang waar we met onze neus in de boter, i.c. het Koninginnefeest, vielen. Op 4 September werden we met de hele cursus overgeplaatst naar Pelen, gelegen halverwege de weg Semarang—Pekalongan. Hier hebben we gezamenlijk goed werk geleverd door een smokkelbende op te sporen en over te geven aan de politie van Semarang. Op 17 September kwam bericht dat de cursus opgeheven was en dat we terug moesten keren naar onze onderdelen, hetgeen voor ons dus betekende: terug naar 5-6 R.I. De inmiddels tot 2e Luitenant bevorderde vaandrig Warmerdam werd overgeplaatst naar een ander onderdeel. Onze nieuwe commandant werd de sergeant Schoemaker. We kregen al dadelijk werk. Zo moesten geregeld enkelen van ons met de toenmalige B.C., de Majoor Peeters, mee als beveiliging op z'n tochten naar Belik en Poerwokerto. Verder hadden we een zuiveringsactie ten Zuiden van Kadjen, in samenwerking met onze 3e Cie. Lang bleven we echter niet in Pekadjangan liggen. Op 16 October werden we gedetacheerd bij de 1e Cie in Lebakbarang, met enige ironie ook wel genoemd het vacantieoord van 5-6 R.I. Ondanks slechte ligging, zware patrouilles en weinig ontspanning is deze tijd de plezierigste geweest van onze Indië-tijd. 's Avonds werd er gekaart, geschreven en het Monopoly-spel beoefend op een „self-made” tafel, terwijl een zitbank werd gefabriceerd van 2 bamboestokken. Stromend water was ook aanwezig, tenminste als het regende en dat deed het elke dag. We liepen hier enkele vier-daagse patrouilles en dezen eisten 100 % van je doorzettingsvermogen want de weg was lang en zwaar en het eten niet altijd prima. We deden het werk wat ons opgedragen werd zo goed mogelijk zonder al te veel te kankeren. Op 4 November werden we weer opgenomen in de schoot van de Staf-Cie. Na 2 dagen rust hadden we een 4-daagse, of liever 4-nachtse-patrouille in de buurt van Waroeng-asep, ditmaal voor de 2e Cie. Ondanks het feit dat het een zeer onrustige streek was en we alleen 's nachts liepen hadden we geen succes. Na deze karwei weer terug naar de

Staf en weer wachtkloppen. Op 20 November werden we gedetacheerd te Panninggaran, waar een peloton lag van de 1e Cie. Ook hier gingen we weer tippelen door de bergen en menigmaal kwamen we doornat en rillend thuis. Op 4 December waren we weer terug bij de Staf en maakten het goed geslaagde Sint Nicolaasfeest mee. Menig-een van ons moest op het matje komen van de Sint en zijn talloze knechten. Enkele dagen later namen we deel aan een grote en uitgebreide zuiveringsactie in de buurt van Wonopringgo. Zo langzamerhand merkten we dat er iets op komst was, wat later bewaarheid werd. Op 19 December vertrokken we naar Semarang en hoorden aldaar dat we overgeplaatst waren bij de „V”-Brigade, en dat de parachutisten het vliegveld van Djocja, Magoewo, bezet hadden. De tweede politionele actie was werkelijkheid geworden. De taak van ons werd het beveiligen van de Staf-Cie op z'n weg naar Soerakarta, het doel van de „V”-Brig. We bleven nog een nacht en een dag in het grote kamp te Djating-aleh en in de avond van de 20e Dec., om 23.00 uur, vertrok de kilometers lange colonne in de richting Solo. Onze opdracht werd aardig in het nauw gebracht doordat onze 3-tonner saboteerde en nadat we twee maal overgestapt waren op een andere wagen, hingen we bijna achterin de sleep. Doordat de colonne opgehouden werd bij Bojolali konden we weer naar voren komen zodat we de Staf-Cie toch nog wisten te bereiken. Op 21 December was de stad in onze handen en kwamen we te liggen op de Djalan Baron. Verschillende opdrachten werden in die eerstvolgende dagen uitgevoerd. Op 27 Dec. met de 4e Cie op zuiveringsactie, in de nacht van 29 op 30 Dec. met de 1e Cie een gordel gelegd aan de W. zijde van de stad. Op 31 Dec. met de 1e Cie op zuiveringsactie. In Januari van het nieuwe jaar werden we gedetacheerd bij de Ost-Cie, waarbij we stations- en bruggen-wacht te kloppen kregen. Eind Januari verlieten we Solo en zakten 32 K.M. naar het Zuiden af, waar we terecht kwamen in Wonogiri. Hier kregen we weer een heel andere baan, n.l. het beveiligen van convooien naar Solo en het beveiligen van het fouragetreintje van Ngoeter naar Batoeretno. Ook gingen we de eerste dagen naar de Zuidkust, naar Patjitan, een afstand van 72 K.M. door een prachtig maar gevaarlijk terrein. Toen het fourage-boemeltje eenmaal gepensionneerd werd kwam de prik-

Convoi op spoorbrug

Koninginnefeest 1948

patrouille aan de beurt. Dit hield in dat we met de „mine-sweepers” van de Genie meeliepen om hen te beveiligen. In het begin liepen we tot Batoeretno waarna de weg terug rijdend werd afgelegd. We hebben met de Genie als mijnenzoekers steeds geluk gehad. Wel lagen zo nu en dan hindernissen op de weg of was er een brug afgebrand of opgeblazen. Buiten deze patrouilles, die erg zenuwslopend waren, hadden we om de andere dag wacht in het kampement, al waren het dan maar twee uurtjes. Het waren zware dagen en ons magere soldij werd ons niet voor niets gegeven. Maar de stemming bleef uitstekend, ondanks dat het eten soms hopeloos was. Ondanks de patrouilles werd er bijna iedere dag gevoetbald tegen de inwoners van Wonogiri, en soms werd er gevolleyd en gebatmintond. Een veel minder aangename taak was het ophalen van gewonde of, in het ergste geval, gesneuvelde militairen, hetgeen helaas nogal eens gebeurde. Zo verliepen maanden van zenuwslopende en langdurige arbeid.

29 Mei 1949 werd de zwaarste dag voor ons. Onbewust van het naderend onheil waren we deze stralende Zondagmorgen op weg naar Batoeretno. Het was onze 80e prikpatrouille. In de kampong Koetokan liepen we in een hinderlaag. Een van ons gaf zijn jeugdig leven voor Koningin en Vaderland.

Rust zacht onvergetelijke vriend.

Dit verlies was een geweldige klap voor ons en al dadelijk na dit droevige gebeuren werd de patrouille minder zwaar gemaakt. Was eerst ons eindpunt Batoeretno, op 20 K.M. Zuid van Wonogiri, nu werd het eindpunt Betal, op 12 K.M. Zuid van Wonogiri gelegen. Met angst en schrik gingen we die eerste dagen op stap, maar het werd al gauw weer een dagelijkse sleur hetgeen niet wegneemt dat de waakzaamheid geen ogenblik verslaptte. Als er ook maar het minste veranderd was in het terrein of op de weg werd het opgemerkt.

In de maand Juni vertrok de Genie en ging in het vervolg een gedeelte van de pioniers van de Ost-Cie mee als mijnenzoekers. Half Juli deden de T.B.S.-troepen hun intrede in ons gebied, en ook zij

werden ingeschakeld in de „prik”. Eind Juli kwam er weer eën grote verbetering en hoefden we nog maar eens per week op weg naar Betal. Wel hadden we elke morgen een trip naar Tempoeran maar dat lag op slechts 3 K.M. van onze „stad”. Een opluchting kwam. In Batavia werden onderhandelingen gevoerd die leidden tot het „cease-fire”. Het werd nu weer drukker voor ons maar minder gevaarlijk. Bijna elke dag gingen we op convooi naar Solo en later gingen we vaak met diverse hoge autoriteiten naar de Zuidkust. Zo verliep de tijd snel. Op 20 Oct. nam de T.N.I. het gebied over en na een paar dagen in Solo te zijn geweest namen we van 3-7 R.I. het gebied Blora en omstreken over. Hier kregen we een eigen patrouille-gebied toegewezen. Onze groep werd in tweeën gedeeld en aangevuld met A.P.-ers. Elke dag werd een patrouille, variërend van 14 tot 20 K.M., gelopen. Een mooi tijdverdrijf, vooral omdat het in het Blorase steeds rustig is geweest. De tijd vloog om en al te gauw moest dit plaatsje ontruimd worden. Soerabaja was onze volgende halte. Met het gehele bataljon lagen we knusjes bij elkander in een enorme loods. Hier hadden we niets te doen en we hadden een leven als een slechtwonende prins. Maar het jaar was nog niet ten-einde of een gedeelte van de Staf, waaronder onze groep, vertrok naar een andere loods. Ook hier werd niet veel gedaan, behalve zo nu en dan een wachtje kloppen. Maar des te meer werd er aan sport gedaan. Volleyen, voetballen en zwemmen in het militaire zwembad waren aan de orde van de dag. In Februari was de Soerabaja-periode ook weer achter de rug en kwamen we in Malang. In het begin deden we hier niets als kamerwacht spelen, maar toen de Grenadiers vertrokken waren werden de meesten van ons te werk gesteld op bureaux, zoals Verpleging en fourier. Het einde van onze diensttijd nadert. Met weemoed zullen we terug denken aan: de steile hellingen van de Goenoeng Mlojo; de rubberbossen en Boewaran; de visvijvers van Moedal; het eten in Waroeng-aseem; de schitterende vergezichten vanaf de „Status-Quo” lijn; de bruggenwacht van Solo; het rozenkransgebed in Wonogiri en het nachtelijk sawah-trappen in het Blorase. Met genoeg kunnen en zullen we terugzien op onze Indië-tijd. Het gaat U goed, sluipschutters!!!!

Malang, Maart 1950.

JEU. C.

www.indelegers.nl

DE BETAALMEESTER AAN HET WOORD.

Terugziende op de geschiedenis van ons bataljon 5-6 R.I. zijn er zoveel feiten te memoreren, dat één dik boek nog niet tot zijn recht doet komen al die grote en kleine dingen, die wij samen beleefden. Als bij alle jaarverslagen van verenigingen, bonden, ja ook van naamloze vennootschappen en grote ondernemingen, hoort een deel van zo'n verslag te bevatten een overzicht van de financiën. De „Penningmeester” geeft dan een beeld van de baten en lasten over een bepaalde periode en zo zou ook voor 5-6 R.I. een financieel overzicht kunnen worden samengesteld; uiteraard geeft een legeronderdeel alleen maar geld uit en zijn er geen baten daar tegenover. Het leger is een geld-slokop, dat is bekend.

Indien U denkt, dat de Betaalmeester U even kan voorrekenen, wat 5-6 R.I. in haar administratief bestaan heeft gekost aan de Staat, heeft U geen idee van de taak van die Betaalmeester. Natuurlijk, hij betaalt, zoals de naam het al uitdrukt. Maar niet alle kosten worden door hem betaald; integendeel, in hoofdzaak zijn het de z.g. personeelsuitgaven, die hij verricht. Dus betalingen van wedden en soldijen, toelagen en uitkeringen van en aan militairen, lonen van koelies, in enkele gevallen levensmiddelen, maar meer ook niet. Dus verreweg de belangrijkste kosten worden „hogerop” betaald. U weet het: kleding, auto's, benzine, het overgrote deel van het voedsel, munitie, wapens, legering, vervoer naar en uit de tropen, daaromtrent kan ook de Betaalmeester U in de verste verte niet inlichten, wat de kosten bedragen.

Om een gedetailleerd overzicht van die personeelsuitgaven te geven, ook dat levert nog moeilijkheden op, omdat de ruimte van dit boek het niet toelaat en bovendien al die cijfers, 't is zo'n droge kost, vindt U niet?

Vooraf enkele algemene opmerkingen. Hierboven zei ik al, dat de Betaalmeester betaalt. Op zichzelf is uitbetalen niet zo moeilijk. Maar het gaat erom hoe legt hij verantwoording af van dat geld-uitgeven tegenover het Rijk.

Administratief werd ons bataljon opgericht op 1 November 1947. Naast het Instructie-bataljon kwam dus het „Oorlogsbataljon”, zoals we dat in de Tapijnkazerne noemden. De 6 compagniën hadden elk een ondergeschikte administratie waar de sergeant-majoor-admini-

strateur alle administratieve zorgen der compagnie moest verwerken. Van deze S.M.A. kreeg ieder z'n maandsalaris of soldij. Al het geld daarvoor kwam uiteindelijk uit de handen van de Betaalmeester. Omgekeerd kwam het geld, dat de man bewaarde en deponeerde, of het geld, dat hij naar Holland wou overmaken terug in de geldkist van de Betaalmeester.

En dan die moeilijkheden met loonbelasting, met berekeningen bij bevorderingen of verhoging wegens diensttijd; voorts de contrôle over de verantwoordingsstukken, adviezen omtrent het al of niet mogelijk zijn van dit of dat aanschaffen, althans wat het comptabele gedeelte betreft; allemaal dingen bij elkaar, die maken, dat de Betaalmeester heus wel raad met zijn tijd weet.

Er is wel eens gemopperd, dat het soldij veel te laag was; per dag f 1,— en tropentoeelage f 0,80 (later f 1,10 vanaf 1 Jan. '50), maakt f 54,— in de maand, het was een schijntje. Zeker vooral toen er gelegenheid kwam om in centra van vermaak (Soerabaja, Malang) uit te gaan, is een dergelijk zakgeld als sneeuw voor de zon. Maar als dit verslagje nog eens jaren later wordt gelezen, zal ieder moeten toegeven, dat toch, gezien vrije kost, kleding en inwoning, deze „baas” niet slecht betaalde. Niet mede gerekend het risico, waaraan we waren blootgesteld, want dit is met geen geld goed te maken. Het tijdelijk genieten van een z.g. excursie-geld (let wel „excursie”, nota-bene, die tweede politionele actie!) van 20 Dec. 1948 tot 1 Maart 1949 van f 1,50 per dag en daarna f 0,75 maar alleen als je buiten het bivak was (1 Juni tot en met 31 December 1949), och dit maakte ons verblijf in dat Midden-Java heus niet tot een genot. Ook de officieren en onderofficieren zullen na demobilisatie niet in een burgerbetrekking een zelfde salaris hebben kunnen opstrijken als wat Vadertje Staat betaalde.

Als ik nu overga tot het opnoemen van cijfers, dan is dit omtrent het volgende:

1. *Uitgaven jaarwedden en soldijen, enz.*

1 Nov.—31 Dec. 1947	f	88.175,78
1 Jan.—31 Dec. 1948	f	737.339,14
1 Jan.—31 Dec. 1949	f	762.155,17
1 Jan.—31 Mrt. 1950	f	192.508,93
Totaal	f	1.780.179,02

Gemiddeld was onze sterkte 700 man. Rekent eens na wat dan een leger aan personeelsuitgaven per jaar betaalt!

2. *Materiële Uitgaven.*

Hieronder vallen alleen de door de Betaalmeester verantwoorde kosten. Zie wat hierboven werd opgemerkt. Betaald werd dus: lonen

koelies, tolken, enz. enkele reiskosten; voorts, indien de Verplegings-officier zelf moest aanschaffen, de kosten van groenten, eieren, fruit en vlees, en dan ook de bovenvermelde excursie- of daggelden (of zoals wij het terecht juister noemden: Gevaren-geld).

1 Nov.—31 Dec. 1947	f	Nihil
1 Jan.—31 Dec. 1948	f	170.442,88
1 Jan.—31 Dec. 1949	f	398.849,63
1 Jan.—31 Mrt. 1950	f	14.454,—
Totaal	f	583.746,51

3. *Delegaties.*

Dat er bij 5-6 R.I. flink gespaard is, wijzen de cijfers wel uit. De gehuwde officieren en onderofficieren werden door het Rijk verplicht te delegeren $\frac{2}{3}$ deel van hun maand-salaris, doch dit verplichte bedrag beliep slechts gemiddeld f 4000,— per maand. De overigen delegeerden dus op basis van eigen „zuinigheid met vlijt” en maakten vrijwillig gelden naar huis over. Voor deze categorie bedroeg het gemiddelde delegatie-bedrag per maand f 26.000,—.

Let wel, dat met „delegaties” hier bedoeld is het totaal van de periodieke (of vast bedrag per maand) delegaties en de eenmalige delegaties.

Vanzelfsprekend werd in de z.g. actie-tijden van December 1948 tot Juni 1949 het meeste gespaard. We leefden toen wel verre van pretjes en geld-uitgeven! In de maand Maart 1949 werd bijv. f 78.390,— overgemaakt.

En even duidelijk blijkt uit de cijfers de glorie van Soerabaja (Perak, Zeemanshuis, Hollywood-bar, Marijke-club) en van Malang, toen „Vijf-Zes” op allerlei gebied (ook sport, cultureel, enz.) met de bezem in de mast voer. Toen daalde het delegatie-bedrag sterk omstreeks de jaarwisseling 1949—1950 en op 1 April 1950 waren er nog maar 142 delegaties, totaal-bedrag f 11.471,33, waaronder f 3200,— verplichte delegaties.

Gedelegeerd werd:

30 Jan.—31 Dec. 1948	f	218.241,34
1 Jan.—31 Dec. 1949	f	380.951,98
1 Jan.—31 Mrt. 1950	f	67.510,89
Totaal	f	666.704,21

Als we dit vergelijken met de personeelsuitgaven (totaal) onder 1, dan is dus $\pm \frac{1}{3}$ deel in Nederland terecht gekomen, de rest is besteed in Indonesië. Waaraan besteed, wel leest U daarvoor het verslag van de Welzijnsverzorging; hoewel die omzetcijfers natuurlijk een belangrijk deel ook zijn voortgekomen van consumpties aan

anderen dan „Vijf-Zessers” geleverd (doortrekkers, K.N.I.L., A.A.T., enz., enz.).

Zo zijn er allerlei cijfers te verwerken, doch deze zijn mogelijk minder interessant. Voor de officieren en onderofficieren zou ik bijv. nog kunnen noemen de op hun wedde ingehouden loonbelasting ten behoeve van de Ned. Fiscus. In 1948 was dit totaal f 21.894,64, in 1949 f 26.472,60.

En voor de sloddervossen (of is je slapie of de djongos ermee vandoor?) het cijfer voor inhouding van de zoekgemaakte kleding en uitrustingsstukken.

In 1947 moest men daarvoor neertellen f 229,63, in 1948 f 1371,57, in 1949 f 2173,68 en in de periode 1 Januari—1 April 1950 f 5381,70 (het eind draagt de lasten!).

Hiermede heb ik dus een poging gemaakt, om U te laten zien, dat er financieel nog al het een en ander is omgegaan en dat er veel moest gebeuren, alvorens elke maand ieder zijn „ping-ping” in handen kreeg.

Ik hoop niet, dat je nu pas na het lezen van dit stukje waardering voor die S.M.A. van jullie hebt gekregen (en uiteindelijk misschien voor de Betaalmeester). Besef, dat de man in het veld het bataljon heeft grootgebracht, maar dat de pennelikkers (en zeker die van de Zwarte Panters) op de bureau-stoel niet minder hebben bijgedragen tot het werk, wat „Vijf-Zes” zijn goede naam gaf.

„En komt er weer een tijd van vree”

„Dat wij naar huis toe gaan”

„Zo weten wij, wij hebben dan”

„Toch onze plicht gedaan”.

S. R.

OPBOUW EN BLOEI VAN DE VORMING.

De gestadige ontwikkeling van de Vorming grijpt terug op de tijd, dat we in Maastricht voor het eerst kennis maakten met het soldatenleven. De Vorming op zich bestond nog niet als zodanig. Zij kwam naar voren in nauwe samenwerking met de Welfare, welke combinatie de naam droeg van R.A.O. Welfare en Vorming waren toen één; één officier behartigde beide zaken.

Op 23 April 1948, toen we eenmaal onze plaats van bestemming in de tropen bereikt hadden, werd voor het eerst een Vormingsofficier aangesteld. Nu kon zij haar werk gaan beginnen in de tropen, dit maal los van de Welfare en geheel op zich zelf staande.

Enkele oud-cursisten, die reeds in Nederland een cursus volgden, namen hun studie weer op. Zij studeerden nu via de Vorming, terwijl de meesten van hen voorheen rechtstreeks in contact stonden met de diverse Instituten.

De nieuwe Vormingsofficier nam het werk krachtig ter hand. Verschillende rondschriften werden gericht aan alle buitenposten en de Commandanten van de Detachementen werd een opgave gevraagd van diegenen, die zich wensten te laten inschrijven voor een cursus.

Een kleine statistiek moge U een beeld geven van de diverse schriftelijke cursussen, welke reeds in de eerste maanden gevolgd werden. In totaal stonden 99 cursisten ingeschreven; 33 verschillende cursussen werden gevolgd. Ongeveer 20 % van deze cursisten volgde een Middenstandscursus; 7 % Engelse Handelscorrespondentie; 7 % Algemene landbouwkunde; 7 % Elementaire Autotechniek; 6 %

Op weg naar Bawang

Practijk diploma Boekhouden; 5 % Sterkstroommonteur. Verder werden nog in klein aantal de cursussen Engels, Frans, Spaans, zelfs één Russisch, Radiomonteur, Meubelmaker, Monteur, Landbouwwerktuigkunde, e.d. gevolgd.

Dit was het beeld, toen de Vorming in haar beginstadium stond. Merendeels waren het cursisten, die niet met een nieuwe studie begonnen, doch hun werk thans in Indonesië voortzetten.

Het was voor de Vormingsofficier haast onmogelijk om een afdoende contrôle op de studie te hebben, door de grote verspreiding van het Bataljon. Deze cursisten volgden een schriftelijke cursus; kregen hun lessen toegezonden en waren verder geheel op zichzelf aangewezen. Doorzettingsvermogen en zelfwerkzaamheid waren eerste vereisten. Om het werk van de Vormingsofficier enigszins te vergemakkelijken, werd er in ieder detachement een „Contactpersoon Vorming” aangesteld. Dit waren militairen, die vrijwillig het contactwerk op zich namen. Een tussenpersoon, die regelmatig op de hoogte werd gehouden, betreffende de mogelijkheden, welke de Vorming te bieden had. Zij waren er, om zo veel mogelijk studie te coördineren, aanwezige boeken te verdelen, de studie te stimuleren en mogelijke mondelinge hulp te bieden bij de studie van de cursisten.

In het begin werd ook het volgen van een mondelinge cursus open gesteld en wel in het Engels, boekhouden en handelsrekenen en voor het Middenstandsdiploma. Hiervoor werden leerkrachten uit het Bataljon gezocht. De mogelijkheden tot het geven van deze lessen waren niet groot. Immers de buitenposten waren over een groot gebied verspreid en de onregelmatige diensten waren de oorzaak, dat de cursisten niet regelmatig op de les aanwezig waren. In zeer bescheiden omvang is hier gebruik van gemaakt, doch later moest men helaas van deze mogelijkheid afzien.

De Middenstandscursus heeft de hele periode door steeds de grootste aandacht getrokken. Tientallen cursisten lieten zich hiervoor inschrijven. Eveneens voor de Sleutelcursus. Deze „stockcursussen” waren in Bandoeng voorradig en het grote voordeel hiervan was, dat de cursisten op een regelmatige toezending der lessen konden rekenen en zonder langdurige onderbreking de lessen konden afwerken. De cursussen, die rechtstreeks van de Instituten uit Nederland aankwamen ondervonden door vaak onbekende oorzaken nogal enige stagnatie, hetgeen niet bevorderlijk was voor de studiejijver en de wil om door te zetten. De gevolgen bleven dan ook niet uit en velen bedankten en stelden geen prijs meer op verdere ontvangst der lessen.

Door middel van de bescheiden bibliotheek, welke de Vorming

opgericht had, konden enkele doorzetters zich wijden aan zelfstudie. Van patroons van militairen ondervond men een verheugende medewerking, alsmede van burgerkringen die voortdurend boeken beschikbaar stelden. De eigen bibliotheek breidde zich langzamerhand uit, doordat velen de uit Nederland meegebrachte boeken ter beschikking gaven. Catalogi van de bibliotheek van het Vormingscentrum te Semarang gaven een ruime keuze. Regelmatig zond het Hoofd Dienst Vorming te Bandoeng tijdschriften op, welke in het Bataljon verspreid werden. Deze tijdschriften vonden de meest dankbare aftrek onder de chauffeurs, die hier op allerlei gebied van monteurswerk hun hartje konden ophalen. Voor de culturele tijdschriften was niet veel belangstelling, daar de intellectuelen nu niet bepaald dik gezaaid waren, terwijl voor de meer diepgaande technische bladen de minste lezers waren. Over gebrek aan lectuur kon pertinent niet geklaagd worden.

De maand October 1948 gaf ons de volgende resultaten: Het totaal aantal lopende schriftelijke cursussen bedroeg 130, terwijl er nog 60 in bestelling waren. De Middenstandscursus en de Sleutelcursus hadden hierin het grootste aandeel.

Hieruit bleek, dat globaal genomen 20 % van het Bataljon een cursus volgde. Ongeveer 85 % stuurde vrijwel geregeld werk in. Het overige percentage had ofwel gebrek aan doorzettingsvermogen, ofwel liet de moed zakken, waarvan de oorzaak te wijten was aan de vrij grote stagnatie in de ontvangst der lessen.

September 1948 was het hoogtepunt. De langverwachte Middenstandscursussen arriveerden eindelijk en het totaal aantal lopende cursussen bereikte een hoogte van 170. In deze periode stond het studie-tempo en de studie-zin aanmerkelijk hoog. De nieuwe cursisten gingen enthousiast aan het werk en op de kleinste buitenposten werden groepjes geformeerd, welke leden gemeenschappelijk studeerden.

Juist in deze periode werd de Vormingsofficier overgeplaatst en zag hij zich genoodzaakt zijn functie over te dragen. Spoedig werd er een nieuwe benoemd en met recht kon deze vol optimisme voortbouwen op de basis, die met volharding en plichtsbesef gelegd was door zijn voorganger.

Lang kon hij zich niet aan deze taak wijden, want spoedig daarop kwam de tweede actie, die het werk noodzakelijk stil legde. Drie cursisten wisten in het begin van December nog hun Middenstandsdiploma te behalen.

Drie maanden lag het werk stil. Er was geen tijd om te studeren en de gevolgen van deze onderbreking bleven dan ook niet uit. In Maart 1949 werd wederom een nieuwe Vormingsofficier aangesteld.

De Vorming moest weer aan de slag, zij het onder de meest moeilijke omstandigheden. Doch met alle mogelijke energie werd het werk hervat. Met hernieuwde moed, want er mocht geen tijd verloren gaan. De animo bleek nog wel te bestaan alhoewel dit ook een gevoelige knak gekregen had, maar tijdgebrek belette nog velen om aan regelmatige studie te beginnen. De gedachten moesten op iets anders geconcentreerd worden en aan studie werd hoegenaamd niet gedacht. Desondanks werden de grootste moeilijkheden met taai volhardingsvermogen overwonnen en met voldoening kon men hier en daar een stijgende lijn in het studiepeil constateren. Echter op de buitenposten bleek het soms onmogelijk te zijn zich door deze moeilijkheden heen te slaan. De statistiek wijst uit, dat in deze periode het meeste werk in de Staf compagnie werd verzet, daar het merendeel kantoorpersoneel was; deze cursisten verkeerden in veel gunstiger omstandigheden dan hun studiemakkers op de buitenposten. Zonden vóór de actie ruim 85 % van de cursisten regelmatig hun werk in, ná de actie daalde dit percentage tot nauwelijks 45 %.

In Maart 1949 werd weer voor het eerst een Sleutel-examen gehouden. Vele gegadigden waren er niet. Slechts drie kandidaten van ons Bataljon namen hieraan deel, twee slaagden er in het Sleutel-diploma te verwerven. Weliswaar een buitengewone prestatie, rekening houdende met de omstandigheden waaronder zij moesten studeren.

Na de „cease-Fire” steeg het peil weer enigszins, doch de hoogte van voor de actie zou het nimmer meer bereiken.

Het was in deze meer rustige tijd bijzonder opmerkelijk dat er opvallend veel geïnformeerd werd naar de verschillende mogelijkheden om een bepaalde studie te volgen; niet zo zeer met de bedoeling om in Indonesië de cursus te volgen en af te werken, doch om nu reeds onder de ogen te zien: „Wat moet ik straks in Nederland gaan beginnen?” Diegenen vooral, voor wie het nog een open vraag was, wat hun toekomstig werk in Nederland zou zijn. De tijd van Demobilisatie deed zich toen reeds stimulerend gelden.

Op 10 Augustus 1949 werd een Sleutel-examen afgenomen te Wonogiri en op 1 en 2 September een Middenstandsexamen, eveneens te Wonogiri, in welke plaats het centrale punt van het Bataljon gelegen was. Uit het Bataljon werd een officiële commissie samengesteld, die deze schriftelijke examens zou afnemen. Een feit dat zeer zeker het vermelden waard is! Van de zes Middenstandscandidaten behaalden er drie hun diploma. Door de onregelmatige studie-gelegenheid hadden maar weinig cursisten zich terdege

kunnen voorbereiden en het aantal deelnemers was zeer gering, vergeleken bij het aantal lopende cursussen in deze studie.

De bibliotheek trekt de meeste aandacht. Zij was intussen uitgebreid met ruim 500 boeken, welke over de verschillende buitenposten werden verdeeld en van tijd tot tijd werden uitgewisseld. Het aantal bibliotheekklanten was enorm groot.

Het overzicht van de laatste maanden in 1949 geeft niet veel bijzonderheden. Het aantal cursisten bleef schommelen tussen de 140 en 160. De vele mutaties en overplaatsingen, die in deze tijd plaats vonden, waren de oorzaak van deze veranderingen in het totaal. Het studiepeil gaf deze dalingen te zien bij elke verhuizing die op handen was en stijgende, wanneer we weer eenmaal geïnstalleerd waren. Dat kon niet anders. De vele onverwachte gebeurtenissen, zoals verhuizingen, overplaatsingen verminderden de ijver en ontnamen de moed.

Velen waren begonnen met enthousiasme, doch faalden, maar ook velen hebben de tanden op elkaar gezet; zij moesten meer en aangename ontspanning op zij zetten. Ondanks alles wisten zij zich door de moeilijkheden heen te slaan met een mooi ideaal en vast doel voor ogen. Zij wilden verder komen en gebruikten deze jaren die anders verloren schenen te zijn, nuttig. Was hun voor-nemen niet om in Indonesië examen af te leggen, dan toch zeer zeker om deze tijd nuttig door te brengen; op peil te blijven en het gevoel te krijgen, dat ze toch aan hun toekomst werkten. Zij hadden een vastberaden wil; zij verrijkten hun geest, naast en in de dagelijkse beslommering van het tropenleven.

Maart 1950. De Vorming heeft afgewikkeld. De diverse Instituten zijn ingelicht omtrent de bedoeling van hun cursisten. Zij, die hun studie in Nederland wensen voort te zetten, kunnen onmiddellijk aan de slag. Ongetwijfeld kunnen zij zich met hernieuwde moed aan de toekomst wijden. Zij hebben hun energie, doorzettingsvermogen, zelfwerkzaamheid en ijver in Indonesië getoond. Zij zullen nu tonen wat zij in Nederland kunnen en willen.

De Vorming van 5-6 R.I. wenst allen veel succes in de toekomst.

E. J.

VAN R. A. O. TOT WELFARE !

Welfare en Welzijnsverzorging! Twee namen, die hetzelfde betekenen. De eerste, de populaire en de tweede, de officiële naam voor de Dienst, waarop door het leger het meest wordt gekankerd. Dikwijls gebeurt dit met recht, maar dikwijls ook weet men niet met hoeveel moeilijkheden de Welfare-mensen te kampen hebben vóór zij iets bereiken.

In Nederland bestaat geen Dienst Welzijnsverzorging en wij kenden daar alleen maar de R.A.O.

Ons R.A.O.-personeel vertrok dan ook uit Nederland, onbekend met de taak, die in Indië op haar lag te wachten.

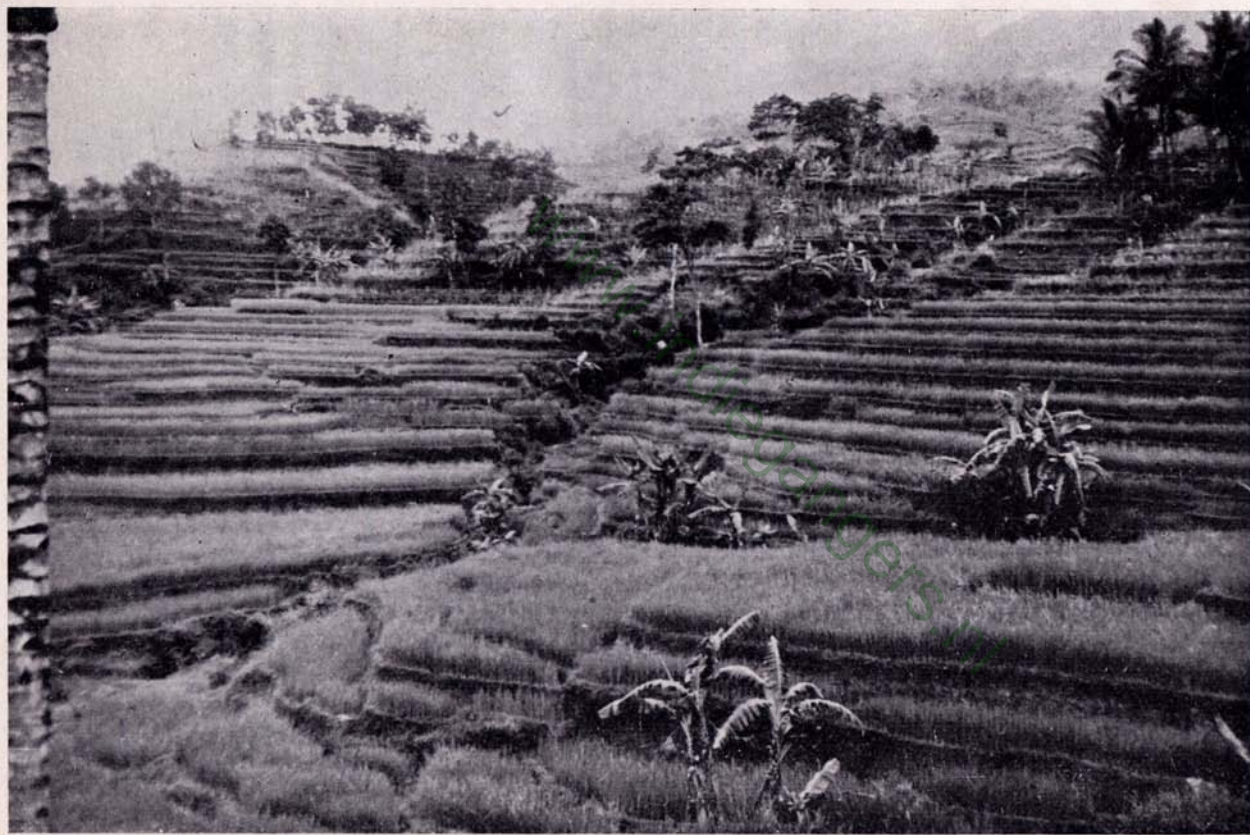
De toenmalige Welfare-Officier, wijlen de Tlt. Karssen J. W., was echter 'n doortastend man en hij kan ten volle de „grote pionier” op 5-6-Welfare-gebied genoemd worden. Onder zijn leiding was de R.A.O. in zeer korte tijd omgewerkt in 'n Welfare, die zich kon meten met die van elk ander Bataljon. Jammer was het dan ook, toen wijlen de Tlt. Karssen plotseling 'n andere taak kreeg, want dit was voor de Welfare van ons Bataljon 'n groot verlies. Nóg erger was het, toen na verloop van enkele maanden het bericht kwam, dat onze vroegere Welfare-Officier gevallen was op het veld van eer.

Nooit mogen en zullen wij deze „grote pionier” vergeten, aan wie 5-6 R.I. zo veel te danken heeft. Dat hij ruste in vrede!

De taak van de Dienst Welzijnsverzorging is voornamelijk drie-ledig:

1. Het verzorgen van de Cantine's op alle posten;
2. Het verdelen van de maandelijksse rantsoenen;
3. Het verzorgen van de ontspanning.

Toen de R.A.O. eenmaal Welfare was geworden en de eerste moeilijkheden dus overwonnen waren, was het niet zwaar meer om te zorgen, dat alles bleef draaien! Immers in Pekadangan waren de omstandigheden van dien aard, dat er b.v. talloze offertes kwamen van limonadefabrikanten, die graag hun product aan ons verkochten. Ook andere artikelen waren gemakkelijk aan te kopen. Naar bier was in die tijd niet veel vraag bij 5-6 R.I. en het Bataljon kwam zelfs toe met de maandelijksse 5 flessen, die per militair door de Welfare tegen gereduceerde prijs beschikbaar gesteld werden. In die tijd verbruikte ons Bataljon dus plm. 3600 flessen per maand. Opmerkelijk is, dat pas tijdens en nà de actie de vraag naar bier

Bergsawah

langzamerhand opliep tot de enorme hoogte van plm. 12000 flessen per maand.

De Rantsoen-artikelen waren van behoorlijke kwaliteit en kwantiteit. Met de Escort werd afscheid genomen van de zeer slechte Highway en ofschoon Escort nu ook niet bepaald 'n „North-Stategeurtje” had, was ze toch best te roken. Jammer alleen, dat na verloop van tijd 'n prijsverhoging van meer dan 100 % intrad, want van f 0,20 per pakje voor Korporaals en minderen werden zij f 0,45 en van f 0,45 voor Officieren en Onderofficieren stegen zij tot f 0,85. Gelukkig kregen de actie-bataljons echter ook gratis de zgn. actie-sigaretten uitgereikt. Dit was dus 'n pleister op de wonde! Dààrbij de zgn. voedings-sigaretten gevoegd en dan kwam iedere militair op ongeveer 40 pakjes sigaretten per maand, waarvan hij er 15 stuks moest betalen.

Verder bevatte het maandelijke „Welfare-Rantsoen” artikelen als chocolade, kauwgom, tandpasta, schoensmeer, toiletzeep, lucifers, etc. Deze laatste artikelen werden over het algemeen ook vrij in de cantine's verkocht.

Iedere post had 'n eigen Cantine en kon zijn benodigde artikelen bij onze Welfare bestellen. Dikwijls waren er dan goederen bij van beste kwaliteit, zoals shag, pijptabak en Engelse en Amerikaanse importsigaretten. Deze laatste waren helaas niet goedkoop, maar hier was niets aan te verhelpen, omdat de prijs op de „vrije” markt nu eenmaal niet omlaag te halen was.

De tweede actie begon en daarmee kwam er 'n hoop werk aan de winkel. 'n Paar dagen na de bezetting van Solo rolden de eerste Welfare-wagens de stad binnen, vol met rantsoenen en volgeschreven met diverse leuzen, waarmee onze Welfare de Zwarte Panters vriendelijk verzocht méér bier te drinken. Diezelfde avond nog, werd door heel 5-6 R.I. aan dit verzoek voldaan en iedereen dronk een (?) glaasje. En toen kwam Wonogiri!!!!

'n Tijd, die door niemand van 5-6 R.I. ooit zal worden vergeten, 'n tijd, die veel van ons Bataljon vergde, 'n tijd, waarin iedereen onder hoogspanning werkte, 'n tijd, waarin ook de Welfare op volle toeren draaide.

5-6 R.I. wilde bier en voor zover er medewerking was en de omstandigheden het veroorloofden wàs er ook bier! In minder dan geen tijd stond 5-6 R.I. bij de Territoriale Welzijnsverzorging Midden-Java te Semarang bekend als het „Bier-Bataljon”. Uitroepen aldaar als: „We krijgen het niet aangesleept!” — „Kom je toevallig bier halen?” en „Hebben we niet!” (voor dat er iets gevraagd werd), getuigden hiervan.

Onze Welfare deed echter alsof haar neus bloedde, en ging rustig door met bestellen!

Vervoer was echter 'n grote handicap, waardoor het wel eens voorkwam, dat het Bataljon 'n paar dagen „droog lag”. Lang duurde dat echter nooit, want ook de M.T.O. zag de noodzakelijkheid in van de beroemde „Caffa's Bieren”.

De chauffeurs deden hun best (waarvoor dank) en hielpen hard mee de enorme vrachten op de plaats van bestemming te krijgen. 5-6 R.I. had de eer de grootste bierafnemer te zijn van Midden-Java! Hieronder enkele bedragen, die tot U spreken.

Van Maart '48 t/m 31 Dec. '49 bedroegen de

gezamenlijke Cantineverkopen	f 243.941,18½
In dezelfde periode waren de Rantsoen-omzetten .	f 184.800,—
Totale Verkoop	f 428.741,18½

Hiervan bedroeg alleen de bier-omzet al f 84.622,65.

Wanneer wij de gemiddelde sterkte van ons Bataljon schatten op 700 man, welke allemaal bier zouden hebben gedronken, dan komen wij tot de conclusie, dat per man in deze periode 141 flessen bier zijn opgedronken (de gemiddelde bierprijzen in aanmerking genomen).

Per militair werd gemiddeld aan de Welfare betaald f 612,48, dit is dus per maand f 27,84.

Prettige herinneringen heeft 5-6 R.I. ook aan het restaurant, dat na verloop van tijd te Wonogiri werd geopend en waar menige „convooi-man” 'n machtig portie Bakmi-, Nassi-, of Kentang Goreng, al dan niet met biefstuk, tegen 'n lage prijs kon bestellen. Voor zover het mogelijk was, waren er ook verschillende dranken, zoals koffie, cacao, ajer djerok, limonade en vanzelfsprekend ook het van 5-6 R.I. onafscheidelijke biertje verkrijgbaar.

Ontspanningsmateriaal bezat 5-6 R.I., dank zij Bucomi uit Maastricht, meer dan andere Bataljons.

Ook de N.I.W.I.N. zorgde voor dit soort dingen en vooral de Rimboekisten, die door deze prachtige instelling werden geschonken, vielen zeer in de smaak. De N.I.W.I.N., die het Nederlandse Volk in staat stelde iets te doen voor de „Jongens over Zee”, kan dan ook niet genoeg gedankt worden voor dit prachtige werk.

Zojuist werd ook al even de Bucomi aangetipt, maar vooral 5-6 R.I. mag hier in dit Gedenkboek wel even 'n plaatsje ruimen om deze mensen, die zo hard zwoegden voor 'n R.A.O.-uitrusting, die klonk als 'n klok, te danken. Aan hen is het voor 'n groot deel te danken, dat 5-6 R.I. 'n band mocht bezitten, die muziek ten gehore bracht, waar eenieder naar mocht luisteren. Het prachtige „drum-stel”, dat

door Bucomi geschonken werd, was b.v. 'n hele grote aanwinst. De Zwarte Panterband heeft binnen zeer korte tijd naam gemaakt op geheel Java. Zij traden op voor Radio Semarang en later ook voor Radio Soerakarta tijdens de programma's voor de Nederlandse Strijdkrachten. De Zwarte Panterband heeft er veel toe bijgedragen om onze tropentijd, ondanks alles, zo aangenaam mogelijk te maken. Doordat zij diverse malen onze verschillende posten bezocht, bezorgde zij de jongens menig uurtje van amusement.

In de tijd van Pekadangan reeds probeerde de Welfare toestemming te verkrijgen tot het uitgeven van 'n Bataljonsblad. De moed voor dit „vele hooi op 'n vork” ontbrak echter bij verschillende mensen en daarom kwam er voorlopig niets van. In de Bataljonscommandant, Majoor v. Leeuwen, werd echter 'n daadwerkelijke steun gevonden en toen duurde het niet lang meer of het eerste nummer van „Vijfzes” werd de wereld ingezonden.

Van Cabaretgezelschappen heeft 5-6 R.I. niet veel plezier gehad, maar welk Bataljon zou wèl veel Nederlandse Beroepsartisten op de planken hebben gezien!?! Over het algemeen bleven de artisten, de goeden niet te na gesproken, ondanks het hoge honorarium liever in Nederland, waarschijnlijk, omdat het in Indië te warm was. 5-6 R.I. mocht ontvangen: „De Rubatis”, „Johnny van Beest met Magda v. Donck”, de Zingende Zusjes met de onvergelykelijke Han Verne, die later weer eens terugkwam met het „Gezelschap Ferry” en bovendien nog het gezelschap „Daar komen de Belgen” (Bobiaan Schoepen).

In het totaal dus 5 Gezelschappen, waarvan 4 Nederlandse, in twee jaar!!!!

Gelukkig was het amusement niet geheel afhankelijk van de beroepsartisten, want uit ons eigen midden traden ook diverse goede krachten naar voren! Buiten de Zwarte Panterband hadden de Compagnieën zelf ook verschillende goede krachten op toneelgebied, zodat diverse gezellige avondjes op touw konden worden gezet.

Tenslotte had het Hoofdbureau van de Welfare nog enkele militaire gezelschappen mogen vormen uit het hele leger, waardoor de cabaretgezelschappen „De Wapenbroeders” en „De Plankenpatrouille” ontstonden, die ook ons Bataljon bezochten.

Van filmvoorstellingen werd op onze posten niet veel genoten, want er waren blijkbaar te weinig filmwagens (of -toestellen) en het vertoonde was over het algemeen slecht te noemen. De verhalen en de films zelf waren goedkoop en oud.

Veel heeft 5-6 R.I. ook te danken aan de Terr. Welz. Verz. Off. v.

M.-Java, de Kapitein de Leeuw, die moeilijkheden dikwijls wist op te lossen in woord en daad. 'n Hartelijk woord van dank is zeker op zijn plaats.

In Blora e.o. brak weer 'n betere tijd aan voor het Bataljon en ook op Welfare-gebied was toen weer meer te presteren als voorheen. Ofschoon met moeite, kwamen daar langzaam aan de artikelen beter binnen en b.v. limonade was al weer in onbepaalde mate verkrijgbaar. Toen de Welfare daar echter 'n beetje op toeren begon te komen, werd het hele Bataljon weer overgeplaatst naar Soerabaia en later weer naar Malang, waar de over het algemeen gezamenlijke ligging in 'n grote moderne stad vele moeilijkheden vóórkwam.

Dit is in het kort de historie, waarin U verteld werd hoe 'n R.A.O. werd afgebroken en 'n Welfare werd opgebouwd.

'N WELFARE-MAN.

www.indiegangers.nl

Sint Nicolaas, Blora (Dec. '49)

schoon. Behalve het stormpje in de golf van Biscaye verliep de reis voorspoedig. De Fourier had enige dagen werk met het innemen van de Europese kleding en het verstrekken van de Miss Blanche-sigaretten.

Na de debarkatie op 5 Maart 1948 werd vanuit Djating-Aleh Semarang verkend en op 8 Maart vertrok de Staf Cie. per trein naar Pekalongan. Op trucks ging het verder naar Pekadangan. Daar werd de Staf Cie. al spoedig ingeschakeld voor wachtdiensten, terwijl onder leiding van de ELt. Tinge kleine patrouilles werden gelopen in de omgeving. Om de prijzen niet op te drijven, werd bepaald dat er eigenmachtig geen fruit mocht worden gekocht, aangezien dit anders boven de koopkracht van de bevolking zou komen te liggen.

Op 18 Maart werd een centrale was- en strijkinrichting opgericht onder leiding van de soldaat van Driel. Met grote ijzeren bouten streken een hele stoot koelies de confectiekleding in het fatsoen. Aanvallende vuurvliegen werden met afgerukte vleugels naar beneden gehaald, want er werd steeds raak geschoten (luk raak? Red.). De eerste uitbetaling vond plaats in de open lucht ten aanschouwe van vele dessa-bewoners, die met grote ogen naar de stapels geld stonden.

De administrateur verhuisde op 14 April ten behoeve van een in te richten kapel naar de achterste kamers van het huis, waarin de C.C. en de Aalmoezenier waren gelegerd. Nadat maandenlang aan het interieur van de kapel was geploeterd, nam de betaalmceester op zekere dag bezit van deze mooie kamer.

Op 30 April vierde de Staf Cie. feest; 's namiddags werd er gevoetbald tegen een Inlands elftal, dat met 9—0 werd verpletterd, terwijl er 's avonds in de „Panter Club” veel stroop en limonade werd gedronken.

In Mei kreeg practisch de hele commando-groep schaaakneigingen, en avond aan avond werd er druk gemanoeuvreed met torens en paarden. Af en toe werd zelfs de verplichte middagrust hieraan opgeofferd. Spannende strijd werd er steeds geleverd tussen Kapt.

COMMANDOGROEP STAF CIE 5-6 R. I.

Op 3 Juli 1947 werd in de Tapijnkazerne te Maastricht gevormd het Instructie-Bataljon 6 R.I. Onder Commando van de kapitein Rosemöller werd de Staf Cie. geformeerd. Deze bestond echter niet uit Pelotons, maar uit 4 groepen van ieder 40 man.

S.M.I. Niks ontving direct de populaire naam „Wolletje” omdat hij op de meest onverwachte momenten zijn ijver botvierde op de kaarsrechte wolletjes.

De Staf Cie. kreeg, onder leiding van de TLt. de Bruyn, evenals de tirailleurcompagniën gevechtsopleiding, zoals excerceren, tiraileren, dekken, kruipen, waarnemen, vizier stellen en schieten. De passing out parade werd na 6 weken training een waardig besluit. Ondertussen had de ELt. Ummels het commando van de Staf Cie. overgenomen van de kapt. Rosemöller, die Kapt. Adjudant werd. Op 8 Augustus arriveerden de administrateurs voor het oorlogs-onderdeel, waarvan de sergt. François als adm. werd ingedeeld bij de Staf Cie. Op 20 October droeg deze zijn taak weer over aan de Sergt. adm. Hartman.

De September-ploeg werd door de „oude rotten” op een snelle en degelijke wijze „ontgroend”, terwijl de instructeurs ervoor zorgden, dat deze jongens hun achterstand spoedig inhaalden en ook weldra als „oude, ervaren rotten” konden worden betiteld.

In die dagen verscheen kapitein Schrikkel op het strijdtoneel, die met zijn bekende slagzin: „Kader te veel!” het enthousiasme aanwakkerde tot een laaiend vuur, zodat de Staf Cie. bloedde en bloeide als nooit tevoren.

Iedereen, die de eerste opleiding met goed gevolg had doorstaan, werd m.i.v. 3 October bevorderd tot geoefend soldaat; hetgeen een welkome finantiële vooruitgang van 75 centen op 100 centen betekende.

Op 11 November 1947 werd gevormd de Staf Cie. 5-6 R.I., waarvan het commando werd opgedragen aan de ELt. Bier, die op dat moment echter met zakenverlof was. Het commando werd waargenomen door de kapt. Schrikkel. S.M.I. werd de Sergt. Maj. van Kesteren, die voor de tweede keer naar Indië zou gaan. Op het compagniesbureau waren als schrijvers toegevoegd aan de administrateur Hartman de soldaten Spierts en Buck.

De ELt. Bier nam op 24 November het commando daadwerkelijk over, terwijl op 9 December de ELt. Tinge als opvolgend C.C. werd aangesteld.

Staj Cie

De band „Zicarte Panter”

De sergt. Bemelmans droeg op 11 December zijn taak over aan de sold. ekl. Klein, die fourier werd.

Na enkele weken in de koude te hebben gezeten dank zij de kapotte verwarming, ging iedereen van 24 December tot 2 Januari met Kerstverlof naar huis.

Een goed begin is het halve werk, en zo werd direct na het Kerstverlof begonnen met de voorbereidingen voor het vertrek naar Indië. Kisten werden geschilderd, winkels bestormd voor zonnebrandolie en talkpoeder, zonnebrillen en wat dies meer zij.

De dagen van het inschepingsverlof, van 18 tot 26 Januari, zullen wel steeds in ieders herinnering blijven voortleven, omdat ze zo lang werden verwacht en het begin bleken te zijn van een moeilijke tijd. Op het Compagniesbureau nam de soldaat Breuer de plaats in van de soldaat Buck, die werd afgekeurd.

Het is nu eenmaal onmogelijk, dat een leger marcheert zonder papieren, en daardoor moest er gedurende de laatste dagen hard worden gewerkt aan diverse lijsten en opgaven.

In de prille ochtend van 30 Jan. 1948 marcheerde de Staf Cie. volledig uitgerust en bewapend met Duitse geweren naar het station, waar door liefvallige dames van BUCOMI als afscheidsgroeten van Maastricht rode tulpen werden aangeboden. Door de cantinedienst werden sigaretten en chocolade verstrekt.

De reis naar Amsterdam kon beginnen. In de trein, volgeschilderd met allerlei strijdleuzen en pikante opmerkingen, werden door sommige jongens reeds de eerste brieven geschreven. Onder veel gezang en gejuich „en verholen tranen” stooft de trein Indiëvaarders langs de tussen-stations en tegen twee uur stopte hij vlak voor de embarkatieloods te Amsterdam. Compagniesgewijze werd er in de loods verzameld, waarna er verversingen werden uitgedeeld en iedereen zich volgens het nummer, dat aan de knoop van de linker borstzak hing, meldde bij de inschepings-autoriteiten.

Aan boord van de „Nieuw-Holland” gaf men zich over aan het ophalen van verhalen, aan boeken of het bewonderen van natuur-

Afscheid Notabelen Pekadangan

Bier en Sjai, het geadopteerde zwervertje. Op het eind van de partij lag het aan de edelmoedigheid van de C.C. of F. Sjai al dan niet woedend het strijdperk zou verlaten.

De S.M.I. van Kesteren kon aan deze wedstrijden niet deelnemen, daar hij elke dag op en neer fietste naar Pekalongan, waar zijn echtgenote verbleef.

Intussen stelden de koks heldhaftige pogingen in 't werk om van de rijst en diverse (on)kruiden een deugdelijk maal te fabriceren, wat niet altijd lukte. Ze kwamen zelfs te weten, dat er geen jachtworst mocht worden geruild tegen eieren!

De eentonigheid werd af en toe aangenaam onderbroken door leerzame uitstapjes, die op touw werden gezet door de Kapt. Bier. De I.V.G. was hierbij behulpzaam als gids. Kapt. Bier, die bij deze excursies nooit ontbrak, maakte steeds van de gelegenheid gebruik om zijn collectie orchideeën en zeldzame planten uit te breiden tot een waar herbarium.

De kabelploeg van de Verbinding, die meestal „opereerde” in ontoegankelijke gebieden, stelde Kapt. Bier meermalen op de proef door hem de vreemdsoortigste bloemen en gewassen te laten zien. Na even zijn geheugen te hebben geraadpleegd, volgde echter steeds met wiskundige zekerheid de naam en de familie ervan.

Even werd de Staf Cie. opgeschrikt door het werpen van een handgranaat naar een wachtpost bij het wagenpark. Er waren enkele gewonden, die naar Pekalongan werden vervoerd.

Op 31 Augustus was er groot feest. Zelfs voor de bevolking, die haar best had gedaan om het huis te versieren, want er waren prijzen voor uitgelooft. Natuurlijk was er ook 's avonds feest in de cantine met limonade en „Panterflappen”.

In de daaropvolgende maanden deden de wildste geruchten de ronde over een eventuele actie. Hier en daar werden al voorbereidingen getroffen. Alarmstellingen werden gemaakt, gebouwen ontruimd en weer bezet en zelfs werd een oefening gehouden voor overhaast vertrek.

Hier en daar voerden de tirailleur-compagniën zuiveringsacties uit en ook werd in die tijd wel eens 'n schot gelost op een Officier van Piket. Daarbij bleef het echter.

Het sein voor de tweede actie kwam toch nog onverwachts. Op 19 December '48 's morgens in alle vroegte vertrok de Staf Compagnie naar Semarang, van waaruit zij zou deelnemen aan de actie. Onder leiding van de Betaalmeester, de ELt. Roselaar, bleef in Pekadjangan een rear-party achter, die tot taak had alle militaire woningen en de daarin gebruikte meubelstukken en andere gebruikte artikelen terug te geven aan de bevolking. Dit gebeurde door tussenkomst van de loerah. Dit bracht nogal veel moeilijkheden met zich mee, aangezien de bevolking dacht dat het nu de kans was om „buit” te maken. Gauw werd echter bewezen dat dit niet zo gemakkelijk ging, want de eerste buit die ze maakten en welke bestond uit 22 manden arang werd binnen het uur weer teruggehaald. Een andere grote moeilijkheid was het vervoer. Er werd echter voor gezorgd, dat dit geen handicap zou worden. Weliswaar moest er klein worden begonnen, namelijk met dogkarren en grobaks, maar later werd het operatieterrein uitgebreid en zorgden ondernemingswagens en M.T.D., natuurlijk geheel vrijwillig, voor het nodige vervoer. Lang duurde de glorie van deze party echter niet, want al spoedig werd via Semarang vertrokken naar Solo, waar de Staf Cie. gezamenlijk Nieuwjaar „vierde”. De schoten ontbraken daarbij niet.....

In Solo had onze C.C., de kapt. Bier, ondertussen het heft in handen genomen over het hele Bataljon. De Staf. Cie. was gelegerd in het prachtige huis van een rijke batikfabrikant, Wongsodinomo geheten, terwijl de rear-party in de Arabische school lag. Al spoedig werd echter verhuisd en de Staf Cie. kwam te liggen in de huisjes aan de Poerwosariweg. Daar werd al direct begonnen met uitbetalen, want er was tegen lage prijzen heel wat te koop in Solo.

Ons verblijf in Solo, de oude vorstenstad, verliep tamelijk rustig. Op het eind van Januari echter vertrokken we naar Wonogiri, een klein saai plaatsje, 30 K.M. meer naar het Zuiden. Toen daar alles goed en wel geïnstalleerd was, begon de misère. Het werd gevaarlijk in het gebied en de eerste klappen vielen al spoedig.

Daar verliet ons ook de C.C., de Kapt. Bier, die omstreeks 20 Februari terugkeerde naar Europa. We zagen hem allen zeer ongaarne vertrekken, want de Kapt. stond in hoog aanzien bij de Staf Cie. Na van allen afzonderlijk afscheid te hebben genomen, keerde hij terug naar zijn tehuis.

Vanaf die datum stond de Staf Cie. onder commando van een nog

jong Officier, n.l. de TLt. Hagedoorn. Het begin is altijd moeilijk en dat geldt ook hier zowel voor de Commandant als voor de Compagnie. Het patrouille-lopen zat onze Commandant nog in de benen vandaar dat hij niet stil kon zitten achter een dood stuk papier en dus de hele dag moest lopen of fietsen, al was het dan maar van het bureau naar de keuken en omgekeerd. Langzaam aan echter werd onze „baas” rustiger en kon men merken, dat hij zich niet meer verzette tegen zijn lot van C.C. De Staf Cie. leerde hem kennen als een sportieve Commandant en weldra begreep men elkaar volkomen.

De tijd in Wonogiri was ook voor onze Cie. een harde tijd, er werd veel werk verzet door iedere militair. Op 29 Mei 1949 trof ons de zwaarste slag, toen ons aller kameraad Gerard Couwenbergh tussen Betal en Batoeretno, bij de kampong Koetoekan, het tijdelijke voor het eeuwige verwisselde. Hij deed zijn plicht en bracht zijn grootste offer. Hij ruste in Vrede.

De Adj. de Wit, afkomstig van 4-11 R.I., nam eind Mei de functie van Sport-Officier over.

In Wonogiri werd niet alleen van C.C. maar ook van S.M.I. verwisseld. De Sergeant Majoor van Kesteren verliet de Staf Cie. en vertrok naar Semarang en in zijn plaats kwam de Sergeant Majoor de Leeuw. Deze was voorheen pelotons-commandant bij de 2e Cie. Blijkbaar had hij meer zin in het opmaken van wachtlijsten, het aanwijzen van convoiebeveiligingen en dergelijke S.M.I. zaken, dan het kuieren door sawah's en door tjotten op zoek naar ploppers. In ieder geval had hij het naar zijn zin op de Staf Cie., dat bleek uit zijn humeur.

Na de cease-fire werd de toestand beter, en konden we zelfs overgaan tot een pleziertochtje. Dit deed echter in het geheel niet af aan het feit, dat we het „Beu” waren en met genoegen hoorden we tenslotte dat ons vertrek vaststond. Het vertrek uit Wonogiri was bepaald op 20 October, 's morgens om 8 uur. In de grote straat bij het Bataljonsbureau stelde het convoi zich op, en precies op de vastgestelde tijd vertrok de Staf Cie. onder leiding van de ELt. Hagedoorn naar Solo.

Na een „vlotte” reis van 1½ uur kwamen wij aan bij het kampement de „Benteng”, dat gelegen was in de buurt van de Victor Cantine. Een bepaald gedeelte van dit kampement was gereserveerd voor de T.B.S., in het andere gedeelte liepen de Adj. de Wit, de S.M.A. Hartman en Kpl. Linders bedrijvig rond om iedereen een plaatsje te geven. Het allernoodzakelijkste werd afgeladen, de wagens geparkeerd en de tempatjes opgeslagen. In de namiddag kwam het

laatste gedeelte van de Staf Cie. aan. Het gedeelte dat noodzakelijkerwijs aanwezig moest zijn bij de overgave van Wonogiri aan de T.N.I.

De 22e October vertrok de Staf Cie., samen met de Ost. Cie. naar Semarang, waarin het bekende kamp Djating Aleh werd overnacht. De rear-party bleef in Solo achter onder leiding van de ELT. Roselaar, die dergelijke varkentjes al eens meer had gewassen. Ook in Semarang werd slechts het hoognodige afgeladen, want de dag daarop zou de reis worden voortgezet. Na een toespraak van de C.C. kreeg iedereen avondpermissie tot 22.30 uur en het spreekt vanzelf dat daarvan een druk gebruik werd gemaakt.

De volgende morgen vertrok het convooi via Demak en Rembang naar Blora, een plaats die schier verloren gaat in de uitgestrekte djati-bossen. Aangezien 3-7 R.I., het Bataljon dat wij er i.v.m. hun repatriëring moesten aflossen, de kwartieren nog niet had ontruimd, werd de Staf Cie. voorlopig gelegerd in een oude school, waaraan ramen en deuren volledig ontbraken. In de loop van de volgende dagen vertrok 3-7 R.I. naar Semarang en wij trokken in de vrijgekomen verblijven, die vrij goed waren. De watervoorziening liet echter alles te wensen over, aangezien het water per trein moest worden aangevoerd uit het B.P.M.-stadje Tjepoe. De centrale-wasserij, die in Solo en Wonogiri met succes was geprolongerd, moest hier helaas worden opgedoekt. De Staf Cie. kon voor medische verzorging terecht bij het Militaire hospitaal ter plaatse, zodat de M.G.D. naar Tjepoe kon worden gedirigeerd.

Op 25 October verscheen ook de rear-party per trein op het toneel en in de late avonduren werden de wagons gelost.

De Adj. de Wit organiseerde op voortreffelijke manier voetbal-, volleybal- en tafeltennis-competities en zorgde daarmee tevens voor de onontbeerlijke ontspanning. Het intreden van de natte moeson maakte echter al te spoedig een einde aan het beoefenen van veldsporten.

In Blora had ook de Staf Cie. een eigen gebied, \pm 67 K.M.² groot, waarin door de Sluipschutters werd gepatrouilleerd.

Eind November deed het gerucht de ronde, dat ook de vakken Rembang, Blora en Tjepoe zouden worden overgedragen en uiteraard zou dit weer een verhuizing met zich medebrengen voor ons. Inderdaad werd in de week na St. Nicolaas begonnen met het controleren van gebouwen en meubels en het inladen van kisten en materialen. De T.N.I. deed krampachtige pogingen een behoorlijk stukje exercitie weg te geven i.v.m. de overname.

Op 16 November 1949 vertrok de Staf Cie. op eigen wagens naar

Soerabaia, terwijl Blora op dezelfde dag werd overgegeven door de Ie Cie.

De 289 K.M. lange reis naar Soerabaia verliep vlot en tegen de middag arriveerde het convooi in de „krokodillen” stad. De luitenants Kossen en Kersten, die als kwartiermakers waren vooruit gegaan, brachten ons naar de Genua-kade. Maar de grote (maar te kleine) loods bezorgde iedereen een grote ontgoocheling, omdat deze legering wel de allerslechtste was die we ooit in Indië hadden. In deze lekkende loods stonden niet alleen de bedden en kisten van meer dan 600 man, maar moesten er een eetzaal en een mandikamer worden ingericht. Bovendien eisten bureaux en verplegingsartikelen nog veel ruimte op. Daardoor werd de toestand in de loods haast ondraaglijk. Bureau-werk was er practisch onmogelijk door het voortdurende lawaai en rumoer. De Staf Cie. leverde overigens ook een groot gedeelte van de talloze wachtposten, die gedurende Kerstmis en de soevereiniteitsoverdracht waren uitgezet. Om te ontsnappen aan de deprimerende sfeer van deze loods zwermden zij die niet op wacht hoefden iedere avond de stad in. Het wassen leverde hier nog veel meer moeilijkheden op dan in Blora daar men slechts de beschikking had over havenkoelies. Met de eerlijkheid gooiden deze het vaak op een accoordje en menig kledingstuk verdween daardoor spoorloos. Aanvulling geschiedde op „rekening man”.

Omstreeks Kerstmis werd het Verbindingspeloton gedetacheerd naar de „A” Divisie, waar de legering stukken beter was. Enkele dagen later werd de M.T. ondergebracht in een kleine loods op de Endehkade, waar ook het ziekenzaaltje de beschikking kreeg over een gebouwtje.

Door het vertrek van de 37e A.A.T. kwam gelukkig ook voor het resterend gedeelte van de Staf Cie. een betere ruimte vrij in het kampement van het Iie Mitrailleur-Bataljon.

Onze C.C., de res. ELt. Hagedoorn, werd in verband met Europese gevechtsopleiding gedetacheerd naar 422 Bat. Inf. en gedurende zijn afwezigheid nam de res. TLt. Kossen het commando waar.

Op 13 Februari 1950 verhuisde het Bataljon nogmaals, deze keer naar Malang. De Staf Cie. werd gelegerd in de kazerne van infanterie IV. Zowel wat klimaat als legering betreft, betekende dit weer een vooruitgang. De nodige kantoren kwamen ter beschikking en de voorbereidingen voor repatriëring en demobilisatie namen een aanvang. Op het laatste nippertje kreeg de Staf Cie. nog versterking door het opheffen van de eerste en de derde Compagnie. Allen en alles werd ingeschakeld om op de vastgestelde datum kant en klaar te zijn en om de bootreis en de demobilisatie zo vlug mogelijk

te doen verlopen. Dag in dag uit reden A.A.T.-wagens af en aan om kazernering, onderdeelsgoederen en kisten af te voeren. Het inleveren van de tweede deken geschiedde op 3 April en vanaf die dag werd het ons te koud in Malang. De 5e April vertrokken we met de Tabinta vanuit Soerabaia naar Batavia. Daar werden de laatste formaliteiten van afwickelen vervuld en op 18 April kwam de grote dag dat we met het S.S. „de Zuiderkruis” terug voeren naar Holland.

www.indiegangers.nl

DE VERPLEGING.

Naast de verschillende diensten, die een bataljon Infanterie kent, neemt ongetwijfeld de „verpleging” wel een zeer bijzondere plaats in. Wat komt er niet kijken om een bataljon van gemiddeld 800 man dagelijks te voorzien van verse groenten, vers vlees en brood. Neem daarbij de wekelijkse fouragering van rijst, aardappelen, suiker, koffie, thee, boter en de diverse soorten broodbeleg enz. enz. Het behoeft geen betoog dat zeer zeker te velde de prestaties van de soldaat afhangen van een goed functioneren van een dergelijk belangrijk dienstvak.

Naast het verzorgen van de inwendige mens had de verpleging de zorg over regelmatige vernieuwing van kleding, schoeisel en andere uitrustingsstukken, verder de verzorging en aanvoer van munitie. De dagelijkse aanvoer naar de buitenposten, die dikwijls 70 K.M. en verder verwijderd lagen van de commandopost, vergde iedere dag hard labeur van het personeel van de verpleging.

In de periode na de 2e actie, in het gebied Wonogiri, was immers het tactisch optreden gebonden aan de dagelijkse fouragering. Iedere dag waren we afhankelijk van het op tijd binnenkomen van het convooi uit SOLO. Hierna moesten binnen zeer korte tijd de convooien starten voor de proviandering van eigen buitenposten. Dat er dan hard gewerkt werd bij de verpleging is iedereen duidelijk. Later toen we zelf bakten en slachtten en in staat waren groenten en vlees in eigen streek aan te kopen, ging het wat gemakkelijker, ofschoon het toen weer op koopmanskwaliteiten aankwam.

Hieronder volgt in het kort een relaas van de verplegingsofficier: 30 Januari 1948 de gedenkwaardige dag dat ons bataljon op eigen benen kwam te staan. Op die datum begon in ernst de taak van de „Verpleging”. Immers in de Tapijnkazerne konden we bij mogelijke

Slagerij Wonogiri

moeilijkheden altijd terugvallen op het Moederonderdeel, het 6e Regiment? De Verpleging was een zeer belangrijk onderdeel van onze gevechtseenheid. Indien wij zouden falen, och arm bataljon. En ik meen met trots te mogen zeggen dat we niet gefaald hebben. Integendeel, zonder bluffen kunnen we zeggen: „We hebben gedaan wat van ons verlangd werd.”

Och er is veel gekankerd op ons, maar dat was gezond. De militair heeft toch altijd iets te mopperen over het eten of over de kleding. En laten we eerlijk zijn er was reden genoeg om zo af en toe eens te schelden. Gedenk in alle stilte de jachtworst, de kaas, enz. enz., om over zuur brood nog maar te zwijgen. Doch dat was niet onze schuld, dat is iedereen genoegzaam bekend. Kritieke ogenblikken hebben we beleefd. Het begon bij aankomst in Semarang. We kwamen allen gelijk aan wal, wij zowel als U. Toch moest bij aankomst in Djattingaleh ieder voorzien zijn van veldbed en deken. Het kostte zweetdruppels evenals de bereiding van de eerste maaltijd aldaar. Maar het lukte.

Daarna de installatie in het district Pekalongan. Wat heeft de verpleging niet hard moeten werken bij de overname van het materieel van het opgeheven Infanterie satoe. Er was niet veel goeds meer bij. In de loop van de nu komende maanden is er gezwoegd om al ons materieel te herstellen of te vervangen. Je moet werkelijk een ingewijde zijn bij de verpleging, wil je alle teleurstellingen en vergeefse arbeid kunnen beseffen die wij te verwerken hadden, doordat het Nederlandse leger zo arm aan materiaal was. Toen begonnen de voorbereidingen voor de 2e positionele actie. Iedereen was in touw. Niemand mocht nog weten, dat er een

Bakkerij Wonogiri

bijzondere actie voorbereid werd. Wij echter begrepen uit de maatregelen die ons bevolen werden wel wat er aan de hand was. Een zenuwachtige tijd, dat kunt U zich voorstellen. Een fout in de organisatie van de verpleging kon slachtoffers kosten. Maar alles ging gesmeerd. Vergeet niet dat wij even hard scholden op de blikken met noodrantsoenen als U. Wij hadden niets beters. Er zijn toen zware dagen voor ons geweest. Wat een narigheden ontstonden door foutieve sterkteopgaven enz. Ook de munitie-aanvoer heeft nog al eens hoofdbrekens gekost.

Ik zal hier niet over de verschillende acties spreken, omdat in de geschiedenissen van de Compagniën daar wel over geschreven zal worden. Maar er was geen actie of wij hadden daar ook een werkzaam aandeel in.

In Wonogiri begonnen de moeilijkheden met de aanvoer. Alle dagen moest het eten en materiaal gehaald worden in Solo. Velen die gebruik gemaakt hebben van deze convoeien om naar het hospitaal te gaan of om verlof te gaan vieren in Semarang, zullen zich deze ritten nog herinneren, evenals het verzamelpunt de „Victor” cantine. Ook de ritten per spoor zullen nog vers in het geheugen liggen. Daarna kwamen de grote moeilijkheden bij de compagniën. Toen moest de verpleging zorgen dat alle grondstoffen en materialen ook nog op de verschillende posten kwamen. Staf Cie. en chauffeurs bedankt voor Uw zeer gewaardeerde onmisbare medewerking. Uw edt.'n kunnen trots op U zijn. Verbindings-peloton bedankt voor Uw prima berichtgeving. Ik kon door U de convoeien van post tot post volgen en ontstane moeilijkheden het hoofd bieden. Wat bleek toen dat we allemaal van elkaar afhingen.

Uiteindelijk konden we geen eten meer halen uit Solo. Niemand is nog de bakkerijen vergeten. Dat was toch wel een grote vooruitgang. Toch heeft toen de voedselvoorziening wel aan een erg dunne zijden draad gehangen. Gelukkig was de verpleging in staat om eerst weinig doch allens meer verse levensmiddelen te kopen in ons eigen vak, zodat we niet meer afhingen van aanvoer van elders. Doch wanneer U niet zo'n hoog moreel had gehad, waren er toch onoverwinnelijke moeilijkheden geweest. Echter er werd gekankerd op de verpleging maar U allen begreep dat wij het ook niet konden verhelpen. Ik zou zo natuurlijk een tijdje door kunnen gaan met een opsomming van alle moeilijkheden en wederwaardigheden. Dat is echter niet mijn bedoeling. Alleen wil ik hier nogmaals alle medewerkers van de verpleging van harte bedanken voor hun harde werken en niet het minst de later bijgekomen Grenadiers.

A. J. W. KOSSEN.

MOTORTRANSPORTDIENST

5-6 R.I.

Wagenpark Wonogiri

Je hoeft geen chauvinist te zijn, wanneer je iemand vertelt, dat de M.T. een van de belangrijkste en meest vitale bedrijven van het leger is.

In de tweede wereldoorlog werd op een zo duidelijke wijze de kracht van een gemotoriseerd leger bewezen, dat de fietsende of lopende infanterist voor goed naar het rijk der vrome fabels is verhuisd.

Na de bevrijding werd 't Nederlandse leger omgeschoold door Britse en Amerikaanse instructeurs, maar met materiaal, dat zijn beste tijd gehad had. Ons landje was te arm, om zich de weelde te veroorloven een leger op te bouwen, dat voorzien was van al het mogelijke comfort, dat onze bevrijdingslegers eigen was. Nieuwe spullen waren er niet en de oude moesten 't nog maar een tijdje doen. Ergo: wij werden een „tweede-hands” legertje.

In Maastricht begon op 8 September 1947 een cursus voor chauffeurs. 't Lesmateriaal bestond uit enkele artillerietrekkers en een oud 3-tons Fordje, waarmee de omgeving van de St. Pietersberg onveilig werd gemaakt.

Bij de eerste zwakke pogingen moesten enkele lantaarnpalen 't ontgelden, maar de kosten kwamen voor Rekening van den Lande (wegens ontoerekenbaarheid).

Na ongeveer 3 maanden werd de cursus beëindigd met een 5-daagse trip, door Nederland, die georganiseerd werd in samenwerking met de Verbinding, die ook haar cursus had beëindigd.

Na de „voorspoedige” reis met de Nieuw Holland begon in Pekadangan onze vaderlandse taak. Een van de aardige huisjes werd ingericht als M.T.-bureau en woonplaats voor de M.T.O. met enkele onderofficieren, waartoe ook de factuur behoorde, die tot diep in de nacht met stapels kranten en pakjes liep te sjouwen. In een van de bijgebouwen sloeg de geweermaker zijn tenten op, die in de volgende jaren een onafscheidelijke metgezel van de M.T. werd.

Op mijn gelopen wagen.

In de eerste dagen werden we vervoerd door de 7e A.A.T. die ons daarna nog heel wat keren uit de brand heeft moeten helpen, want het wagenpark, dat op 8 Maart van Infanterie I in Pemalang werd overgenomen, verkeerde in zo'n bedroevende staat, dat een sloper van autokarkassen er zijn hart aan had kunnen ophalen.

Iedereen verdrong zich om de jeeps, die mooi op een rijtje op hun nieuwe bazen stonden te wachten. Daarna volgde een stormloop naar de mooiste wagens — tussen haakjes, de mooist gepoetste — en toen iedereen zijn energie eens had gelucht vertrok de colonne naar Pekadangan, althans dat was de bedoeling. Hoe de wagens daar aankwamen moet niemand vragen, maar ze kwamen er, al was 't met sleepkabels en takelwagens. We kenden toen nog niet de uitdrukking: „Wat een vette hap”, anders hadden we ze toen toch zeker gebruikt.

We hadden ons voertuigenpark, al leek 't dan ook meer op een dump.

De A.A.T. kon niet alles blijven doen en zo kreeg Jantje en Pietje van de Maastrichtse rijkschool zijn wagen, die met de hulp van enkele monteurs weer een beetje toonbaar was gemaakt.

Waarschijnlijk zijn er toen heel wat „schietgebedjes” gepreveld, die niemand gehoord heeft, en dat is maar goed ook.

Bij de eerste verschijnselen van rooie hond en andere tropische kwaaltjes, kwamen al gauw andere narigheden.

De weg was nu niet bepaald effen en de wagens verdienden niet het praedicaat „shock-proof”, met 't gevolg, dat binnen afzienbare tijd heel wat niertjes uit d'r voegen raakten en in revisie moesten. Geen wonder, dat later een van de wagens het vanzelfsprekende opschrift „De hobbelende geit” droeg.

Al ging de ontgroeningstijd niet gepaard met kale koppen en meer van die studentenjool, 't klimaat, de blubber en het zweet zorgden er wel voor, dat die witte velletjes gauw getekend werden met de

Wat een trekbom vermag!

grimmige trek van de „man met de pelopperpet” die men in Holland zo graag op een plaatje zet.

Toen in Mei enkele tekorten ontstonden in het Officierenkorps, werd Luitenant Corten, die tot dan toe de functie van M.T.O. vervuld had, overgeplaatst naar de 4e Cie.

Sergeant van Reem nam de zaak over, maar op last van de „W” Brigade, kwam de M.T. onder toezicht te staan van Sergt. Maj. Bakker.

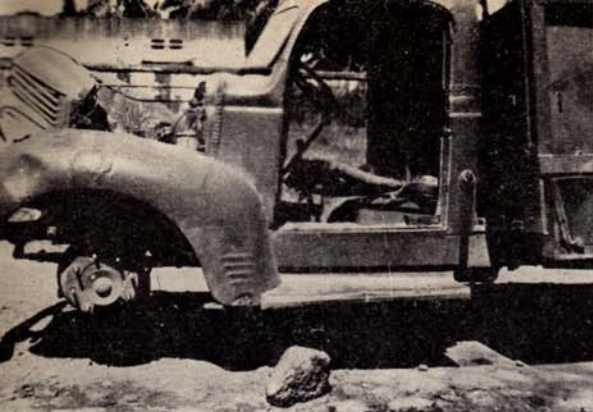
Vanaf die tijd ging 't met 't wagenpark langzaam vooruit. 't Werd geen luxe, maar we mochten niet kankeren.

De rustige tijd en de aanpassing van de chauffeurs aan de nieuwe leefwijze, droegen er veel toe bij, dat alle wagens gingen draaien. Maar we bleven veelal aangewezen op onze eigen werkplaats, omdat de L.T.D. een pijnlijk tekort aan goede vaklui had. Radiateurs met papier en 't beruchte „cement” gedicht, zullen veel chauffeurs zich wel blijven herinneren. De slechte weg zorgde er voor, dat binnen enkele dagen de zaak weer lekte als een zeef.

Met begerige ogen keek je naar de luxe sleeën van rijke Chinezen, die de spot dreven met alle distributiebepalingen.

Toch was 't een gouden tijd in Pekadjangan, zonder veel schokkende gebeurtenissen, althans voor de M.T., totdat het spook zijn dreigende kop opstak, langzaam voorbereid door de vele infiltraties vanuit republikeins gebied, die weldra zo in omvang toenamen, dat allerwege geruchten de ronde gingen doen van acties op grote schaal. De ernst van die geruchten was nog erg twijfelachtig, zelfs toen practisch het hele wagenpark naar de L.T.D. verhuisde voor een algehele revisie. Iets anders werd 't toen de L.T.D. op Zaterdag en Zondag ging doorwerken, maar toen was 't te laat.

'n Paar dagen daarna konden we onze wagens terughalen, terwijl er practisch niks aan gedaan was. 't Verwachte „Requiem”, dat we na een, in het Gronings gestelde diagnose hadden hopen te zingen,

Hoe voelde zich de chauffeur bij de klap???

werd ons door de neus geboord, omdat de wagens niet gemist konden worden.

We kregen 28 wagens van 2 A.A.T. toegewezen, die bestemd waren om de tirailleurcompagnieën en de Ost te verhuizen; de Staf zou 't met eigen vervoer doen. Insiders hielden hun hart vast, maar wie beschrijft de bewondering over de stunt, dat alle wagens behouden in Solo aankwamen.

Zelfs de Gombel met ontzettende regenbuien was niet in staat de zaak te remmen. 't Werd een eindeloze lijdensweg over gaten en kuilen en 't zal voor iedereen een opluchting geweest zijn, toen Solo binnen enkele uren onder Nederlandse contrôle stond.

Na enkele kleine verhuizingen werden we ondergebracht in de ambachtsschool. En je voelde je toch zo senang.

Maar de grote geschiedenis van de M.T., werd evenals die van ieder ander onderdeelje of individu van het bataljon, geschreven, toen de grote zuiveringsacties begonnen.

Kolonel Ohl, de Cdt. van de „V” Brigade zei in zijn dagorder na ons vertrek: „Tussen de kale kalkrotsen van Wonogiri was weinig schoons te beleven. Andere belevenissen des te meer. Namen als Blimbing, Poenoeng, Batoeretno zullen U zeker bijblijven, namen die spreken van doden en mijnen.”

Dat was 't, wat we te zien kregen, toen we Solo verlieten. Opgeblazen bruggen vormden geen obstakel. De spoorlijn was na een paar weken net zo'n aardige weg als de rest, wanneer je daar tenminste nog aardigheid in vond.

De eerste weken in Wonogiri verliepen erg rustig. Iedere dag vertrokken er convooien van en naar de buitenposten, zonder dat ze onderweg ook maar enige hinder hadden van beschietingen. Maar de maanden die volgden, zijn de zwartste bladzijden geweest in de geschiedenis van het bataljon en de M.T. heeft ze mee-geschreven.

Tengevolge van mijnongevallen werden in het toen bezette gebied 48 wagens volkomen vernield of zodanig beschadigd, dat ze een 3e lijns reparatie nodig hadden. 28 Van deze gevallen kwamen voor rekening van 5-6; de overige waren van de A.A.T., 4e Paw, M.T.D. en Genie.

Men kan bedenkelijk het hoofd schudden over deze geweldige materiële schade, maar niet iedereen heeft begrepen, wat er voor morele kracht geëist werd van de chauffeurs, die iedere dag achter 't stuur kropen en iedere meter grond hadden willen omwoelen om toch maar zeker te zijn, dat er geen mijn lag. Ondanks de scherpe contrôles van de mijnploegen, lukte 't de peloppers toch nog vaak genoeg zo'n verraderlijk ding in de weg te leggen.

Soms kwam de chauffeur en de beveiliging met de schrik vrij, maar wanneer op de ontploffing een beschieting volgde, dan kroop 't bloed, waar 't niet gaan kon. En of dat nu een drummer van een band, de bassist of de saxofonist was, een bureaumantje of een sniper, ze wisten ze te hanteren, de wapens, en zelfs feilloze voltreffers te plaatsen met granaatwerpers.

't Ging er dikwijls heet toe, vooral op de weg naar Batoeretno. De pantserbeveiliging was onvoldoende. Met een Humber en een scoutcar kun je de weg niet beheersen en zelfs als die er bij waren, was een mijnongeval niet uitgesloten.

Op de weg naar Djatisrono, die aanvankelijk alleen met pantserbeveiliging werd bereden, verloor de Paw 4 Humpers en drie „kikkers”. En toen daar nog de convooiweg Wonogiri—Ngoeter bijkwam en de Genie werkzaamheden moest verrichten aan de opgeblazen brug bij Ngoeter, was de pantserbeveiliging naar de buitenposten tot nihil gereduceerd. Er bleef niks anders over dan zelf iets te improviseren. 't Regende intussen onbarmhartige slagen, die dank zij de moed van een handjevol mensen, 't moreel niet gekraakt hebben. 'n Officier liet zich eens als volgt uit: „Ik heb altijd gedacht, dat de Staf bestond uit een stelletje kneusjes en dienstdrukkers. Ik ben er anders over gaan denken.”

Intussen ging Majoor Bakker ons verlaten en kwam de M.T. geheel onder leiding van Sergt. van Reem, die later werd bevorderd tot Sergt. Majoor van Speciale Diensten.

In die vreselijke dagen werd op het wagenpark koortsachtig gewerkt aan een apparaat, dat nu nog bij iedereen op de lachspieren werkt: Circus Renz.

De monteurs speelden 't klaar om van oude onderdelen, die ze links en rechts gevonden hadden een wagen in elkaar te fabrieken, die met de hulp van de pioniers werd omgetoverd tot een model eersterangs pantserwagen, waar geen kanon doorheen kwam.

'n Paar ton zand werd met zware balken langs de wanden van de laadbak en op de vloer aangebracht en zo werd 't circus een ongenaakbare vesting, die ondanks de Achilles-pees — de onbeschermdede cabine — heel wat beschietingen heeft overleefd. De jongens voelden zich achter de berm zand veiliger dan achter de beste dekking.

't Circus werd ingeschakeld in de dagelijkse convooirit naar Batoeretno. 't Is gek, maar om 't kabaal, dat dat machien maakte, is Kapt. van Leeuwen nooit kwaad geworden. Je moest 't eens proberen om met een zeepkistje op wielen langs 't bataljonsbureau te rijden! „Al dat gedonder de hele dag.”

Jammer genoeg heeft 't circus 't niet lang mogen maken. De zielige resten zijn in Wonogiri achtergebleven. „Hij hèt z'n eige 't delirium gezope,” zei er een. Inderdaad... een jerrycan olie per week.

Toen 2 A.A.T. demobte, kregen we aanvulling van het wagenpark, 10 drie-tonners. We hadden nog nooit zoveel mooie wagens bij elkaar gezien. Ondanks hun 3 jaar tropendienst zagen de „potjes” er nog aardig uit.

Maar na 3 weken waren er nog 2 over. De rest lag verwrongen en uit elkaar gescheurd op 't kerkhof van de L.T.D.

Naderhand heb ik me geërgerd om de zieligheid, waarmee de bureaucratie dergelijke gevallen pleegt te behandelen.

Toen de „order staakt het vuren” een einde maakte aan alle comedie, die meer leek op een treurspel, keerde de rust weer, althans de innerlijke, omdat je niet meer hoefde te denken aan doden en mijnen, maar de chauffeur had nog geen rust. Er volgden verhuizingen naar Semarang, Blora en omgeving, Soerabaja en Malang en overal zat achter het stuur de man met de pelopperpet, een doodgewone jongen, die 't respect heeft afgedwongen van iedereen, die hem leerde kennen.

Ik noem geen namen, maar een wil ik hier niet verzwijgen: Harry In de Kleef, de enige die ons ontviel. 't Was er een teveel. Harry, ondanks je verblijf bij de tweede Compagnie, je was een van de onzen, een van de mensen van de M.T. Kerel, rust in vrede.

Sergt. F. C. J. RITZERFELD M.T.O.

HET WEL EN WEE VAN DE M. G. D.

Opkomst te Maastricht.

3 Juli 1947 arriveerden honderden jongemannen in Maastricht, waar zij in de Tapijnkazerne hun burgerpak zouden verwisselen voor hun uniform. Onder hen bevonden zich o.a. Bertens, Blom, Claessens, de Coninck, van Diest, Elias, Göbbels, Hellings, Janssen, Kanters, Kieboom, Linssen, Neefs, van Nieuwland, van Oers, van Oijen, van Tartwijk en Schoep. In het burgerleven liepen hun beroepen zeer uiteen zoals: wever, metaalbewerker, kleermaker, landbouwer, timmerman, betonwerker, etc. etc. In de dienst bleken ze echter allen bestemd te zijn om opgeleid te worden tot zieken- drager. Ze werden ingedeeld bij het 4de peleton van de Staf-Cie.

Naar Ede.

Na de 6 weken primary training werden ze bij de tweede geneeskundige afdeling te Ede gedetacheerd. Hier vond de werkelijke opleiding plaats tot ziekendrager. Ze werden volgepompt met theorie en kregen praktische oefeningen in het vervoeren van gewonden en het verlenen van eerste hulp. Ook het blussen van bos-en heidebrandjes ontbrak niet aan het programma.

Terug bij 5-6 R.I.

Na deze opleiding, die ook een 6 weken geduurd had, keerden ze weer terug bij het eigen onderdeel. Wegens plaatsgebrek bij de Staf-Cie, werden ze gelegerd in het gebouw van de eerste Compie. Ze kregen een kamer met een schitterend meubilair, dat bestond uit drie gammele tafels en zes nog gammeler banken. Na ongeveer 14 dagen werd het M.G.D.-personeel versterkt met de komst van de ziekenverpleger Sergt. Schmidt en de korporaal Wisse. Het was in die dagen, dat de Bataljons-Arts Dr. Strikker met zijn veldtech- niek hoogtij vierde. Zijn triomf was echter maar van korte duur.

Toen er bij de Staf-Cie weer plaats was vrij gekomen, kwam aan de gastvrijheid van de 1ste Compie een einde en verhuisde de M.G.D. met hun stozakken onder de arm naar de Staf-Cie. Na twee dagen bleek de eerste Cie nog een presentje bewaard te hebben, dat bestond uit het aanbieden van een sappige rekening ad 150 gulden, voor het vernielen van het „gammele” meubilair. De opleiding tot zieken drager werd in de Staf-Cie voortgezet met het meer praktische gedeelte, dat bestond uit het werken op het ziekenrapport, in het ziekenhuis en oefeningen in het terrein. Inmiddels had de korporaal Wisse het administratieve gedeelte van de M.G.D. op zich genomen. Zo gingen de werkzaamheden door tot het tijdstip aangebroken was om op de boot te stappen. Ondertussen was bekend gemaakt dat als Bataljons-Artsen mee naar Indië zouden gaan: Dr. v. d. Werf en Dr. Bink.

Naar Indië.

Tijdens de bootreis werden enkele ziekenverplegers te werk gesteld in de ziekenboeg, en ontvingen ze nuttige theoretische lessen over verschillende tropische ziekten. Het personeel werd inmiddels uitgebreid met de soldaten Jacobs en Vestjens, beiden in Gorichem tot hygiënist opgeleid.

Op vaste bodem.

Na de debarcatie te Semarang op 5 Maart 1948 werd Dr. Bink overgeplaatst en ging zodoende de M.G.D. verlaten. Voordat het Bataljon verder ging naar Pekadjangan werden drie ziekenverplegers overgeplaatst naar de in Semarang achterblijvende Ost-Cie.

In het Pekalonganse.

Te Pekadjangan bleven Dr. v. d. Werff, enkele ziekenverplegers en de hygiënisten achter. De overigen ziekenverplegers werden verspreid over de andere Compies. In aller ijl werd het ziekenrapport ingericht en vond de opening plaats van het ziekenzaaltje „De Manke Panter”. De sld. 1ste kl. Corten werd als laborant bij de M.G.D. geplaatst. De hygiënisten trokken van de ene post naar de andere en zaaiden dood en verderf onder muskieten en ander ongedierte. Tevens hadden zij de taak op zich genomen de bevolking de eerste beginselen van hygiëne bij te brengen. „De Dok” liet zijn jeep niet koud worden en gaf elke post zijn wekelijkse beurt. Op de posten bleek de bevolking in de Toean Dokter of de Toean Hospik een weldoener gevonden te hebben en ze klopten bij hem dan ook nooit tevergeefs aan. Wegens omstandigheden moest van

Diest de M.G.D. verlaten en werd zijn taak door Meijler overgenomen. In die periode was het, dat de M.G.D. voor het eerst een ernstige schotverwonding kreeg te behandelen en maakten zij kennis met de harde werkelijkheid, zich bewust zijnde van hun zware, maar mooie taak. Einde October werd de ziekenverpleger Hellings wegens ziekte afgekeurd voor de tropen en moest zodoende de M.G.D. verlaten. Enkele dagen voor de tweede politionele actie werd Dr. v. d. Werff opgenomen in het hospitaal te Semarang, waar hij afgekeurd werd voor de tropen en 5-6 R.I. voor goed ging verlaten. Dr. Bouman kwam de plaats van Bataljons-Arts innemen.

Op naar Solo.

Vanwege het slechte weer en de vermoeienissen bij de opmars, had het Bataljon in de eerste dagen te Solo een hoog dysenteriecijfer. Dit „dysenterietje” was nog niet achter de rug of de ambulance moest voor de eerste keer uitrukken voor het ophalen van de eerste dode en de eerste gewonde. Het Bataljon bracht zijn eerste offer voor het doen slagen van deze tweede actie. Ook de M.G.D. werd niet gespaard en enige tijd later hadden zij hun eerste gewonden in de personen van de ziekenverplegers Meijler en Claessens, welke door hun verwondingen niet meer bij de M.G.D. terugkeerden.

Het Wonogirische tijdperk.

Na een maand in Solo gelegerd te zijn geweest, verhuisde het Bataljon naar het gebied rondom Wonogiri. Op 9 Febr. 1949 kreeg ook de M.G.D. een dode in hun midden te betreuren. Tijdens een convooi-beveiliging op de weg Salatiga-Solo werd de ziekenverpleger Blom door een sniperschot getroffen. Door de bij het convooi aanwezige verpleegsters werd onmiddellijk eerste hulp verleend. Hierna zette het convooi zijn reis voort en werd Blom in levensgevaarlijke toestand afgevoerd naar het Militair Hospitaal te Solo. De met de meeste spoed verleende medische hulp mocht echter niet meer baten en nog dezelfde dag overleed Blom aan de bekomen verwondingen. In Blom verloor de M.G.D. een goed ziekenverpleger, die ook in de moeilijkste omstandigheden klaar stond om anderen te helpen. Een trouwe kameraad bracht zijn grootste offer. Het bleek gauw dat het in het Wonogirische een zware tijd zou worden voor de jongens. Vele malen werd het uiterste gevegd van de dokter en zijn ziekenverplegers en niet te vergeten de ambulancechauffeur, die iedere dag met zijn ambulance gereed stond om eventueel uit te rukken. Helaas moest dit laatste maar al te vaak gebeuren. Wij denken terug aan de dagen dat vele jongens van ons Bataljon hun leven gaven voor het Vaderland. Namen zoals

Primbon, Batoeretno, Batoewarno en Krisak zullen altijd in onze gedachten blijven. Eind April werd de kpl. Swart aan de M.G.D. toegevoegd als schrijver. Enkele maanden later in Juli, werd de laborant G. Corten opgenomen in het hospitaal te Semarang. Hij werd afgekeurd voor de tropen en keerde naar Holland terug. Zijn taak werd overgenomen door soldaat Gillet van de eerste Cie. Ruim een week voor „cease fire” werd de ziekenverpleger van Oijen, gewond tijdens een mijnongeval op de weg Batoeretno-Poenong. Hij werd opgenomen in het Hospitaal te Semarang, waarna ook hij werd afgekeurd en naar Holland terugkeerde.

Na de „Caese Fire”.

De caese fire had tot gevolg dat er aan de dagen van ingespannen arbeid een einde kwam en men tot rust kwam. Weldra kwam het gerucht dat het Bataljon zou vertrekken naar een ander gebied en vonden de jongens een aardig tijdverdrijf in het gissingen maken van „wanneer en waar naar toe”.

Naar vak Blora.

De 20ste October werd het vertrek van het Bataljon een feit. Via Solo en Semarang kwam de M.G.D. enkele dagen later in Blora aan. De staf M.G.D. ging met de dokter door naar Tjepoe, waar ze een schitterende ligging vond in het B.P.M.-hospitaal. Ook daar werd weer een ziekenzaal ingericht en de „Dok” zorgde er wel voor dat ze niet leeg bleef. Na de gewone dagelijkse bezigheden bleef er genoeg tijd over voor sport en spel. De „Dok” maakte geregeld een tournee langs de posten van het Bataljon. Het verblijf in dit gebied zou echter maar van korte duur zijn. Weldra kwamen de geruchten los, dat het Bataljon weer zou gaan verhuizen.

Naar Soerabaia.

Op 16 December werd het gebied van Blora aan de T.N.I. overgegeven en ging het Bataljon Oostwaarts. Voor het eerst kwam 5-6 R.I. in een grote stad te liggen, Soerabaia. De ligging was echter verre van comfortabel. In de „Blikken Loods” aan de haven kregen de hygiënisten handen vol werk. Voor een geschikte ziekenzaal bleek er echter geen plaats te zijn. Na enkele dagen kreeg de M.G.D. de beschikking over een goede ziekenzaal in de oude A.A.T.-tangi, waar in samenwerking met de M.G.D. van 5 Jagers gewerkt moest worden. In Soerabaia was het dat Dr. Bouman in het Marine-hospitaal opgenomen werd en als Bataljons-Arts voor 5-6 R.I. verloren ging. Hij werd opgevolgd door Dr. Westenburg. Aanvankelijk bleek het ziekenrapport een welkome afwisseling te

zijn in het eentonige „Blikken Loods leven”. Gekneusde vuisten e.d. ten gevolge van „zuiveringsacties” in de stad werden door de M.G.D. met het grootste respect behandeld. De soldaat Swart ging hierop de M.G.D. verlaten en keerde terug bij de band. I.v.m. de aanstaande „Demobilisatie” werkte de Administratie onder hoogspanning.

Voor de zoveelste keer: verhuizen.

Begin Februari 1950 verhuisde het Bataljon naar Malang en omstreken. De ziekenzaal vond in Malang een plaats in de Lavalette-kliniek. Ook hier ging de „Dok” op geregelde tijden de posten langs en het bleek dat het uitstekende klimaat de jongens zeer ten goede kwam.

De laatste loodjes.

Met de thuisvaart in zicht, wordt er met man en macht gewerkt aan het afwerken van Medische Bescheiden, zakboekjes, vaccinaties e.d. Inderdaad: de laatste loodjes wegen het zwaarst.

www.indiegangers.nl

Het verhaal dat hier volgt is...

Neen, het is niet datgene wat je denkt, heus niet. Het is niet ontsproten aan een dikke duim. Het is een verhaal over een dertigtal gewone Nederlandse knapen, die evenals jullie anderen, op 3 Juli 1947 naar Maastricht togen om er hun dienstplicht te gaan vervullen.

Och, je kent ze wel. Je weet wel de jongens die met z'n tweeën hier of daar in het hoekje van het kampement zaten te draaien aan hun radiozendapparaat, die met koptelefoons en seinsleutel werkten. Je hoorde ze soms 's nachts hun anna bernard cornelis herhalen. Je hebt er toch menige avond doorgebracht met luisteren naar eventuele berichten over acties, patrouilles of... sportuitslagen. Je kent toch nog dat stel op die oude weapencarrier, die dikwijls een kijkje kwamen nemen op je buitenpost om er een lijntje aan te leggen zodat je kon telefoneren.

Je kent toch nog de stemmen van de centralisten, die je geduldig doorverbonden met het gewenste toestel en je vertelden hoe laat het was. Welnu laat ik je er iets naders over vertellen.

Het peloton werd geboren nadat de 6 weekse primary training een afgesloten geheel was. Het was een eigenaardig mengmoesje, dat stel. Vloerenmaker, kantoorbediende, vulcaniseur, terrazzowerker en een niet nader te definiëren stel dat onder de verzamelnaam studierend thuishoort.

De „jongeman” moest gevormd en opgeleid worden tot datgene wat als het ware het zenuwstelsel van het bataljon genoemd wordt, een apparaat dat onder alle omstandigheden paraat is, en werkt naar ieders tevredenheid.

De eerste weken toonde de „jongeman” zich een voorbeeldig en volgzaam student, die hele schriften volschreef over berichten-wisseling, testen, kabelsoorten en andere onderwerpen welke hij in de toekomst nodig had voor de uitvoering van zijn functie. Het studeren van de hem gedicteerde stof liep vrij goed.

Maar weldra, hoe meer hij opgroeide, begon hij zijn ware aard te tonen. Hij werd meer vertrouwd met zijn omgeving en peilde ongemerkt diegene, die hij als leermeester had, om, na een vrij goede kijk op de persoon, deze juist in zijn zwakste zijde aan te grijpen met een dusdanige levendigheid, welke steeds tot een succes voerde.

Verbinding 5-6 R.I.

Lijnwerk Wonogiri

Tot studeervertrek werd meestal het „Gezellig heukske” genomen. Na terugkeer in de kazerne was de invloed van het genotene goed te... ruiken.

Thuis op zijn kamer hield hij zich met allerlei kunsten bezig, waarbij meestal de volgende ochtend bewoner en kooitje de sporen nog van droegen.

Ondanks zijn „uitspattingen” en streken leerde hij het noodzakelijke verbindingswerk. Zo kwam dan de tijd dat hij de theorie ging toepassen in de praktijk.

Oefeningen op gebied van kabelleggen en radio werden in elkaar gezet en aan de hand van de praktijk leerde hij moeilijkheden overwinnen.

Bij deze oefeningen verborg hij ook zijn ware aard niet. Ging het niet al te vlug naar zijn zin, dan was hij in staat zich iets beters naar zijn smaak op te zoeken, een Limburgse schone.

Zo brak de dag aan van de reis naar Indië. Hij nam afscheid van zijn dierbaren. Diegene, die hem zagen vertrekken mochten hem. Hij had in de korte tijd van zijn opleiding getoond uit het goede hout gesneden te zijn.

Aan boord kreeg hij verschillende werkjes op te knappen, die niet in zijn lijn lagen, maar waardoor hij zich zonder morren heensloeg. Bij aankomst in Semarang kreeg hij nog enkele weken les in de methoden in Indië op het gebied van lijnwerk en berichtenwisseling. Eind Maart kwam hij te Pekadjangan aan en kon hij aan de uitvoering van zijn taak beginnen. De eerste centrale werd geplaatst, de lijnen werden aangesloten en toen na de eerste aansluiting met Pekalongan een gesprek voor Semarang kwam, was hij opgewonden en nieuwsgierig. Het gesprek kwam helder en zonder mankeren door.

Met de dag kwamen er meer aansluitingen en hij werkte voor wat het telefoonwerk betreft op volle toeren. Iedere morgen rukte hij uit om storingen op te heffen en lijnen beter te spannen.

Na het inrichten van de radioposten en het openen van de werkplaats werkte hij op volle capaciteit.

Het berichtencentrum verzorgde de dienstpost en telegrammen. Geleidelijk aan werd het werk van de lijnploeg uitgebreid tot het spannen van blankdraad, een karwei dat jarenlang zijn resultaten zou afwerpen.

Vanaf Augustus kon hij meetrekken op kleinere acties in Belik Salem en Slawi, beladen met toestellen. Hier leerde hij handigheidjes en oefjes om in het moeilijke terrein toch tot het verlangde resultaat te komen. Niet altijd lukte het. Het was voor hem een even grote voldoening als voor de Actiecommandant, als hij zeggen kon dat het zo voor elkaar was.

Deze maanden waren een goede leerschool voor zijn latere taak tijdens de grote opmars en er na.

Zijn streken vergat hij ondanks de drukte niet. Hij greep elke kleine gelegenheid aan om te vieren. Als er ergens lawaai was dan kon men met vrij grote zekerheid een bepaalde richting inlopen. De gekke stunts waren nu en dan niet van de lucht. Zijn werk leed er echter niet onder.

De voorbereidingen voor de tweede politionele actie werden serieus uitgevoerd. Hij wist zich door de tekorten aan materieel heen te slaan op een handige manier. Op originele wijzen werden eigen vondsten in praktijk toegepast en toen dan de grote colonne oprukte naar haar doel was het bataljon voor wat zijn zenuwstelsel betreft volkomen safe. Tijdens de opmars viel geen enkele post uit. Het radionet draaide gedurende meerdere dagen tot ieders tevredenheid onafgebroken.

Nadat de definitieve woonruimte in Solo was aangewezen, werd gedeeltelijk overgeschakeld op de telefoon en kon het radiomateriaal weer even tot rust komen om gereviseerd te worden. Na verloop van tijd werden de mobiele radiostations veranderd in vaste posten.

De afgelopen tijd had zijn tol echter geëist. Door ziekte werd het werkschema steeds zwaarder en was er praktisch geen uurtje vrij om even uit te blazen. Hij beet zich echter taai door de moeilijkheid heen en hield koppig vol.

Terug van actie kroop hij moe in zijn bed om de volgende dag weer ergens anders heen gedirigeerd te worden. Hij kankerde nu en dan wel eens, maar dat luchtte hem op en zuiverde de atmosfeer in zijn omgeving.

Eind Januari werd het bataljon verplaatst en moest hij weer zijn volle inzet van krachten geven om zo spoedig mogelijk de verbindingen in orde te brengen.

In zeer korte tijd was de telefoonverbinding van Wonogiri tot Blimbing en Djatisrono tot stand gebracht, terwijl Patjitan een telefoonverbinding met Blimbing had.

De radioposten bleven tijdens de verhuizing normaal doorwerken. Naar gelang de toestand op militair gebied in het gehele bataljonsvak verslechterde, was dit zeer goed te merken op de telefoonverbindingen. De vijand trachtte hierdoor het bataljon te beroven van zijn zeer noodzakelijke communicatiemiddelen. Het werk dat hierdoor de radio-afdeling kreeg was veel meer dan deze afdeling normaal gesproken verwerken kon. Maar ook hier wist hij, ondanks moeilijkheden op gebied van reparatie's, accu's enz. taai vol te houden. Dag en nacht hoorde je zijn stem of fluittoon in de lucht.

Naast de normale verbinding per radio moest hij mee op acties en hij slaagde er in per 18 set over een afstand van 30 km verbinding te onderhouden.

Het werk op deze acties was zwaar. Zijn aandacht volkomen geconcentreerd op het succes van de verbinding met de commandopost, had hij niet veel tijd zich te wijden aan andere dingen. Bij het onder vuur komen was hij meestal de laatste die dook.

In de periode tot de „Caese fire” viel er slechts een gewonde, die echter spoedig terug kwam.

Na de order „staakt het vuren” vloog hij er weer uit naar alle posten om de telefoonverbindingen te herstellen.

In October werd het vak overgegeven aan de T.N.I. en begon de verhuizing naar een nieuw gebied. Als laatste vertrok hij om in het gebied van Rembang, Blora, Tjepoe weer direct aan de slag te gaan.

Hier wachtte een telefoonnet met 120 aansluitingen. Er kon hier echter wat kalmer aan gewerkt worden, aangezien het een bestaand net was. Er kwam hier dus wat meer tijd vrij voor de vrolijke noot. Zoals van ouds werd er weer gefeest.

In December volgde de verplaatsing naar Soerabaja. Een gedeelte van het materiaal werd overgegeven en hij werd gedetacheerd bij de Verb. Afd. van de „A” Divisie.

Na enkele weken ging hij naar Malang om er zijn laatste tijd in Indonesië door te brengen.

De voorbereidingen tot zijn repatriëring namen een aanvang. Hij was in de tijd dat hij in de tropen gediend had uitgegroeid tot een volwassen vent met een rijke ervaring, opgedaan in de moeilijke dagen van Wonogiri. Wanneer hij terugkeek op zijn werk in de afgelopen tijd, dan kon hij zeggen. Het was zwaar, maar goed.

De radio-afdeling heeft ondanks moeilijkheden kunnen volhouden. De lijnploeg kon het steeds harden.

De magazijnploeg had steeds onder moeilijke omstandigheden en weinig materieel reparaties origineel weten klaar te boksen.

Het berichtencentrum, dikwijls tot laat in de nacht zitten werken, had feilloos alle post en telegrammen verzonden, bijgestaan door de twee motorordonnansen.

In het tijdvak van April 1948 tot Februari 1950 werden: plm. 200 mijl veldkabel uitgerold; plm. 100 km P.T.T.-lijn hersteld; ruim 500 storingen opgeheven. Door het berichtencentrum enkele tienduizenden telegrammen en poststukken verzonden en ontvangen. De energie opgewekt door de laadaggregaten voldoende zou zijn om 7000 lampen van 60 watt 1 uur te laten branden.

De „jongeman” is uitgegroeid tot een „kerel”. Hij heeft bewezen zijn plicht te kunnen vervullen, hoe zwaar het hem ook kostte. Hij heeft de verwachtingen, die aan hem gesteld waren, niet teleurgesteld. Hij heeft getoond een waardig uitvoerder van zijn taak, „het zenuwstelsel van het bataljon” te zijn.

Ik hoop dat de nadere kennismaking je niet teleurstelde. Mag ik je een raad geven en ook al degenen, die deel van hem uitmaakten: Denk nog eens terug aan „hem”, die van jongeman uitgroeide tot een kerel met ervaring en doe er je voordeel mee.

J. G. M. H. CORBEIJ.

DAGBOEK 1-5-6 R. I.

Wij kwamen...

Nog een laatste kus aan verloofde, moeder en zus, een stevige handdruk aan papa en we stapten manhaftig in de trein, die ons naar de kazerne zou voeren. Hoe korter de trein bij zijn bestemming kwam, hoe zenuwachtiger de stemming werd.

Iedereen fruttelde aan zijn koffertje, trok zijn stijve boord nog eens goed, streek de plooi in zijn broek en rookte de ene sigaret na de andere, de gezichten iets bleker dan gewoonlijk.

Met luid geknars kondigde de trein aan, dat we konden uitstappen. Iedereen wilde er zo vlug mogelijk uit, om Maastricht in te gaan, en nog even van het burgerleven profiteren. Ten afscheid, het nieuwe tijdperk inluidende met een stevig glas bier.

Maar o wee, het krioelde er van de „zebra's", die luide te kennen gaven, dat we ons verzamelen moesten. Enigszins onhandig zwaaiend met de koffers voldeden we aan het verzoek, en voor dat we het wisten liepen we „en mars" kazernewaarts...

Na veel geschreeuw en gedonder werden we ingedeeld en stonden weldra voor den heer fourier, die ons een broek voorhield. Bij de kleine man hield hij hem borsthoogte, bij de grote man iets boven de knie en altijd klonk zijn stem vol overtuiging: „past".

Het kwam ons voor alsof iedereen snauwde en slechte zin had. Grote borden stonden op elke hoek met: „Handen uit je zakken". Verder kregen we een strozak in de waarste zin van het woord. Het stro was knoerhard en we twijfelden eraan of dit wel voor ons bestemd was, wij... heren uit het burger...

Maar weldra sliepen we die nacht als roosjes, dromende van kranige krijgslieden, bulderende stemmen gelijk kanonnen, tierende commandanten tegen bibberende jongetjes.

Toch moesten we de volgende morgen bekennen dat het stro lekker warm was, en dat we er liever nog enige uurtjes in gelegen hadden, edoch... het was zes uur. Voor ons militairen... reveille.

Gerinkel, een hels geluid, geloop en geschreeuw, slaande deuren, trapgeloop, vriendelijke klanken begroetten de nieuwe dag. De dag waarin we losgescheurd zouden worden, waarin de banden, die ons vasthielden aan ons burgerkloffie, wreedaardig verbrijzeld werden. Onze gevoelens waren gemengd, deels benieuwd, deels angstig voor het komende.

1-5-6 R.I.

Bawang 31 Aug. '48

„Men” knijpt ons af...

„Sta gort en gunder niet uit je neus te vreten”... Indien ooit in ons jonge leven een aantal adjectieven der Nederlandse taal tot ons zijn gekomen, dan is het geweest in deze komende periode. Stormbaan op..... pats, ter aarde neergedonderd, prikkeldraad, stinkende rioolbuizen, dampende lijven, schurende bepakking van om en de nabij dertig kilogrammetjes, en steeds weer dat gebulder en dat gejuw om niets. Want wij wilden wel, heus, wij deden ons best, ook al was het niet des kaders zin. Wij leerden de ware betekenis van „bruine armen”, dertien kranen, vijftien tafels en waardeerden de mergel van Berg-Geulhem!

En steeds weer die druk van bovenaf, die gebelgde instelling van sergeant van de week, dat kieskeurige luitenantje, loerende ogen op inspectie, dichtgenaaide broekzakken, kragen dicht, petten recht, versomberden „het zonnetje” van ons soldatenbestaan van 's morgens zes tot 's avonds vijf (en daarna!).

Gewoontevorming onder druk, het meer en meer verkrijgen van inzicht in de militaire dienst als trouwe landsverdediger. (het kader had ook lessen in Militaire Paedagogiek gekregen in hun opleidingstijd).

Op patrouille

Tentenkamp Ngawen

Na zo ongeveer zes weken tot en met afgeknepen te zijn, een tijd, waarin we geleerd hadden modder te eten, waarin we alle standjes hadden geleerd met en zonder geweer, waarin we leerden wat „speedmarch” was en dat de stormbaan hoog en de kabelbaan nat was, kregen we inspectie en parade. Iedereen van hoog tot laag leefde die dag op zijn zenuwen. Alleen het rechts richten nam daardoor al twee en een half uur in beslag. Maar allengskens waren we eraan gewoon geraakt, alles, wat wij moesten doen — in correcte uitvoering — en de rest nu ja... je weet wel. Met luider stemme kondigde de toenmalige Bataljonscommandant, de Majoor van Aanholt aan, dat we de houding moesten aannemen. Edoch we hadden anderhalf uur op de „plaats rust” gestaan, en allicht weet iedereen dan dat de spieren enigszins stijf worden. Onze sergeant, die gewoonlijk achter het peloton stond (misschien om ons bij ongesteldheden op te vangen?), zag dan ook tot zijn grote verbazing, dat enigen van ons geen gehoor gaven aan des commandanten bevel. Met het noodlottig geval, dat hij zo rood werd als een gekookte kreeft en tussen zijn venijnig samengeperste lippen siste: „Hé, Pummels (met hoofdletter natuurlijk) Ga in de houding staan. Ik zeg je: plak die schoenen aan mekaar vast. Hé lange draadnagel (wat bedoel ie nou weer?) trek dat geweer in, haal je borsten (da's te grof) omhoog... Oh, oh, oh, wat een ezels (aan welke kant?), zes weken niks anders gedaan, kunnen ze nog steeds niet in de houding staan.”

Na deze literaire uiting van kadertaal, plots een opmerkelijke stilte...

Een afgrijselijke grijns vertrekt zijn adellijke gelaatspieten. Zijn instinct werkt, hij voelt zijn voeten, brandend van elkaar. Geen geluid meer, stomme verwondering, langzaam zakt hij door de grond. Gegrijns bij het publiek, doodse stilte, stilte.

Onze eerste schreden op het militaire vlak zijn langzaam en onzeker begonnen, zekerder geworden door het beleid van onze commandanten en uitgegroeid en tot volledige ontwikkeling gekomen na onze eerste oefening.

We hebben gezwogen en gezweten, gewerkt en gewrocht en... Nu, nu zijn we gereed voor de vervulling van onze komende taak, die veel van ons zal eisen. We gaan beginnen en we zullen het fixen. *Onze bootreis...*

30 Januari 1948 om 5.15 uur marcheerden we van de Tapijnkazerne naar het Station, voorafgegaan door de muziekkapel van de Kaderschool Weert. Ondanks het vroege uur was het druk, in de Maastrichtse straten. Wuivende kushandjes van allerliefste meisjes, betraande moederogen, sombere norse gezichten van vaders, groep van mannen overstemmen de schelle muziek, een tranende dag met droef uiterlijk. De begeleidende verschijnselen van onze „laatste” tocht door Mestreechs dreven en lanen, gesjouw en gedraaf met bagage, commando's klinken, portieren worden gesloten, nog een laatste blik op de straten en voort snelt de trein, ons brengend naar ons eerste doel „de haven van Amsterdam”.

De trein vertrok om 7.20 uur. Vrolijk verliet de reis naar Amsterdam, waar we om 13.00 uur aan kwamen. Twee uren later, na man voor man genoteerd te zijn op grote lijsten (om het verloren lopen tegen te gaan) bevonden we ons op het s.s. de „Nieuw-Holland” dat ons naar het verre en onzekere Oosten zou brengen. De boot zou eerst des namiddags om 5 uur vertrekken, doch dit werd later uitgesteld tot de volgende ochtend 7 uur. En daar stoomden we... Zeeziek werden we verder gesleurd, vergaan van kou en ellende, verlangend naar de warme stoel bij de haard in ons eigen ouderlijk huisje. Krampachtige bewegingen van darmen verrieden ons de deiningen van het schip. Aardappels jassen, corvee-diensten, lessen en sport op de plaats, theoriën over het geheimzinnige land, doorspekt met woorden als „roti, panas, malaria, vliegende vissen, tabéh en wat dies meer zij.

Grote havens, alleen bekend uit de aardrijkskundelessen van weleer, en couranten, afstekende kolossen van het Afrikaanse bergland, schitterende panorama's doemden op aan de horizon van de Oceaan. Vliegende vissen brachten ons afleiding, het Suez-kanaal. Ismailia

Landschap op weg naar Bawang

met zijn twinkelende nachtlichtjes, het standbeeld van Ferdinand de Lesseps, de Rode Zee, net zo min rood als paars, en we voelden het naderen van het Oosten. Kleverige handen, ons tropen-uniform, een kapotte turbine op de grote onmetelijkheid van de Oceaan, alle herinneringen aan onze reis, vreemd in zijn beleving, wonderlijk in zijn grootsheid en majesteit.

„Denk aan Sabang, denk er aan.” We bezochten Sabang en maakten kennis met de eerste indrukken van een tropenstadje. Pisang en nasi, cocos en we meenden elk moment een olifant vanuit de rimboe te zien verschijnen. Zó waren we toen.

Vijf en dertig dagen hebben we op de Oceaan rondgezworven en eindelijk kwamen we in Semarang aan. Met een landingsboot werden we van Nieuw Holland naar de kade gevaren en na ontvangst door een Niwin-afdeling, werden we per auto vervoerd naar Djating Aleh.

Me binne der.....

Drie dagen verbleven we te Semarang, waarna we per trein vertrokken naar Pekalongan. Onze eerste kennismaking met het Indische landschap. In deze plaats werden we hartelijk verwelkomd door het personeel van 2-4 R.I., dat in ons zijn aflossingstroepen zag. Door A.A.T.-vervoer werden we naar Pekadangan gebracht, waar elk Peloton werd ondergebracht in een apart gemeubileerde villa. De legering was buitengewoon en onze verwachtingen voor het komende, werden groter. We waren echter amper ingeburgerd of het verplaatsingsbevel naar Soebah volgde. Van Infanterie I werd alle mogelijk Compagniesmateriaal overgenomen, eigen vervoersmiddelen werden verstrekt en de Compagnies chauffeurs konden reeds nu met hun werk beginnen. De verplaatsing werd bemoeilijkt

door de chauffeurs, die door ongetraindheid in het bergterrein hun wagens niet ter bestemder plaatse konden brengen. Een gedeelte van de colonne vertrok naar de plaats van bestemming, een restant bleef achter bij wagens met weigerende motoren, lekke banden en kapotte remmen.

De tijd die nu volgde kenmerkte zich door training, wachtjes lopen in tropennachten, het oversteken van kalis en dergelijke. Naast 2-4 R.I., die ons met raad en daad terzijde stonden, werden onze eerste tropendiensten verricht.

Begin Mei vertrok 2-4 R.I., de „Kennemers”, naar Batavia voor inscheeping naar Holland. 1-5-6 R.I. nam het Compagniesvak over van 1-2-4 R.I., hetwelk de plaatsen Limpoeng, Bawang en Plelen omvatte. Een carrierpeloton kwam onder commando van onze C.C., met als standplaats het stadje Plelen. Het 2e Peloton verhuisde op 13 April naar Limpoeng, onder commando van Vndg. Hoogeweg en nam de diensten over van een Peloton Kennemers. Het 1e en 3e Peloton, onder Commando van de Res. Tlt. Huiskens en de Vndg. Mertens vertrok naar de bergen, naar de Kpg. Bawang. De Ciestaf bleef te Soebah in de Houtvesterswoning. Al direct begon het patrouillelopen. Van de ene hoek naar de andere uithoek. Loerah-verkiezingen, slametans werden meegemaakt, „bepatrouilleerd” en we „Like-ten” al heel spoedig het Indisch kostje. De verhouding tot de Javanen werd in feite gepersonificeerd in de Loerah van Bawang, die een ieders vriend was. In alle gebeurtenissen leefden op alle standplaatsen de troep mee en al spoedig pasten we geheel in deze omgeving. Het detachement Limpoeng ruimde zeer actief de Barisan-Pendem op, die de bevolking terroriseerde. Het Detachement Bawang trok fris en monter de bergen in, voorzien van pullovers en een extra deken om de kampong Pranten eens te bezien en te genieten van de heerlijke kou. Soebah wrocht zich door de lijst van voorzieningen, groenten en eieren, hout, benzine en vervoer van en naar de stad Pekalongan. Ook de activiteit van de „Zwarte Panterband” werd merkbaar. Op alle detachementen ontvingen onze muzikanten een hartelijk onthaal. Een ieder vond het jammer dat op 8 Juni 1948 de detachementen werden opgeheven en verzameld in de kpg. Bawang. Nu was het voortaan uitkijken, want de „Baas” was heel dichtbij!!!!

Op 31 Augustus werd tesamen met het B.B. een feest georganiseerd, dusdanig goed geregeld, dat van heinde en verre de mensen naar Bawang trokken om van de feestelijkheden getuige te zijn. Een Ereboog verscheen voor de ingang van de nieuwe Commandopost, feestelijk verlicht, de weg naar het detachement der pelotons werd met groen en bloemen versierd. De „snoepexcursies” (Reclame voor

Gilda) werden opgevoerd en dagelijks reed voortaan de Kapitein Vermeulen met zijn staf naar beneden om de bevolking met zuurtjes te verrassen. Uit tactisch oogpunt gezien was deze rit verklaarbaar toen op zekere dag de kolonel Breemouer inspectie hield te Bawang. Alle kinderen wuifden hem toe, en hielden hun handjes op, en voor niet insiders, leek dit de vriendelijkheid zelve (dank zij Gilda's zuurtjes). De eerste cabaretvoorstelling werd gegeven in het Bawangse, en Harry Loeff c.s. incasseerden een behoorlijk succes. Ook verschenen er geregeld Niwincabaretten, die altijd zeer door ons op prijs gesteld werden. Mogen we dan nog even memoreren de geboorte van des kapiteins dochter, Marischka, bij welke gelegenheid de „reeds onder de kap gekomen villa van de compagniestaf" naar haar gedoopt werd.

Het derde peloton, dat tactisch toegevoegd werd aan 3-12 R.V.A. en te Soebah gelegerd werd, vierde de kroningsfeesten met de ass. wedana van Soebah in zeer prettige sfeer.

Op 18 September, midden onder een cabaretvoorstelling kwam het bericht, dat twee pelotons op actie moesten. Een zenuwachtige stemming heerste er overal. De volgende morgen om 4 uur vertrokken we naar Belik, in de omgeving van de Slamet. Ook ging er nog een peloton van de Ost compagnie, n.l. het carrierpeloton, mee. Het geheel stond onder commando van de kapitein Vermeulen, onze C.C. Voor de eerste nacht verstreken was, hadden we reeds menige vijand gedood en gevangen genomen. De buit was aanzienlijk. Eigen verliezen gene. Na twee weken van intense patrouillegang dag en nacht keerden twee pelotons terug naar hun bivakken. Het derde Peloton bleef ter versterking van 4-6 R.I. een week langer te Belik. De jongens van 4-6 R.I. juichten ons toe, toen we van hen afscheid namen. Het bivak te Bawang was intussen verkleind en verbeterd en de roemah „Marischka" gereed gekomen. Dagelijks werkten hieraan honderden koelies.

In deze dagen drong ook een vijandelijke T.N.I.-bende door tot in de onmiddellijke nabijheid van het bivak. Twee kleine groepjes, hoofdzakelijk bestaande uit schrijvers-oppassers-facteurs, maar ook enige doortrapte patrouillelopers plus de assistent wedana en zijn kampongpolitie, trokken er op uit. In een djagoeveld werd contact verkregen, een T.N.I.-officier gedood, een andere gevangen genomen. Ook hier was de buit goed. Pistolen-karabijnen-klewangsmunitie. Nadat we zo zes maanden in het Bawangse geleefd en gehuisd en het hele gebied tot in de finesses uitgekamd hadden, kwam het bericht dat we overgeplaatst werden. Maar wederom bestemming: bergen. Waren het tot nu toe bergen van om en de nabij 1500—2000 meter, nu lieten zich heuveltjes zien, die honderden meters hoger

waren, en..... in groter getal. Toch had iedereen goede zin, want verandering van spijs moet er af en toe zijn. De staf, eerste en tweede peloton moesten naar Lebakbarang, het derde peloton had als bestemming Panningaran. Ieder peloton stond nog enige mensen af om het detachement Lolang, dat onder commando stond van de S.M.I. van Gestel, te formeren. Bawang, het oord, dat ons zeer geliefd was geworden, waar we uitsluitend op elkaar aangewezen waren, waar we initiatief en samenwerking leerden, dat Bawang was nu verleden.

Lebakbarang, de eenzaamste post van Java, een smalle bergweg is de enige toegang tot dit verlaten oord. Rotsachtig begroeide heuveltoppen, kampongs neergeveld in bergglooiingen. IJskoude watervalletjes met kristalhelder water, een rijkheid van natuur, zeldzaam in haar pracht.

De voorstad van Lebakbarang, Lolang, de post waar de bergpaarden vertrokken en gestationeerd waren, de post met de paarden A.A.T., dat dagelijks voorzag in de steeds terugkerende behoeften, bier, limonade, weekfourage, post en wat dies meer zij. Het kampement dat we in Lebakbarang aantroffen was onbeschrijfelijk. Iedere woning bestond uit drie wanden en een half dak. Maar weldra verrezen er nieuwe woningen, gemaakt door de pioniers van 5-6 R.I., en de eerste steen werd gelegd. De temperatuur was er prima. Zeven- en achtdaagse patrouilles volgden elkaar in zeer snel tempo op. Kwam een zevendaagse patrouille binnen, de achtdaagse ging juist uit. Slapies en boezemvrienden begroetten elkaar eenmaal in de drie weken, gedurende een kwartier om hem daarna in een gelijk tijdsbestek niet meer te zien.

Zwaar rotsachtig terrein, echt terrein om je de pleuris te lopen (wat we dan ook gedaan hebben), begroette iedere patrouille. De stemming was er echter goed, de „Zwarte Panterband” kwam, hun drummen en trompetten op de paardjes geladen, naar boven. Ook dokter en aalmoezenier schrokken er niet voor terug de dertig kilometer lange tocht iedere week te ondernemen. Menige vrolijke avond hebben we daar doorgebracht. De stemming in Lolang deed niet onder voor die in de bergen. De tijd van brieven schrijven, ze vlogen de pen uit, zoals Mina Bakgraag ze uit de pan liet vliegen. In Lolang werd een zwembad met eigen knuisten gebouwd. Het werd een echt ontspanningsoord. De begeleidingspatrouille, die van haar dertig kilometer lange race terugkwam, vond hierin een heerlijke ontspanning, totdat de beruchte oorpijn uitbrak, en het zwemmen (per Cies order) verboden werd.

Panningaran zullen we nu in vogelvlucht bezien. Na de zware actie Belik verwachtte een ieder een tijd van rust, maar zoals gewoonlijk

ging ook deze keer de vlieger niet op. Het 3e peloton kwam er nog het beste vanaf. Maar ook in Panningaran viel het om de duivel niet mee. Het ongeluk wilde namelijk, dat ons bivak precies aan de verkeerde kant van een bergkolos lag, zodat wij iedere patrouille begonnen met een klim van om en nabij de duizend meter. Driedaagse patrouilles brachten de nodige variaties in het geheel. Een goed georganiseerde bende werd opgerold maar daarvoor moesten we meer dan twintig uren achter elkaar patrouilleren, waarbij diverse kwaadwilligen werden gevangen genomen en overgegeven werden aan de I.V.G. Panningaran, bestaande uit 3 K.N.I.L.-jongens. Ook hier heerste een prima stemming. Een gezonde geest en fris gemoed.....

Na twee maanden in Lebakbarang gezwoegd te hebben vertrokken we op 10 December 1948 naar Kadjen. Honderden koelies versleepten de barang van de compagnie en de derde compagnie nam de posten van Lebakbarang en Lolang van ons over, terwijl het paardendetachment ter beschikking bleef van de derde compagnie. In Kadjen aangekomen merkten we alda, dat de temperatuur hier heel anders was, dan waar we voorheen gelegen hadden. De legering viel mee, doch traditiegetrouw werd hier direct een aanvang gemaakt met verbeteringen.

Nog diezelfde nacht moesten we in Kadjen aan 'n compagnies-actie in de buurt meedoen. Woensdag vijftien December kregen we order munitie, kleding en verdere benodigdheden af te halen. Niemand van ons wist precies wat er gaande was. De gedachten bepaalden zich vooral op een komende grote actie. Geheime besprekingen waren aan de orde van de dag. Toen we het Niwin-Kerstpakket acht dagen voor het Kerstfeest ontvingen, wisten we met zekerheid, dat de 2e politionele actie komende was. De 17e December voegde het Detachment Panningaran zich bij de rest van de compagnie. Dit detachment werd afgelost door een gevechtscompagnie van 3-11 R.I. met ondersteuning van de zware wapens van 4-6 R.I. Die dag vertrok de hele compagnie, de wagens reeds actie-klaar geladen naar Kedoengwoeni, waar de rest van het bataljon reeds verzameld was. Pekalongan maakte op iedereen de indruk van haastigheid en een zenuwachtige, doch vrolijke stemming was overal merkbaar. Besprekingen volgden elkaar op, raadgevingen, orders, verbeteringen in het laden van de wagens, vermengd met oefeningen in op- en afstijgen vulden de laatste dagen in Kedoengwoeni. Het vertrek van het Bataljon naar Semarang werd echter in verband met vertraging in het aanvangstijdstip van de actie, 24 uren uitgesteld. Alom heerste grote teleurstelling. Men dacht van uitstel komt afstel. Maarrrrrrrrr.....

Zondag 19 December 1948 werd Djocja door Luchtlandingstroepen genomen en bezet, zonder zware tegenstand. Op onze tocht naar Semarang bereikten ons de berichten over het slagen van de aanval op Djocja. Het ging goed. Een levenslustige opgewektheid maakte zich van ons meester. Eerdaags zouden wij deelnemen aan die grote politionele actie. Te Semarang werden we geformeerd in de gevechtseenheden, hetgeen een dag verblijf te Semarang meebracht. Consignatie en in afwachting!!!

A C T I E.....

We zullen eerst het eerste peloton begeleiden, dat als opdracht had de Veldartillerie te beschermen in de opmars. Achter Infanterie I, die de weg Solo tot en met Kartasoera zou bezetten, rukten we op 21 December om 23.00 uur de voormalige demarcatielijn over, vanuit Salatiga richting Solo. Voor en achter ons de artillerie met haar G.M.C.-trucks. In Kartasoera stelden de twaalf stukken artillerie zich op, om zo nodig de twee Bataljons 4-9 R.I. en 5-6 R.I., die Solo zouden nemen, te ondersteunen. Des morgens om een uur of negen lagen de stukken reeds op Solo gericht. Dit bleek achteraf niet nodig te zijn door de verrassende opmars der twee bataljons. Jagers en bommenwerpers vulden de lucht met hun gebrom en..... Veni, vidi, vici.....

In Djatingaleh waren de laatste voorbereidingen getroffen, maar nog steeds was het wachten. De eerste berichten kwamen druppelsgewijze van alle kanten binnen. Het ging overal prima. Dit was het, dat ons nog ongeduldiger maakte. Alle overbodige spullen, waaronder ook ons veldbed, hadden we ingeleverd, zodat we de afgelopen nacht gedoemd waren om op de koude stenen vloer te liggen. Eindelijk kwam dan in de loop van de avond van de Majoor Peeters sendiri het grote bericht, dat we nog dezelfde avond naar Solo zouden oprukken. Een grote taak werd ons opgedragen en de Majoor sprak ons toe, onze plichten te vervullen, zoals van ons geëist en verwacht werd. Wij weten niet, zo sprak de B.C. „wat er gebeuren zal”, doch ik stel mijn vertrouwen in U allen. Volg de bevelen van Uw commandanten met de grootste nauwgezetheid op, en samen zullen we overwinnen.

De wapens werden nogmaals door iedereen nagekeken, auto's nog even verladen, want daarop zouden we een lange tijd moeten doorbrengen. Des avonds te 8 uur wemelde het van gehelmde vijf-zessers. Langzaam formeerde zich de colonne..... het resterende gedeelte van onze Cie had zijn plaats in die grote formatie ingenomen onder de roepnaam Luipaard, een reserve van de Actieleider. Zo rukten

wij tegen de „Gombel” op. Het werd 1....., 2 uur .Het begon langzaam te regenen. Nog immer trok de colonne traag voort. Een koude rillerige nacht, donker en geheimzinnig. Thans ging het beginnen en ieder vroeg zich af, wat de toekomst brengen zou. Te 3 uur 's nachts kwamen we in Salatiga drijfnat aan. Hier hadden we een kort oponthoud, want een batterij artillerie werd ingeschakeld in de 30 K.M. lange colonne. Even later ging het voorwaarts en te 4 uur passeerden we de voormalige demarcatieline, nu zou het menens worden. Maar tot Kartasoera werd geen enkele tegenstand ondervonden. Infanterie I had keurig werk verricht en was in Kartasoera reeds afgeslagen naar Klaten.

Met het verstrijken van de kilometers, kwamen we allemaal tot de conclusie, dat de Veldgenie prima gewerkt had. Opgeruimde wegversperringen, onschadelijk gemaakte bommen, weggesleurde bommen, gaven de opmars een typisch oorlogsuiterlijk. Te plm. 11 uur werd Kartasoera door ons bereikt en alles was zonder de minste tegenstand verlopen.

Zou het nu eindelijk beginnen? De artillerie stond reeds opgesteld en zou bij een te sterke tegenstand de infanterie-eenheden met een bombardement kunnen ondersteunen. Vliegtuigen cirkelden boven de stad en bestookten de tactisch belangrijke objecten. Als muziek klonk het geknetter in onze oren. Zwarte rookkolommen stegen op uit de stad. Onheilspellend was de horizon versomberd. Een doods tafereel, geen leven, alleen in de verte ons doel: Solo.

De colonne splitste zich in tweeën. Het bataljon 4-9 R.I. naar het Noordelijk, 5-6 R.I. naar het Zuidelijk gedeelte van de stad. Na een korte bespreking van de Commandanten met hun Actieleider werden de Compagniën ingezet. Langs een zijweg ondersteund door carriers, kwamen we steeds dichterbij de stad, dat uiteindelijk het doel van onze gehele actie was. Nog steeds gezeten op 3-tonners met gespannen brens en geweren om bij het minste teken van tegenstand ingezet te worden.

Het werk van Infanterie I was duidelijk zichtbaar. Achter de huizen lagen de nog niet opgeruimde lijken van tegenstanders. Geen mens was er te bekennen, alles even doods en verlaten. Bij een grote brug, die door een mijn of bom gedeeltelijk was vernield, werd halt gehouden en de tocht ging te voet verder, alle zenuwen gespannen tot het uiterste. Versperringen van houten blokken en andere rommel in wanorde verspreid over de straten, maar bovenal die doodse stilte, viel ons op. In een 3 uur tijd waren we dwars door Solo getrokken en de Aloon-aloon met de beroemde Solo-kraton was in onze handen. Van alle zijden kwamen er troepen en er

heerste een drukte van militaire voertuigen. De stille wijken werden reeds door patrouilles bezocht en deze zochten direct fanatiek de gevechtshaarden op. Huiszoekingen en verdere stadszuiveringen waren aan de orde van de dag. Ons laatste doel, het bezetten van de kraton verliep vlot en zonder noemenswaardige tegenstand. De buitenmuren werden direct afgezet en aan enige snipers werd het zwijgen opgelegd. Brens en mortieren werden in gunstige posities geplaatst, om bij eventuele vijandelijke tegenstand of actie te worden ingezet. De bevolking was spoedig over de eerste schrik heen, deuren en ramen werden voorzichtig geopend en jawel daar kwamen de eerste moedigen aan, ons met grote ogen bekijkend. Wat zuurtjes en een sigaret en de eerste schrik was gauw verdwenen. Inmiddels was door de Ciestaf een geschikte legering uitgezocht. De diverse op wacht staande posten werden des avonds in de stromende regen afgelost. Gelukkig was het eten dra klaar en de inwendige mens kon versterkt worden. Enkelen hadden zich van wat beddenmateriaal meester gemaakt. De anderen vlijdden zich op de vloer, doch iedereen sliep als een os. Behalve de wacht, terwijl het voor hen de tweede nacht was, dat ze wakker moesten blijven en wel na een zeer vermoeiende dag. Ende despereert niet, bleven zij in het donker loeren naar onraad. Nog was de zon niet ter kimme, of we waren weer in rep en roer. Stadszuiveringen werden voortgezet. Huiszoekingen en contrôle van die mensen, die Solo wilden verlaten. Opmerkelijk was de welwillende houding van de Chinezen en wij, „oude Indiërakkers”, maakten in onze handeltjes daar een geducht gebruik van.

Vele wapens en munitie vielen in onze handen en het viel ons op, dat de bewoners van Solo steenrijk waren. Verzorgde huizen, kostbare krissen, edelgesteenten en volop wijn!!!!

24 December gingen we op actie naar het vliegveld, ter verkenning en het opruimen van verzetshaarden. In „no time” was het vliegveld in onze handen zonder tegenstand. De beschermingsgroep voor de mortieren doorzocht intussen de achterliggende kampongs en trof in de suikerfabriek „Tjolomadoe” een grote hoeveelheid wapens en bommen aan, die later per wagen naar onze legering werden vervoerd.

Om 4 uur 25 December 1948 togen we per truck, zwaar bewapend met mortieren en brens ter kerke, om de Nachtmis in een kerk van Solo te kunnen bijwonen. In de zakken handgranaten, op de schouders een geweer of sten, om het middel patronenbanden, daar stonden we onwennig te knippen, een beetje verlegen met ons zwaar beladen figuur. Met gebogen hoofd luisterden we naar het „Vrede op aarde aan de mensen van goeden wil”. Veler gedachten

gingen naar huis, naar het gezellige vredige Limburgse en Brabantse landschap, waar vele moeders en vaders vol onrust over hun zoon te bidden en te smeken zaten bij het Kerststalletje. Een wereld van de grootste tegenstellingen. In de kerk een vrome menigte, belevend het grote gebeuren, daarbuiten wachtposten rond de gehele kerk. Vrede en oorlog, tesamen op dit moment. Maar al vlug riep de oorlog ons weer. We moesten verder. Actie na actie werd ondernomen en vergde veel van onze krachten. Ook gewonden en doden kwamen er, maar nog altijd was het motto „verder”.

4 Januari 1949 begon voor ons de actie Bentokan, een kampong 16 K.M. ten Noorden van Solo, waar de vijandelijke troepen zich genesteld hadden. Des morgens al heel vroeg vertrokken we. De artillerie werd opgesteld, om onze infanterie-actie te ondersteunen. Verder waren een peloton Genie en zware mortieren toegevoegd. Na korte tijd kregen we de eerste tegenstand. Maar fit zo vroeg in de morgen ruimden we deze tegenstand spoedig op. Waar de tegenstand groot was, ging eerst de artillerie aan het blazen, waarna wij verder het grondige werk verrichtten. Het peloton Genie ruimde ondertussen alle versperringen op en maakte noodbruggen. De bulldozer deed ook zijn best hierbij. Dit alles nam echter zeer veel tijd in beslag en we waren dan ook genoodzaakt dien avond, na vier kilometer opererukt te zijn, ons nachtbivak ter plaatse op te slaan. De bulldozer verzorgde het schootsveld en die nacht kwam er niet veel van slapen omdat sterke wachtposten geplaatst waren, teneinde ons kamp bij een eventuele aanval te verdedigen. De volgende dag om zes uur stonden we weer gevechtsklaar. De tegenstand werd hevig en het artillerie-gebulder vulde de lucht. In de verte knetterden de zware mitrailleurs. Het afsluitingspeloton ondervond zeer hevige tegenstand. De artillerie-luchtverkenning werd eveneens met zwaar mitrailleursvuur bestookt. Een kilometer voor Bentokan was de brug grondig vernield. De colonne stond met tussenruimte opgesteld en daar het reeds middag was, werd een poging ondernomen het eten te bereiden voor de pelotons. De vijand drong zich echter achter de pelotons in de colonne. Hevig mitrailleursvuur veroorzaakte gedurende zeer korte tijd verrassing. Vijf gewonden. De pelotons werden teruggecommandeerd en na een stormaanval vluchtte de vijand in wanorde, met achterlating van verschillende doden. Het herstellen van de brug was onmogelijk, daarom werd door de Actie-commandant besloten een doorgang door de kali te maken. Dit nam zeer veel tijd in beslag en de middag was reeds ver gevorderd, toen we eindelijk de overkant bereikten. Bentokan was in onze handen, betaald echter met de prijs van enkele gewonden. Via de radio werd bericht verzonden en direct was de

ambulance, onder begeleiding van Vickers ter plaatse, met de toenmalige bataljonscommandant de Majoor Zijlstra. Onder de gewonden bevond zich ook Piet Lamers, die die morgen met zware malaria de tocht moest beginnen. Hij had plaats genomen in een van de wagens en werd eveneens verrast door de plotselinge aanval. Een chauffeur en drie man carrier-personeel werden eveneens afgevoerd met de gepantserde ambulance. Na een doorstoot van nog enige kilometers werd het intussen klaargekomen bivak betrokken. Een zware dag, een moeilijke tocht, gelukkig geen doden.

GROGOL.

Het tweede peloton moest intussen de linkervleugel afsluiten, zijnde de ondersteuningsgroep op de flank. Na hun stellingen te hebben ingenomen, raakten zij onder zulk een zwaar vuur, dat verplaatsing bijna niet meer mogelijk was. De sek. Meijler, ziekenverpleger van dit peloton, raakte hierbij zeer zwaar gewond. Door dapper en moedig optreden van de korporaal Balmakers en de soldaat Scheepers werd het leven van hem gered. De luitenant Kagenaar voerde op dié wijze het commando, dat verdere ongelukken voorkomen konden worden. Een zware dag voor het tweede peloton, maar door het moedig optreden van deze twee mensen werd deze dag een gouden bladzijde in hun herinnering, met eigen levensgevaar een kameraad onder zwaar vijandelijk mitrailleurvuur het leven te redden.

Zeer vele patrouilles werden in het gehele gebied Bentokan gelopen. Grote troepenconcentraties omsloten ons bivak en meerdere malen zaten onze patrouilles urenlang ingesloten, maar steeds wisten commandanten en soldaten wat hen te doen stond, zich met taaie vasthoudendheid er door heen te slaan. Bezweet, vies en vuil keerden ze huiswaarts, maar steeds opnieuw gingen ze, omdat het hun plicht was.

Ondanks deze slechte zijde van de actie, waren er echter ook goede zijden. Het eten was er uitstekend, en het leek wel Luilekkerland op dat gebied. Kippen, eenden en varkens bengelden achter de carriers aan.

Zeer onverwacht vertrokken we weer uit Bentokan op 18 Januari — op naar Solo om daar weer „enige rust” te genieten. Het enige wat we te doen hadden was het bewaken van bruggen. Het resultaat was twee van de drie nachten op wacht en een dagwacht. Daarbij slecht eten, dysenterie en andere kleine ziektejes meer.

Onze kapitein H. P. C. Vermeulen werd ondertussen wnd. Bat. Commandant en vertrok voor onbepaalde tijd naar de Bat. Staf. De Res. Tlt. Soudant nam tijdelijk de compagnie over.

Deze „rust” was gelukkig niet van al te lange duur en weldra zat een peloton en wel het eerste pel. de 22e Jan. in Ampel bij 4-9 R.I. om het convooi Salatiga—Solo v.v. te beveiligen. De rest van de Compagnie vertrok enkele dagen later via Kepoeh en Ngoeter naar Betal.

BETAL..... een naam, die ten alle tijde in ons geheugen zal blijven geprent, waar veel lief en leed gedeeld werd, waar echte kameraadschap heerste van hoog tot laag; een naam, waaraan we gehecht werden.

AMPEL.

We zullen weer even het eerste peloton volgen op de weg naar Ampel, voorbij Salatiga. We kwamen daar bij 4-9 R.I. te liggen. Iedere morgen moesten we een 150 wagens sterk convooi in Salatiga ophalen en beschermen tot in Solo. In Solo werden de wagens gelost, terwijl wij in de omgeving van Kartasoera moesten patrouilleren. Dit peloton stond onder rechtstreeks commando van de Cdt. V-Brigade.

De gehele weg Salatiga—Solo v.v. was erg gevaarlijk. We kwamen dikwijls in actie en er ging geen dag voorbij, of het convooi had doden en gewonden. Maar nog iedere keer heeft het peloton het convooi er door gehaald, al koste het veel munitie. Het kwam altijd op zijn plaats van bestemming.

Op 9 Februari 1949 vertrokken we weer met het convooi uit Ampel. Het was een zwoele dag. Door het dag in dag uit op de wagen zitten en turen in het terrein, aanval op aanval afslaan, waren we al ietwat op onze zenuwen gaan leven. We merkten het allemaal. De gezichten waren bleek, de handen trilden, geen nacht werd er meer rustig geslapen. Het was iedere dag weer: Morgenvroeg weer door die hel. En op 9 Februari gingen we weer allen op de vaste plaats zitten wachten, totdat we weer in actie moesten komen, want de eerste opdracht luidde: Convooi moet door en als tweede: De vijand vernietigen. Even achter Bojolali kwam het verraderlijke schot, waaraan Blom, meer bekend onder de naam van „Bolle” om het leven kwam. Er kwam gloed in onze ogen en wee hen, die zich nog op onze weg vertoonden. Zo is het ook gegaan. De volgende dag hebben we onze kameraad op het Ereveld van Solo begraven. Iedereen, die hem kende en niet verhinderd was, was aanwezig, alsmede de Brigade Commandant en andere hoge Autoriteiten. Het Bataljon 4-9 R.I. werd vervangen door 402 B.I. Zodat we nu daarbij gedetacheerd werden. Enige dagen later kwam het bericht, dat we overgeplaatst werden naar onze compagnie, we vertrokken naar Ngoeter. De wagens waren boordevol. In Ngoeter werd de post van

het K.N.I.L. door ons overgenomen. De taak van ons was het bewaken van bruggen en we hebben er een dag of tien gelegen, toen we de post Tempoeran van het Pag Pel. overnamen. Deze laatste nam onze post Ngoeter weer over. Onze compagnie lag weer enigszins bij elkaar, want Tempoeran lag op 8 K.M. afstand van Betal.

BETAL.

Na dit korte relaas van het 1e peloton, gaan we weer naar de rest van de Cie. in Betal. 'n Kampong gelegen 12 K.M. ten Zuiden van Wonogiri, waardoor heen de Bengawan Solo stroomt. Bij onze aankomst leek deze kampong wel uitgestorven, de bevolking had zich tenminste angstig in hun hutten teruggetrokken. Maar dit was niet van lange duur, want weldra waren ze vertrouwd met ons. Deze post werd door ons overgenomen van het K.N.I.L. Infanterie I. Helaas moesten we de bevolking div. hutten laten ontruimen, om ons van de nodige legering te voorzien. Een goed begin is het halve werk en deze maatregel maakte ons dan ook al direct zeer „sympathiek”. Nauwelijks had de bevolking hun hutten verlaten, of de div. bamboeschotten vlogen door de deur (voorzover aanwezig) naar buiten. Onze bajonetten deden weer uitstekende diensten, ditmaal echter om de hutten een meer Hollands aanzien te geven. Al snijdende verschenen vlug de nodige ramen. In 'n minimum van tijd had eenieder zich zo goed mogelijk ingericht, tafels, stoelen, kasten werden gecharterd. Gelukkig was er nog iemand die dit stop commandeerde, want de veldbedden kwamen in het gedrang. De halve kampong was leeg, maar in plaats daarvoor kreeg de bevolking schitterende papieren met div. handtekeningen, een geste uit de volheid van ons hart. De stellingen van onze voorgangers werden met kleinere verwisseld, dat hadden wij niet nodig. Nauwelijks waren wij echter een week daar of we werden reeds verrast door een kleine nachtelijke kampaanval. Mortierbommen, die reeds jaren meegesleept waren, weigerden. Ondanks dat werd deze aanval afgeslagen. In alle haast werden de volgende dag de stellingen weer vernieuwd. Dikke wallen verschenen rondom elk gebouw. We hadden toch iets te vroeg gelachen. Behalve dat we iedere dag patrouilles liepen, begonnen we in ons gebied met onze eerste actie(tje). Een peloton van de 3e Cie. en een peloton van onze Cie. gingen op „excursie” naar de kopermijn. De Adj. Mulder (P.C. 3e Pel.) was excursieleider. De benodigde voorzorgsmaatregelen waren genomen, hele waterblikken met thee, gemengde spijs, jachtworst, brood (bij gebrek aan cadetjes) werden door ons meegesjouwd. Op een zeer onchristelijke tijd, 4 uur 's nachts, vertrokken we per wagen richting Tirtomojo. De eerste

wagen donderde bijna de kali in, want de chauffeur had niet gezien dat de brug er uit was. Vanaf hier, 7 K.M. voor Tirtomojo, begonnen we dus te patrouilleren. In Tirtomojo lieten we 12 man achter, de rest trok verder om onze opdracht uit te voeren, n.l. het bevrijden van Chinese vrouwen en kinderen, die enkele K.M.'s verderop in de bergen werden vastgehouden door de T.N.I. Inderdaad troffen we in de opgegeven kpg. een dertigtal vrouwen en kinderen, welke onder onze begeleiding afgevoerd werden naar Betal. In Tirtomojo werd de nacht doorgebracht. De volgende morgen vertrokken we weer zeer vroeg naar de kopermijn. Erg gerust waren we niet, maar we wilden het voor elkaar niet toegeven. Door uiterst zwaar terrein en door div. bergkloven werd het fabriekscomplex bereikt. Alles was doodstil en uiterst verdacht. Nadat alles rondom in de verdediging was gelegd, werden de biscuits met een beetje jam genuttigd. Hierna werd de terugweg aanvaard. Nauwelijks waren de eerste mensen op weg, of we kregen sniper-schoten, die gevolgd werden door mortier-granaten. Onze brens en mortieren begonnen een geduchtig woordje mee te spreken, en zo mocht het ons gelukken om met 25 man, meer dan 30 K.M. van Betal, zonder hulpmiddelen uit een gevaarlijke omsingeling te ontsnappen. Alle tjotten waren bezet door T.N.I.-troepen. Terug in Tirtomojo werd meteen opgebroken, want het was reeds laat in de middag en we hadden nog een hele ruk voor de boeg. Doodmoe kwamen we in het kamp aan. Onze opdracht was volbracht, maar onze rust was niet van lange duur, want enkele dagen later volgde de volgende actie: Woerjantoro! Actieleider Kapitein Vermeulen. Een peloton Ost-Cie, een peloton 4e Cie en een peloton van de eerste Cie. Vanuit drie richtingen werd deze actie ondernomen. Na de bezetting van dit stadje bleef een peloton van onze Cie achter, om naderhand, een twee dagen later volgende actie in de flank te ondersteunen. Deze tijd werd benut om de omgeving van Woerjantoro te zuiveren. De tweede nacht kregen we een beschieting. Van onze zijde werd het vuur niet beantwoord om onze opstelling niet te verraden. De volgende dag vertrokken we in Zuidelijke richting, om een afsluiting te leggen voor de actie vierde Cie. Des namiddags om vijf uur wilden we vertrekken naar Betal. Een stortregen verrastte echter onze terugtocht, met het gevolg, dat de kali ging bandjirren. Met een zelfgemaakt vlot waagden de eerste zes man zich over de kali. Wonderwel liep dit goed af. Het vlot werd teruggebracht door koelies, waarna de volgende zes man nogmaals de overtocht waagden. Het vlot was echter nu zo gammel geworden, dat enkelen bijna verdronken. Er bleef ons nu anders niets over, dan langs een grote omweg de terugtocht te aanvaarden. Zonder kaart of kompas,

want deze waren bij de overgezette mensen, begonnen we te lopen. Ondertussen was de nacht reeds ingevallen en na urenlange omzwerving bereikten we des nachts om half twee Tempoeran, acht kilometer van ons bivak. Gelukkig stonden hier wagens gereed om ons terug te brengen. Doodmoe, kapot kwamen we in Betal aan. Ook deze actie was weer ten einde. Zo volgden vele acties elkaar op, waaronder ook actie Laoe en deze was nauwelijks achter de rug, of een groot opgezette actie zou beginnen. 's Nachts een zware aanval, die met alle mogelijke wapens werd afgeslagen. Ondanks dat, vertrokken we al vroeg naar Batoeretno, vanwaar we zouden beginnen. Kapitein Vermeulen was weer Actie-commandant. De compie, samengesteld uit Ost-Cie en 1e, 2e en 4e Cie, moest binnen twee dagen door het Duizendgebergte Semanoë, nabij Wonosari, zien te bereiken. Eten voor een dag of drie plus zware mortieren en de nodige munitie gingen mee. Hiertoe werden enkele honderden koelies gecharterd. Alles moest te voet gaan, omdat alle bruggen vernield waren en de wegen zwaar versperd. De eerste nacht zouden we doorbrengen in Pratjimantoro. De laatste vijf kilometer hadden we echter te kampen met zo'n zware versperringen, dat een infanterist er nog veel moeite mee had, laat staan de koelies met hun zware vrachten. Tegen de avond kwamen we in het plaatsje Pratjimantoro aan. Aan alles was te zien, dat de T.N.I. in aller haast het stadje ontruimd had. Enkele huizen stonden in brand. De volgende dag zou de zwaarste dag worden en iedereen ging dan ook vroeg naar bed, opgeschrikt midden in de nacht door een ontploffing, wat later een eigen handgranaat bleek te zijn. Vroeg waren we alweer op stap en zaten spoedig midden tussen de tjotjes van het Duizendgebergte. Een betere naam hadden ze daarvoor zeker niet kunnen geven. In de afgelopen nacht waren parachutisten geland op het vliegveld Gading en 5 R.S. rukte vanuit Djocja op. Alles verliep rustig, maar dit dank zij de talrijke jagers, die het luchtruim doorklieften en de diverse bergtjotten schoonveegden. Steeds verder kronkelden zich de honderden meters lange patrouille door de bergen. 's Middags om vier uur lieten we gelukkig de toppen achter ons. Nog enkele kilometers en..... het zat er op. Maar de peloppers dachten er schijnbaar anders over. Want vlak voor Semanoë onthaalden ze ons op een behoorlijk mitrailleur-vuur. Doch dit kon ons niet lang tegenhouden. Een peloton ruimde de zaak even op en dit leed was weer geleden. Een bivak was gauw gevonden. De kok had de eerste uren zijn handen vol, want allen waren uitgehongerd.

De kpg was geheel verlaten, behalve stonden er achter het huis een stuk of dertig paarden, waar we de komende dagen veel plezier van

hadden. De volgende tien dagen zuiverden we het gehele gebied door dagelijkse patrouilles. Ondertussen was door de dokter de aanwezigheid van pest geconstateerd. Per Dakota kwamen een dag later de nodige anti-middelen en iedereen werd gevaccineerd. Tevens zorgde de luchtmacht tweemaal per dag voor ons voedsel. De elfde dag werden we per jeep naar Wonosari overgebracht, waarvandaan we de volgende dag per Dakota naar Djokja werden gebracht. Dit luchtreisje werd met gemengde gevoelens ontvangen. Vooral de eerste 20 zagen er schijnbaar hard tegen op, waaronder zelfs enkele, die toch maar liever de tweede of derde keer meegingen. Na afloop had iedereen er echter spijt van dat het tochtje niet langer geduurd had.

Van hieruit ging het per wagen via Magelang—Ambarawa—Salatiga naar Solo, alwaar we 's avonds laat aankwamen. De volgende ochtend vertrokken we naar Betal. De achtergebleven mensen daar hadden het ook behoorlijk zwaar gehad. Iedere nacht beschietingen op het kamp. Af en toe zelfs overdag. Patrouilles konden niet verder dan een paar honderd meter van het bivak afkomen of ze werden al beschoten. Met grote vreugde werden de „Djokjagangers” dan ook ontvangen.

TEMPOERAN.....

Het 1ste peloton was juist een dag in Tempoeran, toen de Pioniers van de Ost-Cie versterking vroegen. Een patrouille van hun, ter sterkte van zeven man, was in een hinderlaag gelopen. Direct gingen we met 10 vrijwilligers er op uit. Toen we aankwamen was het gevecht nog in volle gang. We gooiden enige mortier-bommen in de nabije kampongs en weldra hadden we vuuroverwicht. De vijand werd verdreven, maar helaas hadden reeds vier man hun leven gelaten. Opgemerkt zij, dat de ziekenverpleger Jan Kieboom hier in volle actie was en iedereen was vol lof, dat hij onder het zware vijandelijke vuur alle mogelijke hulp verleende. Al spoedig kwam de Bataljons-commandant, dokter en ambulance-wagen naar de plaats des onheils.

Ook hier liepen we geregeld patrouilles in combinatie met Betal. Zo ook.....

Actie Tirtomojo, en wel 24 Maart. In Betal werden we geconcentreerd. Aan deze actie nam ook een peloton van de 4e Cie en ook een peloton „Rode Olifanten” (Infanterie 12) deel, onder commando van de actieleider de Kapt. H. P. C. Vermeulen. Verder zou er een compagnie bestaande uit 2 plns Inf. XII en 1 pln 3-5-6 R.I. van de andere kant n.l. Djatisrono oprukken. De volgende morgen om 4 uur rukten we vanuit Betal op. Na een kilometer of 15 getippeld

te hebben, kreeg het voorste peloton onder commando van de Adj. Mulder zwaar vijandelijk vuur. Het terrein werd gezuiverd, wat veel tijd in beslag nam. De vijand vluchtte in de bergen, die hier links, rechts, voor en achter rijkelijk gezaaid waren. En weer ging het verder. Na een kilometer of 7 met vuur en beweging vooruit gerukt te zijn, kregen we ongeveer 3 K.M. voor Tirtomojo zo'n zwaar vijandelijk vuur, dat we enige honderden meters terug moesten. Per radio vroegen we jagerondersteuning aan.

Maar daar 't reeds laat was, zouden die eerst de volgende morgen kunnen komen. We sloegen ons bivak ter plaatse op en sterke wachtposten werden uitgezet. Bijzonder veel last hadden we van de \pm 100 koelies, die munitie, mortieren, explosieve stoffen, eten en drinken droegen.

De S.M.I. van Gestel was dit alles wel toevertrouwd, en zonder kleerscheuren en ontploffingen, bracht hij deze massa veilig heen en terug.

Diezelfde nacht schoot de actieve wacht nog enige peloppers neer. De andere morgen om ongeveer 08.00 uur kwamen de jagers en mitrailleurden het voorterrein en de talrijke tjetjes. Ongeveer 15 minuten duurde dit en toen vlogen ze naar hun basis terug. Daar kwam het commando „oprukken”. Vol goede moed ging het verder. Ondanks het zware jagervuur, wat hun (later gebleken) 50 doden had gekost, was de vijand toch nog $10 \times$ sterker dan wij, met dat voordeel, dat ze alle hoge punten sterk bezet hadden. Een orkaan van vijandelijk vuur daalde dan ook op ons neer. Links en rechts werden door groepen en pelotons uitvallen gedaan. Maar het mocht niet baten, hoe we ons best ook deden, we konden niet verder. Onze munitie raakte op. We concentreerden ons om een zo sterk mogelijk front te krijgen. Munitie werd onderling verdeeld en de brens kregen van iedereen nog wat. Full-speed vroeg de actiecommandant nieuwe munitie en brenmateriaal aan. Ook verschenen er enige jagers om ons, in het nauw gedreven troepen, iets meer ruimte te bezorgen. Om ong. 15.00 uur kwam een Dakota en wierp enige tienduizenden patronen, mortierbommen en brenonderdelen per parachute af. Aan alles was echter te merken dat de vijand wist, dat we hier maar met \pm 90 man waren, en daarbij nog de last hadden van 100 koelies. Grote massa's vijandelijke troepen zouden ons omsingeld en geliquideerd hebben, ware het niet de Kapt. Vermeulen geweest, die een krijgslist bedacht. We trokken n.l. terug tot in dezelfde huizen, waarin we de nacht tevoren geslapen hadden. Tegen 19.00 uur, toen de schemering gevallen was, werden kaarsjes en oliepitjes in de huizen op tafel gezet. Door de bamboe heen was het licht goed te zien, en het leek alsof iedereen daar binnen in

diepe rust was. Tezeldertijd trokken we voet voor voet — met de 100 zwaarbeladen koelies — want die hadden nu ook nog de last van de nieuwe munitie enz. — 3 K.M. terug. Juist waren we, na deze zeer vermoeiende tocht — in ons nieuwe bivak aangekomen, of een storm van vuur bestookte het oude — hevige handgranaat- en mortierklappen, zwaar mitrailleurvuur, op grote afstand een gigantisch hoor- en schouwspel.....

Even stonden we te overdenken, wat er van ons zou zijn overgebleven, 26 K.M. van de bewoonde wereld. Geen weg die voor auto's was, alle bruggen weg — grote tankvallen — geen dokter voor gewonden. Hoe moesten zwaargewonden afgevoerd worden? — 26 K.M. berg op berg af lopen? En wat met eventuele doden? Dragen? Deze oververmoeide mensen die hun eigen last niet gedragen kregen, die lopende sliepen!?

Al deze moeilijkheden moest de actiecommandant overwinnen.

En hij overwon ze, want Kapt. Vermeulen was de actiecommandant!

Een dag later hadden we ons kamp Betal weer bereikt. We sliepen die nacht best en de andere morgen begon het routine-patrouille-lopen weer.

Al vlug werd het 1e peloton te Tempoeran afgelost door het tweede uit Betal. De patrouilles gingen gewoon door. Begin Mei kregen we voor de eerste maal gelegenheid om op verlof te gaan. Van onze compagnie mochten drie man. Ter hoogte van Soekardjo (nabij Solo) vloog de wagen met verlofgangers op een mijn, 7 gewonden, waaronder 2 zwaargewonden was het gevolg. De Soldaat Groen van het 3e peloton werd het zwaarst gewond en tot heden zagen we hem niet meer bij de compagnie terug. 't Patrouille-lopen in Betal ging zijn gang.....

Iedere dag kondigde de z.g. prikpatrouille zich aan. Een patrouille altijd over dezelfde weg — heen en terug — een machtig doel voor de vijand. Maar we zagen in dat 't noodzakelijk was, want het voedselconvooi moest er over heen. We zijn er dan ook altijd gekomen, al kostte het veel moeite en munitie..... Toch was er ondanks deze zenuwslopende tijd, nog animo voor cabarets. Ze werden een groot succes. Tussen de patrouilles door werd ingestudeerd. 2 Cabarets werden in Betal opgevoerd. 'n Prestatie voor alle medewerkers!

Er heerste een uitstekende stemming in Betal en Tempoeran. In het geheel bleven we 9 maanden in Betal. Veel patrouilles zullen nooit vergeten worden. Wie herinnert zich niet: Woerjantoro — waar PIET FREDERIX gewond werd? Krisak toen Harry Loeff een schotwond opliep en 13 andere jongens het leven lieten? — Wie vergeet er nog Tawin en het vele geluk dat we daar hadden?

Wie vergeet al de nachtbivakbeschietingen? Die altijd met veel succes afgeslagen werden! Kregen we niet een „pluim” van de T.N.I. die volmondig beweerden: „Militer Betal tidah baik!” omdat ze geen contact durfden maken.....

En wie vergeet de zuippartijen ter gelegenheid van bevorderingen en verjaardagen van ega's?!!

Maar ook daar kwam aan het vechten een einde. 11 Augustus „CEASE FIRE”.

Midden October vertrokken we, na het gebied Wonogiri te hebben overgegeven aan de T.N.I., via Wonogiri, Solo, Karta-Soera, naar Semarang. Daar bleven we een nacht over, en toen ging het naar Japara-Rembang. Voor ons het doel: BLORA. Ook hier kwam de Compagnie uit elkaar te liggen, Staf + 1e peloton in Blora, 2e pelt. in Tjabak en 3e peloton in Ngawen. Ook daar patrouilleerden we dag en nacht. 't 2e Peloton verhuisde na enkele weken ook naar Ngawen en bouwde daar een tentenkamp. Maar ook daar was het niet van lange duur. Kilo's geruchten verspreidden zich, allen bestemmingen voor 5-6 R.I.

Na enige weken vertrokken we naar Soerabaja. Daar werd het bataljon in een loods gekwakt. Veel werd daar gedaan aan sport en wachtkloppen. 't Laatste nog meer dan het eerste. De voetbal-elftallen die de 1e Cie. daar op de been bracht waren niet te slaan. De 2 volley-teams stonden in volle glans boven aan de ranglijst. Zoals gewoonlijk succes voor de 1e Cie.!

Over Soerabaja niets dan goeds. Alleen een beetje te duur. We verbleven er ongeveer 6 weken en toen vertrokken we naar Malang. Malang een doods gat..... Geen vertier. En ook nu ligt de 1e Cie. uit elkaar in 4 buitenposten — de enigsten bij 5-6 R.I.

Ondertussen is onze Compagniescommandant, de Kapitein H. P. C. Vermeulen, ziek geworden en zal spoedig naar Holland vertrekken. Zijn afscheidsbrief luidde als volgt:

*Aan allen, behorende tot de
Eerste Compagnie.*

Met gemengde gevoelens is het, dat ik thans afscheid ga nemen van de eerste Compagnie, met gemengde gevoelens zullen jullie dit vermoedelijk ook ontvangen, en ook die kan ik me volledig indenken.

Zoals ge allen weet, ben ik voor verdere dienst in de tropen afgekeurd en zal eind Maart naar Nederland terugkeren. Alhoewel het een prettig idee is om weer spoedig in Nederland te zijn, is het aan de andere kant een moeilijk iets om jullie zo maar te verlaten, van de eerste Compagnie afscheid te nemen. Wanneer ik dit zo

Kapitein Vermeulen

neerschrijf „eerste Compagnie” dan heb ik daarbij gedachten die ik niet precies kan uitdrukken. Er is een band tussen ons ontstaan, tussen ons allen. We waren nagenoeg altijd op elkaar aangewezen, zowel in goede als minder prettige dingen, en daardoor zijn we alhoewel min of meer aan elkaar gehecht, er is iets gegroeid tussen ons, een grote kameraadschap. En daarom zou ik graag weer met jullie naar huis zijn gegaan. In ieder geval had ik zeer graag van jullie persoonlijk afscheid genomen, om ieder nog eens voor me te zien, om ieder nog eens de hand te schudden en met ieder nog eens te praten. Ik kan al deze gedachten niet op papier stellen, als ik voor de compagnie zou staan zou het mij misschien makkelijker vallen. Daarom wil ik dit maar als een voorlopig afscheid beschouwen en hoop ik dat ik U straks óf aan de kade, óf in het demobilisatie-centrum, nog zal ontmoeten en dan is er verder altijd nog de kans dat ik U in het burgerleven zal ontmoeten.

Dan wil ik jullie nu dank zeggen voor die grote kameraadschap en samenwerking. Ik dank mijn pelotonscommandanten voor de grote medewerking en steun van hen ondervonden. Ik dank mijn compagnie's staf voor hun hulp en arbeidzaamheid, mijn rechter en linkerhand, namelijk de S.M.I. en de S.M.A. Maar ook alle andere medewerkers van de staf, n.l. de „zwoegers” van de rustkamer en hun burens in dat gezellige tentje daarnaast (Betal), de dikke ridder van de typemachine, de jachtworst-tovenaars uit de keuken, de man van het dure cantinebier en de grote rekeningen op mijn naam, de baardman met de zalfjes en (verband) pakjes,

de pelopper-vreter en voorspeller van bivakaanvallen en dan nog niet te vergeten (hoe zou het kunnen) de prutsers aan de trouwe „Marie”, 3/4 tonners, lichtaggregaten, Bols en jeeps!! De mannen van het peloton „Lou”, van het peloton Soudant (hmm) en van het peloton Vroemen. Al deze mijnenprikkers, tjtjesvreters van Bawang, Lebakbarang, Paningaran en Betal, de kruisvaarders van kali's, bestormers van Solo, Sidohardjo, Bentokan, Panasas, Woerjantoro, Pratiimantoro, de bedevaartgangers van Tirtomojo en dat andere ellendige oord, de luchtvaarders van Wonosari, maar evenzeer de rustige, stoere bewakers van bruggen en bivak. Ik dank jullie allen.

Ik hoop dat deze korte tijd die gij nog hier zult moeten doorbrengen, een prettige tijd zal zijn.

Ik wens U toe een behouden thuisvaart, een gelukkig weerzien van Uw familieleden in het vaderland, een verwezenlijking van al Uw idealen en dat het U goed, ja zeer goed mag gaan in Uw verdere leven.

Mocht ge denken dat ik U straks in Nederland ergens mee zou kunnen helpen, doe dan rustig en kalm een beroep op mij, en ik zal U helpen voor zover in mijn vermogen. Ik hoop dat gij alle goede herinneringen aan deze tijd steeds zult bewaren en dat ge steeds met genoeg en terugzien op deze, Uw tijd als dienstplichtige in Maastricht, als „kerel in Indië bij 1-5-6 R.I., steeds de éérste compagnie van 5-6 R.I.!!!

Tot slot heb ik nog één verzoek. Wij laten hier n.l. twee van onze beste vrienden achter, die hun laatste rustplaats op het Ereveld te Semarang hebben, n.l. de Luitenant Hogeweg en de soldaat Blom. Indien gij maar enigszins in de gelegenheid bent om hun familieleden te bezoeken, doe dat dan. Zij zullen het zeer op prijs stellen, daarvan ben ik overtuigd.

Tot ziens, Uw Kapitein,
w.g. H. P. C. VERMEULEN.

Onze tijd in Indonesië loopt nu ten einde. Medio April hopen we de boot op te gaan, en dan zullen we na een klein maandje varen, weer op Hollandse bodem staan. En dan kunnen WIJ, VIJF-ZESSERS, met trots terugzien op die 2½ jaar. Wij hebben gedaan wat we konden, en we zijn er van overtuigd dat het goed was. ROEMRUCHT 5-6 R.I. — en dat zal 't blijven zolang er 5-6 R.I.-ers leven.

HET GA U GOED!

MALANG, 14 Maart 1950.